วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๘๙ มกราคม - มีนาคม ๒๕๔๗

"...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัว
ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด
เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถ
สร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้น ต่อไปได้โดยแน่นอน..."

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสวี
บรรณาธิการผู้ช่วย นายเมธี เผื่อนทอง
กองบรรณาธิการ นายวิจิตร อาวะกุล
นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
นายสมบัติ พลายน้อย
นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นายทินกร ภูวะปัจฉิม

ฝ่ายประสานงาน นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายสมบัติ สุธรรมรักษ์

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทยในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
ประธานอนุกรรมการ นายวิจิตร อาวะกุล
รองประธานอนุกรรมการ นายชาคริต จุลกะเสวี
นายเย็นใจ เลาหวณิช
อนุกรรมการ นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นายสมบัติ พลายน้อย
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายสานิตย์ ใกล้ชิด
นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นายสมาน นภายน
นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายจำรัส จึงธีรพานิช

อนุกรรมการและเลขานุการ นายเมธี เผื่อนทอง
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายสมบัติ สุธรรมรักษ์

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๘๙ มกราคม-มีนาคม ๒๕๔๗
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 - 572X

ปก : พิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ
จังหวัดสมุทรปราการ
ภาพ : เมธี เผื่อนทอง

วารสารไทย
เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๙๘-๖๙๓๙-๔๐
โทรสาร ๐-๒๒๙๘-๖๙๓๔

พิมพ์ที่
บริษัท เซเว่น พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด
๕๕๕ ซอย ส.ธรณินทร์ ๕ ถนนประชาอุทิศ
แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐
โทร. ๐-๒๒๗๔-๔๐๓๐-๕
โทรสาร ๐-๒๒๗๔-๔๑๘๑ ๐-๒๒๗๔-๔๕๖๒

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

ถึงแม้จะล่าไปสักหน่อย แต่ก็คงไม่ช้าจนเกินไปที่ **"วารสารไทย"** เราจะขอกล่าวสวัสดีปีใหม่ และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกที่ท่านเคารพนับถือ ได้ทรงโปรดอำนวยพรให้ทุก ๆ ท่านที่ได้อ่าน **"วารสารไทย"** จงประสพแต่โชคดีมีความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นตลอดปีใหม่ ๒๕๔๗ นี้ด้วย

สำหรับวารสารไทยฉบับนี้ ได้ขอเสนอนำด้วยปัญหาทางพระพุทธศาสนาภาษิต **"กมมุนา ลัตตถีโลโก" "สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม"** ซึ่งสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ได้ทรงประทานมาให้พิจารณากันดูในเรื่องของกรรมเฉลยให้สาธุชนเข้าใจและมีจิตใจเป็นผู้ให้อภัยซึ่งกันและกัน จะเป็นวิถีทางแห่งสันติสุขที่แท้จริง

ส่วนผู้ที่สนใจเรื่อง **"ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราช"** นั้น อาจารย์ประพัฒน์ ตรีณรงค์ ก็ได้นำปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและน่ารู้อย่างยิ่งมาเฉลยให้ทราบกันด้วย ช่วยให้ได้ทราบตำนานของเมืองนครศรีธรรมราชที่มีอดีตเป็นราชธานีที่ยิ่งใหญ่น่าสนใจมาก

ทางด้าน ศาสตราจารย์ระพี สาคริก นักปรัชญาการเกษตรคนสำคัญที่ได้เสนอเรื่อง **"เปิดโลกทัศน์ วิถีธรรม วิถีไทย"** ช่วยให้ได้รู้บทบาทของการเปิดโลกทัศน์สู่วิถีธรรม ที่จะมุ่งสู่วิถีความเป็นไทย ช่วยสร้างสรรค์สังคมไทยของเราด้วย ส่วนผู้สนใจเรื่องความสวยความงามคุณใหญ่ นภายน ก็ได้นำเรื่อง **"นางสาวสยาม สู่นางสาวไทย"** มาเสนอให้ทราบกันต่อเป็นตอนที่ ๒ มีประวัติเรื่องราวเก่า ๆ ที่น่ารู้ดีมาก

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่น่าอ่านอีกหลายเรื่อง เช่นเรื่อง **"บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำปี ๒๕๔๖"** มีใครต่อใครได้รับการยกย่อง ก็ได้นำมาบอกกล่าวให้ทราบไว้ด้วย เพื่อส่งเสริมให้มีผู้ทำความดีแข่งขันกันให้มากยิ่งขึ้นด้วย และท่านผู้สนใจทางด้านการท่องเที่ยวชมสถานที่ วัดวาอาราม โบราณสถานที่สวยงาม คุณทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา ก็ได้นำเรื่อง **"วัดอรุณราชวราราม"** มาเสนอ ส่วน ดร.เย็นใจ เลาหวณิช ก็เสนอเรื่อง **"แนวทางการพัฒนาศักยภาพสิ่งประดิษฐ์ไปสู่เชิงพาณิชย์"** คุณปัญญา นิตยสุวรรณ เสนอเรื่อง **"การอำลาในนาฏกรรม"** และ คุณสมบัติ พลายน้อย เสนอเรื่อง **"เบื้องหลังสำนวนไทย"** ซึ่งเรื่องทั้งหลายเหล่านี้มีสาระคุณค่าน่าพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง

ขอให้ท่านผู้อ่านทุกท่านได้ประสพแต่โชคดีตลอดปีนี้

ชาคริต จุลกะเสวี

๓๑ มีนาคม ๒๕๔๗

สารบัญ

๕
สัตว์โลก
ย่อมเป็นไปตามกรรม
สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

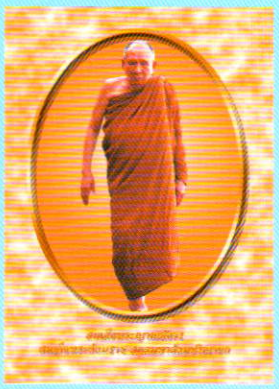

๑๑
ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราช
ตอนที่ ๑
ประพัฒน์ ตรีณรงค์

๑๙
"เศรษฐกิจพอเพียง"
สารคดีเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล

๒๕
เปิดโลกทัศน์
วิถีธรรม
วิถีไทย
ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

๓๑
นางสาวสยาม
สู่ นางสาวไทย
ตอนที่ ๒
ใหญ่ นภายน

๔๕
บุคคล หน่วยงาน
และโครงการดีเด่นของชาติ
ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖
วิษณุ เอมประณีตร์

๕๓
วัดอรุณ
ราชวราราม
วรมหาวิหาร
ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา

๗๐
แนวทาง
การพัฒนา
ศักยภาพ
สิ่งประดิษฐ์
ไปสู่เชิงพาณิชย์
ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

๘๓
การอำลา
ในนาฏกรรม
ปัญญา นิตยสุวรรณ

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

"กมฺมุนา วตฺตตีโลโก...สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม"

พระพุทธศาสนสุภาษิตบทนี้เป็นคำตอบที่ชัดแจ้ง สำหรับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นมากมาย ว่าทำไมโลกทุกวันนี้จึงร้อนนัก เต็มไปด้วยความเลวร้ายต่าง ๆ นานาที่ไม่เคยมีมาก่อน ทั้งมรสุมใหญ่ทั้งน้ำไฟทำลาย ทั้งโจรร้ายเข่นฆ่า ทั้งความเมตตากรุณาสิ้นจากจิตใจ ทั้งความขาดแคลนทุกข์ยากทั่วไปทั้งแผ่นดิน ความกตัญญูก็สิ้นสูญหมด ลูกหลานทรยศ แม่ พ่อ พี่ ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย ถึงทุบตีเข่นฆ่าทำทารุณกรรม ครูอาจารย์ก็ทำร้ายได้ทั้งร่างกายและจิตใจศิษย์น้อย ๆ ทำชีวิตให้พลอยสิ้นสุด จนถึงเกิดเป็นปัญหาว่า...

ทำไมเมืองพระพุทธศาสนาจึงเป็นเช่นนี้ได้?

ทำไมความเดือดร้อนชั่วร้ายจึงมากมายนัก?

ทำไมผู้คนจึงลำบากยากแค้นนัก ตกอยู่ในสภาพที่น่าประหวั่นพรั่นพรึงนัก

"กมฺมุนา วตฺตตีโลโก...สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม" นี้คือคำตอบ

กรรม...คือการกระทำทั้งที่ดีและไม่ดี

กรรมหมายถึงการกระทำ ซึ่งมีความหมายเป็นกลาง คือมีทั้งที่ดีและที่ไม่ดี การกระทำที่ดีเป็นกรรมดี การกระทำที่ไม่ดีเป็นกรรมไม่ดี แต่ที่นำมาใช้นั้นเข้าใจว่า กรรมคือความไม่ดีสถานเดียว เช่น เมื่อมีอะไรร้าย ๆ เกิดแก่ผู้ใดผู้หนึ่งก็จะกล่าวว่ากรรมของเขาคือความไม่ดีของเขา

"สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม" ที่เป็นคำในพระพุทธศาสนสุภาษิต มีความหมายว่า คนและสัตว์ทั้งหลาย ที่เป็นไปต่าง ๆ นานา ทุกข์ก็มี สุขก็มี ดีก็มี ชั่วก็มี มิได้เกิดแต่ผู้ใดอื่น มิได้เกิดแต่อะไรอื่น มิใช่เกิดแต่เหตุใดทั้งนั้น นอกจากกรรมที่ตนได้กระทำแล้วเองเท่านั้น

อำนาจแห่งกรรมของตนเอง

ผู้ที่เป็นมนุษย์ในชาตินี้ อาจเกิดเป็นสัตว์ในชาติหน้าได้ ด้วยอำนาจแห่งกรรมของตนเอง ที่เพียงพอแก่ความเป็นสัตว์ ซึ่งมีต่าง ๆ ประเภท ทั้งหมู หมา กา ไก่ วัว ควาย ช้าง ม้า ที่อำนาจกรรมอาจนำให้มนุษย์ไปเกิดได้ประเภทนั้น ๆ ในพระพุทธศาสนามีเรื่องเล่าถึงพระภิกษุรูปหนึ่งในสมัยพุทธกาล ที่ประพฤติดีประพฤติชอบมาตลอด ก่อนแต่จะมรณภาพได้จีวรมาผืนหนึ่งซักตากไว้บนราว ด้วยมีใจผูกพันยินดีที่จะได้ครองจีวรใหม่ เกิดมรณภาพในช่วงเวลาก่อนจะทันได้ใช้จีวร เพื่อนภิกษุจะถือจีวรนั้นเป็นของตน สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงห้ามไว้ มีพระพุทธดำรัสให้รอก่อน ๗ วัน เพราะขณะนั้นพระภิกษุผู้เป็นเจ้าของได้ไปเกิดเป็นเล็นเกาะติดอยู่กับผ้าจีวรด้วยอำนาจจิตที่ยึดมั่นผูกพันเป็นเจ้าของ อายุของเล็นอยู่นานเพียง ๗ วัน จากนั้นจะได้ไปเสวยผลแห่งกรรมดีที่พระภิกษุรูปนั้นได้ประกอบกระทำไว้เป็นอันมาก นี้เป็นเรื่องแสดงอำนาจของกรรมทางใจที่ใหญ่ยิ่ง อาจนำให้พระภิกษุไปเกิดเป็นสัตว์ได้

ทุกสิ่งเป็นไปตามอำนาจแห่งใจ

ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ทุกสิ่งสำเร็จด้วยใจ มนุษย์ต้องไปเกิดเป็นสัตว์ก็เพราะอำนาจแห่งใจ

มีเรื่องของพระภิกษุองค์สำคัญองค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา ท่านเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ได้เล่าไว้และมีผู้นำมาเขียนให้ได้อ่านกันต่อมา ท่านเล่าว่า ท่านต้องไปเกิดเป็นไก่หลายชาติ เหตุเพราะมีใจผูกพันในแม่ไก่ กว่าจะรอดกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ก็นานนักหนา

ต่อมาเมื่อได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ได้ปฏิบัติธรรมคำทรงสอนของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความรู้ลึกรู้ไกลไปในอดีตหลายภพชาติ จึงประจักษ์ในอำนาจของจิต ว่ายิ่งใหญ่นัก สามารถทำให้มนุษย์ไปเกิดเป็นสัตว์ได้ และทำให้สัตว์วนเวียนอยู่ในภพภูมิที่ต่ำหนักหนาได้ ควรจะสลดสังเวชและควรจะกลัวอำนาจของจิตที่ตั้งไว้ผิดยิ่งนัก

ความไม่เข้าใจในเรื่องของกรรม

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม แม้จะเป็นจริงเช่นนี้ แต่มีผู้ที่เชื่อว่าเป็นจริงเพียงจำนวนน้อยนัก เพราะไม่มีภาพให้เห็นว่า เมื่อชีวิตออกจากร่างของคน ๆ หนึ่งไปก็ไปเป็นอีกร่างหนึ่งได้ เช่น หมู หมา กา ไก่ ความไม่ได้เห็นชัด ๆ ด้วยตาเนื้อเช่นนี้ ทำให้คนส่วนมากยากจะเชื่อว่าคนก็เกิดเป็นสัตว์ได้ สัตว์ก็เกิดเป็นคนได้ คนฐานะสูงก็เกิดเป็นคนฐานะต่ำได้ คนฐานะต่ำก็เกิดเป็นคนฐานะสูงได้ คนร่างกายดี ๆ ก็เกิดเป็นคนแขนขาด้วนได้ คนพิการแขนขาด้วนก็เกิดเป็นคนมีแขนขาได้ คนหน้าตาน่าเกลียดผิวพรรณเศร้าหมอง ก็เกิดเป็นคนสวยคนงามได้ คนสวยคนงามก็เกิดเป็นคนน่าเกลียดน่าชังผิวพรรณเศร้าหมองได้ ยิ่งกว่านั้นคนก็เกิดเป็นเทวดาได้ และเทวดาก็เกิดเป็นคนได้

ความไม่เห็นด้วยตาเนื้อ ประกอบกับไม่มีความเข้าใจในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ที่ทำให้คนส่วนมากไม่กลัวการเกิดใหม่ ว่าจะนำไปสู่สภาพหรือภพชาติที่น่าสะพรึงกลัวยิ่งนัก เช่น เป็นสัตว์นรก

ผู้ไม่เชื่อเรื่องมโนกรรม...น่าสงสารที่สุด

ใจสำคัญที่สุด ใจต้องคิดไปก่อน เป็นมโนกรรม...กรรมทางใจอะไร ๆ จึงจะเป็นผลตามมา จะดีหรือจะชั่วก็แล้วแต่ใจจะคิดดีหรือคิดชั่ว ผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องกรรมที่เกิดจากใจคิด เป็นผู้ที่น่าสงสารที่สุด เพราะเขามีโอกาสที่จะตกอยู่ในสภาพที่เลวร้าย น่าสลดสังเวชยิ่งนัก สภาพที่เกิดแต่ใจคิดนำไปนั้น เกิดได้ทั้งในภพชาติปัจจุบันนี้ ตลอดไปจนถึงภพชาติข้างหน้า อย่างที่ว่าแม้คนก็เกิดเป็นสัตว์ได้ แม้คนก็เกิดเป็นเทวดาได้ และแม้สัตว์ก็เกิดเป็นคนได้ แม้สัตว์ก็เกิดเป็นเทวดาได้

การระวังใจ...สำคัญยิ่งนัก

การระวังใจจึงสำคัญยิ่งนัก ปล่อยใจให้คิดสูงส่งงดงามไปด้วยบุญกุศล ชาตินี้ก็เป็นสุขเบิกบานด้วยอำนาจของบุญกุศลที่ใจคิดถึง ละชาตินี้ไปแล้วจะได้มีชาติใหม่ที่งดงาม ควรแก่ความงดงามของความคิดที่มีอยู่ในจิตใจ

ผู้พรั่งพร้อมด้วยสมบัติทั้งกายและทางใจที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน คือผู้ที่เป็นไปตามอำนาจของใจในอดีต อันย่อมมีผลสืบเนื่องถึงอำนาจของใจในภพชาติใหม่ด้วย

ส่วนผู้ที่ปล่อยใจให้คิดต่ำทรามชั่วร้าย ด้วยบาปอกุศล ชาตินี้ก็เป็นทุกข์เร่าร้อนด้วยอำนาจของบาปอกุศลที่ใจคิดถึง ละไปแล้วจะได้มีชาติใหม่ที่ต่ำทรามบกพร่อง ควรแก่ความต่ำช้าของความคิดที่มีอยู่ในจิตใจ ผู้ขาดแคลนทั้งรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติที่เห็นกันอยู่ไม่น้อยในปัจจุบัน คือผู้เป็นไปตามอำนาจของใจในอดีต อันย่อมมีผลสืบเนื่องถึงอำนาจของใจในภพชาติใหม่ด้วย จึงพึงระวังความคิดให้อย่างยิ่ง ให้งดงามด้วยบุญกุศลไว้เสมอ จะได้ไม่ต้องมีสภาพที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา

ความคิด...เป็นเหตุแห่งสุขและทุกข์

ความคิดเป็นเหตุแห่งความทุกข์ และความคิดเป็นเหตุแห่งความสุขได้ พึงรอบคอบในการใช้ความคิด คิดให้ดี คิดให้งาม คิดให้ถูก คิดให้ชอบ แล้วชีวิตในชาตินี้ก็จะงดงาม สืบเนื่องไปถึงภพชาติใหม่ได้ด้วย

ระวังความคิดให้ดีที่สุด เพราะความคิดที่ผูกพันในสิ่งไม่สมควร ที่ทำให้พระภิกษุองค์หนึ่งต้องไปเกิดเป็นเล็น อีกองค์หนึ่งต้องไปเกิดเป็นไก่อยู่หลายภพหลายชาติ เราทั้งหลายหาได้มีบุญสมบัติเสมอพระภิกษุทั้งสองนั้นไม่ ความคิดที่ผิดพลาดของเรา จะมินำเราไปเป็นอะไรที่น่ากลัวเหลือเกินหรือ

ความคิดเปรียบเช่นดังร่างกาย

ความคิดก็เหมือนร่างกาย เหมือนต้นหมากรากไม้ ต้องการปุ๋ย ต้องการการดูแลรักษา ไม่เช่นนั้นก็อาจจะไม่เติบโตเจริญงอกงาม หรือเติบโตก็อย่าง

ระเกะระกะ ไม่เป็นระเบียบงดงาม เป็นคนก็ไม่เรียบร้อย ไม่เป็นที่เจริญตาเจริญใจ ใครที่ไหนเล่าจะชื่นชมคนเช่นนั้น

ความคิดหรือจิตใจก็เช่นเดียวกัน ต้องให้ปุ๋ยเสมอ คือให้ความถูกต้องด้วยปัญญา ด้วยสัมมาทิฐิ...ความเห็นชอบ ว่าความดีหรือบุญกุศล เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับที่จะประคับประคองชีวิตไปสู่ความถูกต้องดีงามนานาประการ อย่าอยู่อย่างประมาท อย่าปล่อยความคิดให้วุ่นวายเปะปะไปเหมือนปล่อยเด็กเล็กๆ ให้เดินโซซัดโซเซไปตามลำพัง ย่อมมีทางหกล้มหกลุกแขนขาหักหรือหัวร้างข้างแตก หรือถึงพิกลพิการได้ ถึงเป็นถึงตายก็ได้

ความคิดที่ไม่ได้รับความประคับประคองให้ดำเนินไปถูกทำนองคลองธรรม ย่อมมีทางเดินไปสู่ความหายนะได้อย่างแน่นอน

เกิดเป็นคน...เร่งรักษาจิตให้จงดี

เกิดมาเป็นคน มีอวัยวะครบถ้วนไม่พิกลพิการ ไม่ไร้สติ เป็นบุญนักหนาแล้ว เร่งรักษาจิตให้จงดี ให้อาหารที่เป็นประโยชน์ที่สุด อย่าปล่อยให้เปะปะไปแสวงหาอาหารตามชอบใจ จะต้องหลงไปพบอาหารที่เป็นพิษแน่นอน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุคนี้สมัยนี้มีอาหารที่เป็นโทษเป็นพิษร้ายแรงแก่จิตใจมากมาย เต็มไปทั่วทุกหนทุกแห่ง โอกาสที่ใจจะหลบหลีกให้พ้นพิษภัยเหล่านั้นยากมาก

สติปัญญารักษาใจที่เพียงพอเท่านั้น ที่จะทำให้แลเห็นช่องทางหลบหลีกพิษภัยเหล่านั้นได้ สามารถรักษาใจให้พ้นพิษภัยร้ายแรง มีความสวัสดีได้ แม้พอสมควร

การตายทั้งเป็นนั้น...น่าหวาดกลัวยิ่งนัก

ใจที่มีความคิดอาบยาพิษร้าย เป็นใจที่ทำให้ตายได้ทั้งเป็น อันการตายทั้งเป็นนั้น น่าหวาดกลัวยิ่งกว่ามากมายนัก

ผู้ที่ตายทั้งเป็น คือผู้เป็นคนเลวในสายตาของคนดี เป็นที่รังเกียจของสังคมคนดี ไปสู่ที่ใดจักไม่มีความหมาย เหมือนเป็นความว่างเปล่า ปราศจาก

การต้อนรับ ที่ท่านเปรียบว่าตายทั้งเป็นก็เช่นนี้ด้วย คือไม่อยู่ในสายตาในความสนใจของผู้ใด เห็นก็เหมือนไม่เห็น จึงเป็นเหมือนวิญญาณที่ไม่มีร่าง ยิ่งกว่านั้นผู้ที่ตายทั้งเป็นคือผู้ที่เป็นดั่งซากศพที่เน่าเหม็น เป็นที่ยินดีพอใจเข้าห้อมล้อมหนาแน่นของเหล่าแมลงวันหรือหนอนน้อยใหญ่เท่านั้น

นั่นก็คือ คนตายทั้งเป็นด้วยกัน หรือคนไม่ดีด้วยกันเท่านั้น ที่จะยินดีต้อนรับพวกเดียวกัน **"คนดีจักไม่รังเกียจคนไม่ดี...ไม่มีเลย"**

กรรมมีจริง ผลของกรรมมีจริง

"กรรมมีจริง ผลของกรรมมีจริง"

"กรรมดีให้ผลดีจริง กรรมชั่วให้ผลชั่วจริง"

"ผู้ใดทำกรรมใดไว้ จักเป็นผู้ได้รับผลของกรรมนั้น ผู้ไม่ได้ทำหาต้องได้รับไม่"

ความเข้าใจผิดในเรื่องนี้มีอยู่ให้ได้ยินได้ฟังเนือง ๆ เช่น มารดา บิดาทำไม่ดีต่าง ๆ นานาให้เห็น เกิดเหตุการณ์รุนแรงแก่ชีวิตบุตรธิดา ก็มักจะกล่าวกันว่าลูกรับเคราะห์แทนมารดาบิดาบ้างหรือลูกรับกรรมแทนมารดาบิดาบ้าง ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น กรรมของผู้ใด ผลย่อมเป็นของผู้นั้น จะรับผลกรรมแทนกันไม่ได้...ไม่มี

มารดาบิดาทำไม่ดี ทำบาปทำอกุศล ยังอยู่ดีมีสุขเพราะผลของบาปอกุศลยังส่งไม่ถึง แต่บุตรธิดาที่ไม่ทันได้ทำบาปทำอกุศลกลับต้องมีอันเป็นไปต่าง ๆ นั้น นั่นเป็นเรื่องการรับผลของบาปอกุศลที่ทำไว้ในภพชาติก่อน ที่ตามมาส่งผลในภพชาตินี้แน่นอน บุตรธิดาผู้ได้รับผลไม่ดีต่าง ๆ นานา ต้องทำกรรมไม่ดีไว้ในภพชาติหนึ่งแน่นอน แต่เราไม่รู้ไม่เห็นเท่านั้น ไม่ใช่บุตรธิดารับผลกรรมแทนมารดาบิดา

ผู้จะเกิดร่วมกัน เป็นแม่เป็นพ่อเป็นลูกกัน ต้องมีกรรมดีกรรมชั่วในระดับเดียวกันไม่แตกต่างห่างไกลกันจึงทำให้เหมือนลูกรับกรรมแทนพ่อแม่ผู้ทำบาปอกุศล ลูกที่มารับผลไม่ดีต่าง ๆ ขณะที่แม่พ่อเป็นผู้ประกอบกระทำกรรมไม่ดี นั่นเพราะกรรมไม่ดีของลูกส่งผลทันในระยะนั้น จึงทำให้ยากจะเข้าใจได้ จึงทำให้เกิดความเข้าใจสับสนกันมาก กรรมของคนหนึ่ง ผลจะไม่เกิดแก่อีกคนหนึ่งแน่นอน

ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราช ตอนที่ ๑

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่อ วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ.๒๕๑๙ คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดสัมมนาทางประวัติศาสตร์เรื่อง *"ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราช ตามจารึกของแม่นางเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นราชวงศ์แรกของไทยหรือไม่"* ต่อมา ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ได้เขียนบทความชื่อ *"ราชวงศ์ศรีธรรมโศกราช"* ลงในวารสารประวัติศาสตร์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๒๐) จึงขอนำเอาคำว่า *ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราช* มาเป็นชื่อบทความที่เขียนนี้ แม้ว่าหัวข้อเรื่องศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช จะเขียนเป็น *"ธรรมโศกราช"* ไม่ใช่ *"ธรรมาโศกราช"* อย่างเรื่องที่จัดสัมมนา เพราะชื่อที่เขียนว่า ศรีธรรมาโศกราช นั้น ในเอกสารทางประวัติศาสตร์เขียนกันหลายอย่าง เช่น ศรีธรรมาโศกราช ศรีธรรมโศกราช ศรีธรรมโศก ศรีธรรมราช เป็นต้น ซึ่งเมื่อได้พิจารณาเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องแล้ว ส่วนใหญ่ก็เป็นพระนามของพระมหากษัตริย์หรือราชวงศ์เดียวกัน ที่ทรงความเป็นใหญ่ของเมือง รัฐ อาณาจักร หรือแคว้นนครศรีธรรมราช เว้นไว้แต่ชาวต่างประเทศ เช่น จีน เป็นต้น ที่มักออกเสียงแตกต่างออกไปตามภาษาและสำเนียงตามประเทศของตน ในการเสนอเรื่องราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราชครั้งนี้ ขอนำเสนอเรื่องประวัติความเป็นมาของ *"นครศรีธรรมราช"* ก่อน ดังนี้

ตำนานเมือง

ตรี อมาตยกุล ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร และเป็นกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย สำนักนายกรัฐมนตรี ท่านหนึ่ง ได้เขียนตำนานเมืองนครศรีธรรมราชไว้ในหนังสือ **"จังหวัดนครศรีธรรมราช"** ว่า

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณเก่าแก่ที่สุดเมืองหนึ่งในประเทศไทย ปรากฏชื่อในคัมภีร์มหานิเทศ ติสฺสเมตฺเตยฺยสูตร ว่า 'ตมฺพลิงฺคมฺ' และในจดหมายเหตุจีนเรียกชื่อว่า 'ตั้งมาหลิ่ง' พวกอินเดียตอนใต้เคยติดต่อค้าขายกับเมืองนี้มาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นเวลาตั้ง ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว เดิมชาวอินเดียที่ไปมาค้าขายกับเมืองนี้ ข้ามมาจากแคว้นกลิงคราษฎร์ ตรงเมืองมัทราช มาขึ้นบกที่เมืองตะโกลา แล้วข้ามเขาตรงมาหลังเมือง ล่องตามลำน้ำตะกั่วป่าและแม่น้ำคีรีรัฐไปตั้งเมืองขึ้นที่ตรงอ่าวใหญ่ เรียกว่า **ครหิ** *(ไชยา)* ต่อมาเมื่อตั้งเมืองเป็นปึกแผ่นที่ไชยาแล้ว จึงย้อนลงมาทางใต้ ตามลำแม่น้ำหลวง หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า แม่น้ำตาปี และอีกพวกหนึ่งแยกลงไปทางใต้ ไปตั้งเมืองขึ้นที่หาดทรายแก้ว เรียกว่า **ตามพรลิงค์** ซึ่งก็คือ เมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ซากโบราณสถานที่พวกอินเดียสร้างไว้แต่เดิมนั้นในปัจจุบันก็ยังมีเหลืออยู่ที่เมืองไชยาเป็นอันมาก ส่วนที่เมืองนครศรีธรรมราชไม่ปรากฏว่ามีมากมายเช่นที่เมืองไชยา จะเนื่องด้วยเหตุใดจะได้กล่าวต่อไปในตอนหลัง ที่ท่าข้ามเมืองตะกั่วป่า หรือที่เรียกว่าตำบลทุ่งตึกในปัจจุบันก็ปรากฏว่ามีซากโบราณสถานของพวกอินเดียเหลืออยู่หลายแห่ง และลึกเข้ามาในระหว่างเมืองไชยากับเมืองนครศรีธรรมราชก็มีเมืองอีกเมืองหนึ่งเรียกกันในปัจจุบันว่า **"เมืองเวียงสระ"** ยังมีรอยคูเมืองและกำแพงเมืองก่อด้วยดินปรากฏอยู่...

เจดีย์ยักษ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวเมืองเดิมของนครศรีธรรมราช เล่ากันว่าตั้งอยู่ที่เขาวัง ตำบลลานสะกา ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ภายหลังได้ย้ายมาตั้งอยู่ริมทะเลที่ **"หาดทรายแก้ว"** ซึ่งการที่ย้ายมาตั้งเมืองใหม่ที่ริมทะเลนี้ ก็เนื่องมาจากพวกอินเดียที่ข้ามมาค้าขายยังแหลมมลายู สุมาตราและชวา นั้น ล้วนเป็นพวกที่อยู่ริมทะเล ชำนาญการว่ายน้ำเดินเรือและคลุกคลีกับอากาศทะเลอยู่เป็นนิจจนเกิดความเคยชิน เมื่อเข้ามาตั้งค้าขายกับเมืองนครศรีธรรมราชมากขึ้น คงจะเห็นว่าเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองน่าอยู่ ประชาชนพลเมืองมีนิสัยไม่ดุร้าย จึงพากันเข้ามาตั้งภูมิลำเนาที่นี่ กับอีกอย่างหนึ่งพอใจจะอยู่ใกล้ชิดกับเรือเดินทะเลของตน ซึ่งจอดทอดสมออยู่ริมทะเล เมื่อมีพวกอินเดียเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมทะเลมากขึ้น พวกชาวเมืองซึ่งเคยซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้ากันอยู่ จึงพากันอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกับพวกอินเดีย ครั้นนานเข้าเมื่อชาวอินเดียคุ้นเคยกับชาวพื้นเมืองและเกิดรักใคร่ชอบพอกัน เกิดการสมพงศ์ร่วมกัน ผู้คนพลเมืองตามริมฝั่งทะเลจึงเกิดทวีหนาแน่นขึ้นทุกที เมืองที่ตั้งอยู่เดิมก็ร่วงโรยไป ทำให้เกิดเมืองใหม่ขึ้นที่ริมทะเล ในตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราชเรียกว่า **"หาดทรายแก้ว"**

ครั้นต่อมาทะเลตื้นเขินออกไปทำให้ที่ตั้งเมืองเป็นที่ดอนขึ้นและยิ่งนานวันเข้าก็ยิ่งห่างไกลจากทะเลมากขึ้นทุกที ๆ จนบัดนี้ไม่สามารถจะทราบได้ว่า ที่เรียกว่า ตำบลหาดทรายแก้ว เป็นทะเลจริงหรือไม่ แต่ถึงอย่างไรก็ดีมีหลักฐานเป็นที่เชื่อถือได้อย่างแน่นอนว่าที่ตั้งเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบันเคยเป็นทะเลมาก่อนกล่าวคือ ภายในกำแพงเมือง ถ้าขุดลึกลงไปจะพบพื้นทรายที่เต็มไปด้วยหอยทะเลนานาชนิด จมฝังอยู่ใต้ดิน ส่วนนอกกำแพงเมืองเป็นดินเหนียวจะขุดบ่อน้ำน้ำก็ไม่สะอาด มีสีขาวขุ่นหรือแดงตามสีของดินในบริเวณนั้น ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่านครศรีธรรมราชเคยเป็นทะเลมาก่อน คือ มีตำบลหนึ่ง เรียกว่า **"ตำบลขุนทะเล"** ตำบลนี้มีบึงใหญ่คล้ายทะเลสาบ ตั้งอยู่ระหว่างหุบเขาเติงกับเนินดิน บึงนี้เป็นที่ลุ่มลึก เข้าใจว่าทะเลคงจะกินมาถึงภูเขานี้

...ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชเองในปัจจุบัน ก็มีตัวอย่าง เช่น ตรงหัวแหลมปากทางที่จะเข้าอำเภอปากพนัง มีหาดดินยื่นออกไปไกลในเวลาน้ำลดจะเห็นได้ถนัด ที่นี่เป็นแผ่นดินที่งอกออกไปเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง จะสังเกตได้ว่าเวลานี้ดินยังไม่แข็งตัวเต็มที่ บางแห่งยังเป็นโคลนเป็นเลนอยู่ก็มี

เรื่องของสถานที่ตั้งเมืองศรีธรรมราชทางภาคใต้ นับตั้งแต่การเกิดเมือง การเปลี่ยนที่ตั้งตลอดจนการเปลี่ยนชื่อเมืองมาจนได้ชื่อว่า เมืองนครศรีธรรมราชตามหลักฐานที่อ้างนั้น แต่ก็ยังมีในหลักฐานอื่นกล่าวว่านครศรีธรรมราชมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นอีก แต่ไม่ได้หมายความถึงการเปลี่ยนสถานที่ตั้งเมืองดังที่กล่าวมาแล้ว เช่น

สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ตอนที่ ๒๘๕ หน้า ๙๓๑๑ ว่า

"นครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณเก่าแก่ในแหลมมลายูมีชื่อเรียกในศิลาจารึกว่า ตามพรลิงค์ และมีชื่อเรียกในตำนานต่าง ๆ เช่น นครคอนพระศรีธรรมนครศิริธัมมราช เป็นต้น ชาวตะวันตกสมัยก่อนเรียกว่า Ligor..."

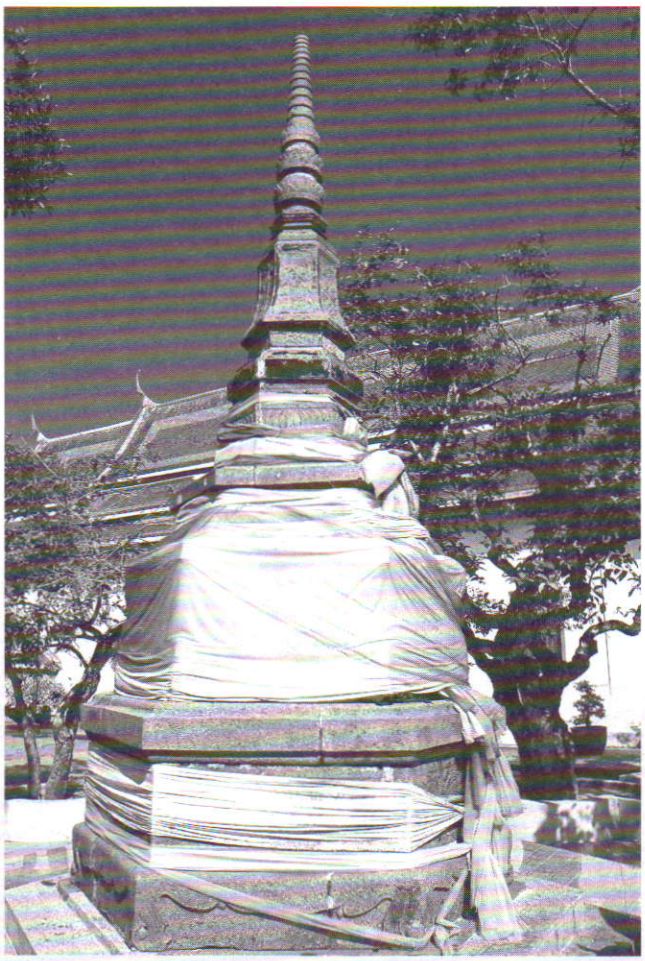

เจดีย์บรรจุอัฐิพระเจ้าตากสิน ณ วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชินกาลมาลีปกรณ์ เรียกว่า ศิริธัมมนคร

จดหมายเหตุจีน ราชวงศ์สุย เรียกว่า เชียะโท้ว

นอกจากนี้ ในตำนานพื้นบ้านบางเล่มเรียก รักตมฤติกา ก็มี รัตตภูมิ ก็มี ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี และคำว่าเชียะโท้ว รักตมฤติกา และรัตตภูมิ ล้วนมีความหมายว่า แคว้นดินแดง อันเป็นคำเรียกดินแดนภาคใต้ของไทย รวมทั้งนครศรีธรรมราชด้วย

ส่วนคำว่า ตามพรลิงค์ นั้น เยี่ยมยง สังข์อยุธย์ สุรกิจบรรหาร อธิบายไว้ในเรื่อง **"ชื่อบ้านและชื่อเมือง และถ้อยคำสำเนียงไทยปักษ์ใต้"** ว่า

"ตามพรลิงค์ แปลตามรูปศัพท์ว่า เครื่องหมายแดงอันประเสริฐ ถ้าในความหมายถึงตัวคนแล้ว คือ

ศาลหลักเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อธิราชแดง ผู้เป็นเอกล้ำเลิศ เพราะตามพรลิงค์เป็นชื่อเมืองหลวงในมหาอาณาจักรไทยดินแดง และเมื่อต่อมาเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรไทยศรีธรรมราช"

ส่วนปัญหาที่ว่า ใครเป็นผู้เปลี่ยนชื่อตามพรลิงค์ เป็น ศรีธรรมราช และเปลี่ยนเพราะเหตุผลใด **ตรี อมาตยกุล** ตอบไว้ในเรื่อง **"จังหวัดนครศรีธรรมราช"** ที่อ้างมาตั้งแต่ต้นว่า

"การเรียกชื่อเมือง ตามพรลิงค์ ว่า 'ศรีธรรมราช' นี้ มีปรากฏในศิลาจารึกของพระเจ้ารามคำแหงเป็นครั้งแรก ชื่อนี้เป็นเค้ามูลที่จะถือได้ว่าอิสริยยศที่ถวายแด่พระมหากษัตริย์ผู้ครองราชย์ว่า **"ศรีธรรมราช"** คงจะถือเป็นประเพณีสืบเนื่องกันมาหลายองค์ จึงเป็นเหตุให้ไทยเราขนานนามราชธานีตามชื่ออิสริยยศของพระมหากษัตริย์ว่า 'นครศรีธรรมราช' ตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นต้นมา"

ศิลาจารึกที่อ้างนี้ เป็นจารึกหลักที่ ๑ ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า

"เบื้องตะวันตกเมืองสุโขทัยนี้ มีอรัญญิก พ่อขุนรามคำแหงกระทำโอยทานแก่มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ ทุกคน**ลุกแต่เมืองศรีธรรมราชมา"**

หลักฐานในศิลาจารึกที่ว่า **"ลุกแต่เมืองศรีธรรมราช"** ดังอ้างนี้ ยึดถือกันมาตลอดเวลาว่าเป็นครั้งแรกที่เปลี่ยนชื่อเมืองตามพรลิงค์เป็นเมืองนครศรีธรรมราช

แต่ปัจจุบันมีนักโบราณคดีท่านหนึ่ง คือ **คงเดช ประพัฒน์ทอง** ซึ่งเป็นนักโบราณคดีของกรมศิลปากร และดำรงตำแหน่งอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งข้อสังเกตไว้เป็นทำนองจะคัดค้านข้อยึดถือดังกล่าวนั้น โดยเขียนไว้ในหนังสือ **"โบราณคดีประวัติศาสตร์"** บทที่ ๑๐ ว่า

"ในศิลาจารึกหลักที่ ๒๔ อาจเป็นหลักแรกที่เราได้พบคำว่า 'ศรีธรรมราช' อันเป็นที่มาของคำว่า 'นครศรีธรรมราช' ในสมัยปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะ

เราได้พบคำ 'ศรีธรรมราช' ในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัย แต่เมื่อใช้ความสังเกตจากการใช้คำตามภาษาสันสกฤตในจารึกหลักที่ ๒๔ พ.ศ.๑๗๗๓ ศรีธรรมราชยังเป็นพระนามของกษัตริย์ผู้ครองเมืองตามพรลิงค์ ดังในจารึกนั้นว่า **'ตามพรลิงฺเคศวร'**

พระนามกษัตริย์ก็ว่า **'จนฺทฺรภานุมทนะศรีธรฺรมฺราชา'**

ฉะนั้น พระเจ้าจันทรภานุ ศรีธรรมราช พระองค์นี้ ควรเป็นพระนามกษัตริย์พระองค์สุดท้ายเท่าที่จะหาได้ในศิลาจารึกภาคใต้ครั้ง พ.ศ.๑๗๗๓ ชื่อเมืองที่ทรงครองอยู่คือ เมืองตามพรลิงค์ และภายหลังต่อมาในศิลาจารึกหลักที่ ๑ สุโขทัย ระหว่าง พ.ศ.๑๘๒๖ - ๑๘๓๕ จึงได้เอาชื่อ 'ศรีธรรมราช' ของพระเจ้าจันทรภานุในศิลาจารึกหลักนี้ *(หลักที่ ๒๔)* ไปเป็นชื่อ 'เมือง' จึงกลายเป็นว่า 'ลุกแต่เมืองศรีธรรมราชมา'..."

ความเห็นเรื่องการตั้งชื่อเมืองนครศรีธรรมราชยังไม่เป็นที่ยุติลงเพียงนี้ เพราะ **วิเชียร บำรุงผล** ได้กล่าวถึงผู้ที่ตั้งเมืองนครศรีธรรมราชไว้ในประวัติวัดสำคัญโดยสังเขป ท่านผู้กล่าวเรื่องนี้ เมื่ออุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์เป็นเปรียญธรรม ๙ *ประโยค* ได้เป็นพระราชาคณะที่พระวิเชียรโมลี ครั้นลาสิกขามาเป็นฆราวาสมารับราชการตำแหน่งอนุศาสนาจารย์โท กองอนุศาสน์ กรมการศาสนา ได้เขียนเกี่ยวกับผู้สร้างเมืองนครศรีธรรมราช โดยอ้างตำนานสร้างเมือง ไว้ในเรื่อง **"นำทัศนาจร พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช"** ว่า

"นครศรีธรรมราชมีกษัตริย์ปกครองตั้งแต่ พ.ศ.๑๔๐๐ ตามตำนานการสร้างเมืองนครศรีธรรมราช กล่าวว่า...

ต่อมามีเจ้าเมือง ๆ หนึ่งชื่อ พระยาศรีธรรมาโศกราช มเหสีชื่อ นางสังคเทวี มีโอรสสององค์ ชื่อ เอตราช กับ เสนราช อยู่มา เกิดโรคระบาดผู้คนล้มตายมาก พระยาศรีธรรมาโศกราช จึงพาพระญาติวงศ์ลงสำเภาหนีไข้มาถึงหาดทรายแก้ว แล้วพร้อมใจกันสร้างเมือง ให้ชื่อว่า 'ศรีธรรมราชมหานคร'

พระยาศรีธรรมาโศกราชทรงสร้างพระอารามและพระเจดีย์มหาธาตุไว้..."

เรื่องชื่อเมืองนครศรีธรรมราช มีทั้งอ้างศิลาจารึกและอ้างตำนานซึ่งท่านผู้อ่านที่ใคร่จะทราบรายละเอียดต่าง ๆ ก็ขอได้ศึกษาตามหลักฐานที่อ้างมานั้นด้วย

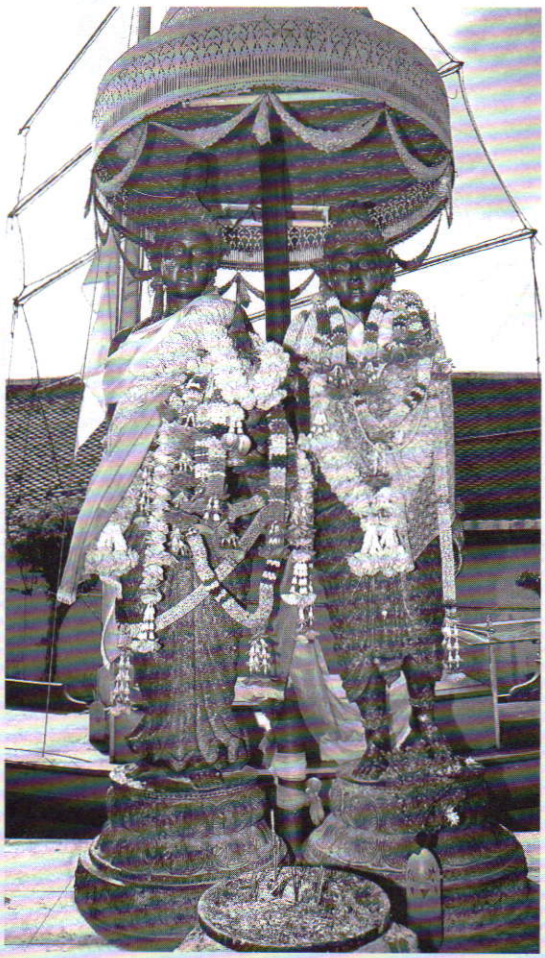

พระแม่เจ้าเหมชาลาและพระทนทกุมาร วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

อำนาจ

เรื่องของอำนาจของนครศรีธรรมราช **"สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน"** ตอนที่ ๒๘๕ หน้า ๙๓๑๑ กล่าวไว้ว่า

"ในสมัยก่อนสุโขทัย เมืองนครศรีธรรมราชเชื่อว่าในทางการเมืองก็ย่อมจะเหมือนเมืองใหญ่อื่น ๆ ทั้งหลาย คือ บางครั้งก็มีอำนาจมาก มีหัวเมืองใหญ่น้อยฝ่ายใต้ตลอดแหลมมลายูอยู่ในความปกครองเป็นจำนวนมาก มีกษัตริย์ปกครองโดยอำนาจสิทธิ์ขาด

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดเสมาไชย จังหวัดนครศรีธรรมราช

บางครั้งก็เสื่อมอำนาจ ต้องตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่น..."

เป็นความจริงดังข้อความที่อ้างนี้ เพราะนครศรีธรรมราชเคยเป็นเมืองที่มีอำนาจมาก มีกษัตริย์ปกครองโดยอำนาจสิทธิ์ขาด มีหัวเมืองใหญ่น้อยตกอยู่ในอำนาจ เป็นหัวเมืองทางภาคใต้ตลอดแหลมมลายู แต่ที่นครศรีธรรมราชตกอยู่ในอำนาจของประเทศอื่นเพราะเสื่อมอำนาจก็มีอยู่ ดังนั้นจึงขอนำเรื่องราวเกี่ยวกับการมีอำนาจและเสื่อมอำนาจของนครศรีธรรมราชมาเสนอท่านผู้อ่านโดยลำดับ โดยขอนำเรื่องที่ตกอยู่ในอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยเป็นอันดับแรกมาเสนอก่อน

แต่ก่อนจะกล่าวเรื่องนครศรีธรรมราชต้องตกอยู่ในอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัย ขอกล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรศรีวิชัยตามที่ **ตรี อมาตยกุล** กล่าวไว้ในหนังสือ **"จังหวัดนครศรีธรรมราช"** เช่นเดียวกันว่า

"อาณาจักรนี้มีส่วนสัมพันธ์และมีอิทธิพลครอบงำตั้งแต่แหลมมลายูตอนเหนือ คือ ตั้งแต่เมืองไชยาลงไปจนถึงเกาะชวา อาณาจักรศรีวิชัยนี้ ศาสตราจารย์ ยอช เซเดส์ ว่ามีราชธานีอยู่ในเกาะสุมาตรา ที่ตั้งของราชธานีอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองปาเลมบัง ปรากฏในจดหมายเหตุจีนเรียกอาณาจักรนี้ว่า ซีหลีฮุดซี เมื่อหลวงจีนหงีจิง *(บางแห่งว่าอี้จิง)* ออกไปสืบสวนพระพุทธศาสนา ยังประเทศอินเดีย เดินทางมาพักอยู่ในประเทศซีหลีฮุดซีทั้งขาไปและขากลับ *(คือ พ.ศ.๑๒๑๔ - ๑๒๑๕ ครั้งหนึ่ง กับ พ.ศ.๑๒๒๘ - ๑๒๓๒ อีกครั้งหนึ่ง)* หลวงจีนหงีจิงกล่าวไว้ในจดหมายเหตุของท่านว่า กรุงศรีวิชัยได้รบศึกมีชัยชนะแก่ประเทศข้างเคียง คือ มลายู และได้ส่งกองทัพไปรบเกาะชวา ตีได้ส่วนหนึ่งของเกาะชวาทางภาคตะวันตกมาเป็นเมืองขึ้น และว่ากรุงศรีวิชัยเป็นอาณาจักรที่ได้รับศิลวิทยาการจากประเทศอินเดีย พลเมืองนับถือพระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมาก

ตามที่ปรากฏในศิลาจารึกวัดเสมาเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อราชวงศ์ไศเลนทรครองกรุงศรีวิชัย *(ประมาณ พ.ศ.๑๓๐๐)* ก็ได้แผ่อาณาเขตไปจนถึงภาคเหนือของแหลมมลายู ตามศิลาจารึกจากเมืองอาลาสัน ลงปี ๑๓๒๒ ก็กล่าวไว้ว่า อาณาจักรศรีวิชัยนี้แผ่อำนาจไปจนถึงเกาะชวา และมีอำนาจอยู่ในเกาะนั้นถึงราว พ.ศ.๑๔๔๐ ในระหว่าง พ.ศ.๑๕๕๐ กับ พ.ศ.๑๗๕๐ อาณาจักรศรีวิชัยมีประเทศราช ตั้งอยู่บนฝั่งทั้งสองของแหลมมลายู หลายประเทศคือ ปาหัง ตรังกานู กะลันตัน **ตามพรลิงค์** *(นครศรีธรรมราช)* **ครหิ** *(ไชยา)* ลังกาสุกะ

(อยู่ในสหรัฐมลายู) เกดะ *(ไทรบุรี)* ตักโกละ *(ตะกั่วป่า)* และปับผาสะ *(เดิมเป็นเมืองท่าของมอญ ปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่า)*

นี่กล่าวตามความเห็นของ **ศาสตราจารย์ยอช เซเดส์** ซึ่งมีนักปราชญ์ทางโบราณคดีเห็นพ้องด้วยหลายคน แต่มีนักปราชญ์ชาวอินเดียคนหนึ่งชื่อว่า **มาชุมดา** *(Majumdar)* ว่า ราชธานีของอาณาจักรศรีวิชัยไม่น่าจะอยู่ที่เมืองปาเลมบังในเกาะสุมาตรา แต่อาจจะอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งในแหลมมลายู เพราะบนเกาะสุมาตราไม่มีซากบ้านเมืองสมกับจะเป็นราชธานีของอาณาจักรใหญ่เลย ต่อมา **ดร.ควอริช เวลส์**ซึ่งสมาคมสืบค้นวัฒนธรรมแห่งเกรตเตอร์อินเดียจัดส่งเข้ามาสำรวจอาณาจักรศรีวิชัยในประเทศไทย ลงความเห็นว่า ราชธานีของอาณาจักรนี้น่าจะอยู่ที่เมืองไชยา ดร.เวลส์ได้ให้เหตุผลและหลักฐานหลายประการ เช่นว่า ไชยามีเค้าที่จะเป็นเมืองใหญ่มาครั้งหนึ่ง แต่ปาเลมบังไม่มีซากโบราณสถานที่เหลือพอเป็นเค้าว่าจะเป็นดังนั้นเลย อีกประการหนึ่ง เมืองไชยาเป็นเมืองที่อยู่ในเส้นทางผ่านของพวกอินเดียใต้โดยตรงยิ่งกว่าทางสุมาตรา และ**มิสเตอร์ เลอเมย์** ได้สนับสนุนความเห็นของ ดร.เวลส์ โดยเขียนไว้ในหนังสือ Buddhist Art in Siam ว่า เมืองไชยาน่าจะเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรศรีวิชัยมากกว่าปาเลมบัง เพราะสิ่งของที่พบที่เมืองไชยามีมากกว่า และเป็นประโยชน์ในทางโบราณคดีมากกว่าสิ่งของที่พบที่เมืองปาเลมบังมาก และสิ่งของที่พบที่เมืองไชยานี้ก็ใกล้เคียงไปทางแบบอย่างกระบวนช่างของอินเดียมากกว่าสิ่งของที่พบทางสุมาตราและชวา...

กุฏิทรงไทย วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช

อาณาจักรศรีวิชัยถึงกาลอวสานเมื่อ พ.ศ.๑๘๓๖ โดยกษัตริย์แห่งเกาะชวากรีธาทัพมาตีเกาะสุมาตรา และแหลมมลายูตอนใต้ ส่วนพระเจ้ารามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์ไทยก็ตีลุกลงไปทางเหนือ กรุงศรีวิชัยได้ขับเคี่ยวสู้รบป้องกันดินแดนของตนเป็นเวลาถึง ๑๘ ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ.๑๘๑๘ ถึง พ.ศ.๑๘๓๖ จึงสูญเสียอิสรภาพและอาณาจักรนี้ก็แตกสลายลงตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา"

นี่คือความมีอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัย และการเสื่อมอำนาจของตามพรลิงค์ *(นครศรีธรรมราช)* และครหิ *(ไชยา)* แม้อาณาจักรศรีวิชัยที่เคยรุ่งโรจน์ก็ประสบกับความเสื่อมอำนาจเช่นกัน

นครศรีธรรมราชก็เช่นเดียวกันเสื่อมอำนาจไปแล้วก็กลับรุ่งโรจน์ขึ้นมาได้ ดังเช่นข้อความตอนหนึ่งในเรื่อง **"จังหวัดนครศรีธรรมราช"** นั้นเอง **ตรี อมาตยกุล** ได้กล่าวว่า

"บรรดาหัวเมืองในราชอาณาจักรดูเหมือนจะไม่มีเมืองใดที่ใหญ่โตเท่าเมืองนี้ แม้จะปรากฏว่าครั้งหนึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรศรีวิชัยมาแล้วก็ตาม แต่ตามปูมโหรปรากฏว่า เมืองนครศรีธรรมราชทรงอำนาจอยู่ได้ เคยปกครองเมืองขึ้นเป็นทำนอง ๑๒ นักษัตรมาแล้ว โดยใช้สัตว์ประจำปีเป็นตราเมืองขึ้นนั้น ๆ คือ

๑. เมืองสายบุรี	ใช้ตราหนู	*(ชวด)*
๒. เมืองปัตตานี	ใช้ตราวัว	*(ฉลู)*
๓. เมืองกะลันตัน	ใช้ตราเสือ	*(ขาล)*
๔. เมืองปะหัง	ใช้ตรากระต่าย	*(เถาะ)*
๕. เมืองไทรบุรี	ใช้ตรางูใหญ่	*(มะโรง)*
๖. เมืองพัทลุง	ใช้ตรางูเล็ก	*(มะเส็ง)*
๗. เมืองตรัง	ใช้ตราม้า	*(มะเมีย)*
๘. เมืองชุมพร	ใช้ตราแพะ	*(มะแม)*
๙. เมืองบันทายสมอ	ใช้ตราลิง	*(วอก)*
๑๐. เมืองสงขลา	ใช้ตราไก่	*(ระกา)*
๑๑. เมืองตะกั่วป่า ถลาง	ใช้ตราหมา	*(จอ)*
๑๒. เมืองกระบุรี	ใช้ตราหมู	*(กุน)*

พระเจ้าศรีธรรมาโศกราช

ส่วนเมืองนครศรีธรรมราช อันเป็นราชธานีที่สถิตของพระมหากษัตริย์ แม้ตำนานมิได้ระบุไว้ ถ้าเดาก็ควรเป็นสัญลักษณ์ในนามราชวงศ์ คือ ดอกบัว *(ตราบัวแก้ว)* เห็นจะไม่ผิดพลาด"

เรื่องของอำนาจของนครศรีธรรมราชในทางรุ่งโรจน์และในทางเสื่อมยังมีอยู่อีก จะขอนำไปกล่าวในหัวข้อเกี่ยวกับราชวงศ์ที่ทรงปกครองเมือง แคว้น รัฐ และอาณาจักรนครศรีธรรมราชและพระนามคำเฉลิมพระนาม และพระอิสริยยศ ว่า ศรีธรรมาโศกราช และคำที่ใกล้เคียง ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ๆ ต่อไป

“เศรษฐกิจพอเพียง”

สารคดีเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

: คุณหญิงคณิตา เลขะกุล

ในมองไทยของเรานั้น สัมพันธภาพระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรเป็นไปในลักษณะพ่อกับลูก มีความผูกพันลึกซึ้งต่อกันนับแต่รวมตัวก่อตั้งประเทศเป็นต้นมา พระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบันทรงรักใคร่ห่วงใยประเทศชาติราษฎร ไม่ผิดไปจากพ่อที่รักลูกทั้งหลายจะพึงทำ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจโดยมิได้คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ได้ทรงอุทิศเวลา พระวรกาย พระสติปัญญา และพระราชทรัพย์ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังคำกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคล ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ของพลอากาศเอก หะริน หงสกุล ประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔ ตอนหนึ่ง ความว่า

"ฝนแล้งก็ต้องขอฝนหลวง น้ำท่วมก็ต้องเสด็จไปแก้ไข ป่าไม้ก็ต้องทรงปลูก ลูกเจ็บก็ต้องแพทย์หลวงรักษา กุ้งปลาก็ต้องทรงปล่อย เลิกฝิ่นบนดอยก็ต้องทรงช่วยชาวเขาทำกิน ปฏิรูปที่ดินก็ไม่พ้นพระราชภาระทุกเรื่องที่จะทำให้ราษฎรร่มเย็น"

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทย เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในราษฎรของพระองค์ **"ตั้งแต่คนที่มีเงินน้อยจนกระทั่งคนที่มีเงินมากล้วนเดือดร้อน..."** มีพระราชดำรัสเล่าถึงสถานการณ์และวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตอนหนึ่ง ความว่า

"เมื่อเร็ว ๆ นี้ โครงการต่าง ๆ โรงงานเกิดขึ้นมามาก จนกระทั่งคนนึกว่าประเทศไทยนี้จะเป็นเสือตัวเล็ก ๆ แล้วก็เป็นเสือตัวโตขึ้น เราไปเห่อว่าจะเป็นเสือ

ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่าการจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญสำคัญอยู่ที่เรามี ***เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน*** *แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า*

อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไหร่ ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่าน

นักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริงอาจจะล้าสมัย คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็น ***เศรษฐกิจการค้า*** *ไม่ใช่* ***เศรษฐกิจความพอเพียง*** *เลยรู้สึกว่าไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้"*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะว่า

"ถ้าเรามาใช้ของไทย ซื้อของไทย เที่ยวเมืองไทย กินข้าวไทย อันนี้จะได้ประโยชน์"

ได้พระราชทานแนวพระราชดำริถึงวิธีแก้ไขสถานการณ์ว่า

"ต้องพยายามอุ้มชูประชาชนให้ได้มีงานทำ มีรายได้ ก็จะสามารถผ่านวิกฤตการณ์ แต่ถ้าทำแบบที่เคยมีนโยบายมา คือผลิตสิ่งของทางอุตสาหกรรมมากเกินไปก็จะไม่สำเร็จ โดยที่ในเมืองไทยมีตลาดน้อยลง เพราะคนมีเงินน้อยลง"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยราษฎรชาวอีสานที่ได้รับการสนับสนุนให้ปลูกแต่ข้าวหอมมะลิเพื่อการส่งออก แต่ชาวภาคอีสานชอบบริโภคข้าวเหนียว จึงต้องนำเงินรายได้นั้นไปซื้อข้าวเหนียวจากภาคอื่นจนเงินหมด จึงพระราชทานแนวพระราชดำริในสถานการณ์เช่นนี้ว่า

"...ได้สนับสนุนบอกว่าให้เขาปลูกข้าวบริโภค เขาจะชอบข้าวเหนียวก็ปลูกข้าวเหนียว เขาจะชอบปลูกข้าวอะไรก็ตาม ให้เขาปลูกข้าวอย่างนั้น และเก็บไว้เพื่อที่จะบริโภคตลอดปี ถ้ามีที่ที่จะทำนาปรังหรือมีที่มากพอสำหรับปลูกข้าว ก็ปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อที่จะขาย"

และพระราชทานพระราชดำรัสว่า

"ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็น

เศรษฐกิจแบบพอเพียง *ไม่ต้องทั้งหมด แม้แต่ครึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็สามารถอยู่ได้ การแก้ไขอาจจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้..."*

คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ในวันนั้นมีทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งเกษตรกรด้วย ต่างก็รับแนวพระราชดำริใส่เกล้าใส่กระหม่อม บ้างก็นำไปปฏิบัติ บ้างก็นำไปถ่ายทอดสู่ผู้อื่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในสถานการณ์บ้านเมือง และ **"ลูก"** ซึ่งมีถึง ๖๐ ล้านคน และเป็นเกษตรกรถึง ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ทรงติดตามผล เมื่อทรงทราบว่าลูก ๆ ของพระองค์ท่านยังไม่เข้าใจในพระราชดำรัสเรื่อง **เศรษฐกิจแบบพอเพียง** อย่างถ่องแท้ ก็ทรงพระกรุณาพระราชทานพระบรมราชาธิบายในวันที่คณะบุคคลต่าง ๆ เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย ในปีต่อมาว่า

"เรื่องที่ได้กล่าวเมื่อปีที่แล้ว เรื่อง ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *คำว่า* ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *นี้ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียงมีอย่างอื่นแต่ไม่ใช่คำนี้ ปีที่แล้วพูดว่า* ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *เพราะหาคำอื่นไม่ได้ และได้พูดอย่างหนึ่งว่า* ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *นี้ให้ปฏิบัติเพียงครึ่งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ ในคราวนั้นเมื่อปีที่แล้วนึกว่าเข้าใจกัน แต่เมื่อไม่นานเดือนที่แล้วมีผู้ที่ควรจะรู้ เพราะว่าได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนามาช้านานแล้วมาบอกว่า* ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *นี่ดีมาก แล้วก็เข้าใจว่าปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น หมายความว่าถ้าทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่ของประเทศก็จะพอ ความหมายของ* ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *และทำให้ได้เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่า* ***เศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่*** *แต่* ***เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ"***

อันที่จริง เรื่อง *เศรษฐกิจพอเพียง* นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยมีพระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่มาเฝ้าฯ ในศาลาดุสิดาลัย เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๗ มาครั้งหนึ่งแล้วว่า

"เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน ***พอมีพอกิน*** *นี้ก็แปลว่า* ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *นั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี..."*

และพระราชทานพระบรมราชาธิบายว่า

"สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนี้ซักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำ ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้* ***พอเพียง*** *นี้ก็*

หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็หมายความอีกอย่างของ ***เศรษฐกิจหรือระบบพอเพียง*** *เมื่อปีที่แล้วตอนที่พูด* ***พอเพียง*** *แปลในใจแล้วก็ได้พูดออกมาด้วย ว่าจะแปลเป็น Self-sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่า* ***พอเพียงแก่ตนเอง*** *แต่ความจริง* ***เศรษฐกิจพอเพียง*** *นี้กว้างขวางกว่า Self-sufficiency คือ Self-sufficiency นั้นหมายความว่าผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)"*

พระราชดำรัสนี้ตรงกับคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสอนว่า **"อัตตาหิ อัตตฺโน นาโถ"** ซึ่งแปลว่า ตนนั้นแลเป็นที่พึ่งแห่งตน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยกตัวอย่างคำที่บางคนแปลจากภาษาฝรั่งว่า *"ให้ยืนบนขาตัวเอง"*

"แต่ ***พอเพียง*** *นี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่า* ***พอ*** *ก็* ***เพียงพอ*** *เพียงนี้ก็* ***พอ*** *ดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ-มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข* ***พอเพียง*** *นี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ*

ตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง"

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เปิดโลกทัศน์ วิถีธรรม วิถีไทย

ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

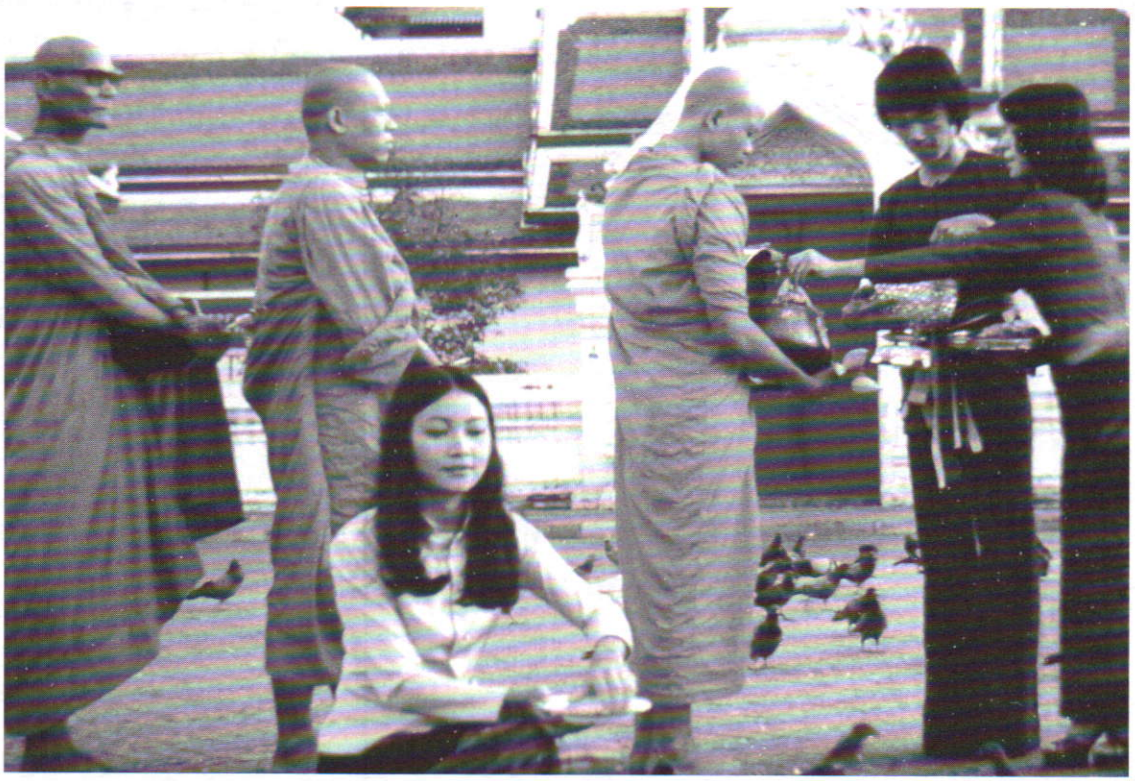

บทนำ

ธรรมชาติของจิตใจคน หากมีรากฐานที่อิสระย่อมปราศจากกรอบ ถ้าเปรียบดุจภาชนะใส่น้ำ ควรเข้าใจว่าเป็นคนละด้านกัน เพราะภาชนะใส่น้ำเป็นวัตถุ จะมีขนาดใหญ่แค่ไหนเติมน้ำลงไป ในที่สุดก็เต็ม ทำให้ไม่อาจเติมลงไปอีกได้

แต่จิตใจคนเป็นด้านนามธรรม หากมีสภาพที่อิสระจริง ย่อมบรรจุข้อมูลลงไปได้อย่างปราศจากปริมาณจำกัด นอกจากนั้นยิ่งมีโอกาสนำข้อมูลจากใจออกมาใช้ประโยชน์ก็ยิ่งเพิ่มพลังให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

เช่นเดียวกันกับ **"โลกาภิวัตน์"** ซึ่งคนส่วนใหญ่มักหมายถึงโลกที่มีคนอาศัยอยู่ ซึ่งมีดินและน้ำเป็นพื้นฐาน นอกจากนั้นยังมีสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตอยู่ร่วมกัน ซึ่งในที่สุดก็ต้องเดินทางถึงกันได้หมด

เมื่อมีจำนวนคนเพิ่มมากขึ้น ร่วมกับปริมาณสิ่งซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ลดน้อยลง อีกทั้งมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก แย่งชิงผลประโยชน์กันจนถึงขั้นรบราฆ่าฟันกันตายส่วนโลกาภิวัตน์ที่อยู่ในจิตใจคนหากอยู่ในสภาพที่อิสระทำให้เปิดกว้าง ย่อมไม่ยึดติดอยู่กับเปลือกของสิ่งต่าง ๆ จากภายนอก จึงทำให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

โลกในด้านวัตถุ จึงมีอิทธิพลครอบงำความคิดมนุษย์ ทำให้ไม่อาจมองเห็นโลกที่เป็นนามธรรมได้อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากมีอิทธิพลวัตถุเป็นเงื่อนไขเข้าไปปิดบังจิตใจทำให้เกิดภาวะมืดบอดจึงไม่สามารถมองเห็นความจริงของสรรพชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ได้

บทบาทของการเปิดโลกทัศน์

เมื่อกล่าวถึงคำว่า **"โลกทัศน์"** ในบุคคลเดียวกัน ควรมีสองด้านร่วมกัน ไม่เพียงแค่นั้นควรมองลึกลงไปอีกชั้นหนึ่งว่า ด้านไหนเป็นพื้นฐานของอีกด้านหนึ่ง

เนื่องจากจิตใจคนคือพื้นฐานซึ่งมีหน้าที่กำหนดวิถีการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญา ที่ช่วยให้คนมองเห็นความจริงทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างลึกซึ้ง

ชีวิตมนุษย์ที่เกิดมา จำเป็นต้องเรียนรู้ความจริง ในกระบวนการเรียนรู้การทำให้คนอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ย่อมต้องใช้ปัญญาเป็นแสงสว่าง ช่วยให้ตนเองและสังคมมีความสุข เมื่อสัมผัสกับสิ่งใดก็ตาม แต่ละคนควรรู้และเข้าใจความจริงได้อย่างแจ่มแจ้ง แทนที่จะสร้างเงื่อนไขทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับตนและสังคมเพราะความไม่รู้

เมื่อกล่าวถึงโลกทัศน์ คนส่วนใหญ่มักมองด้านเดียวว่า การออกไปเปิดหูเปิดตาในโลกกว้าง ควรจะทำให้พื้นฐานความคิดอิสระมากขึ้น แต่ความจริงแล้วทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีสองด้าน ในกรณีนี้ขึ้นอยู่กับรากฐานจิตใจของแต่ละคน

คนไทยส่วนใหญ่มีรากฐานจิตใจคับแคบ ยิ่งไปเปิดหูเปิดตาสู่โลกภายนอก และเห็นความแตกต่างทางด้านวัตถุระหว่างเขากับเรา ก็มักไปคว้าเอาวัตถุจากเขาเข้ามา โดยคิดว่าคือการนำมาพัฒนาประเทศ แต่แท้จริงแล้วกลับมีผลทำลายทั้งอิสรภาพที่อยู่ในจิตใจเชื่อมโยงไปถึงเศรษฐกิจของสังคมร่วมด้วย

หากคนส่วนใหญ่มีสภาพจิตใจที่อิสระมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างลึกซึ้ง หากออกไปเปิดหูเปิดตา ก็คงไม่นำเอาวัตถุกลับเข้ามาทำลายจิตใจคนชาติเดียวกัน หากควรกรองเอาแต่ความคิดที่ลึกซึ้ง กลับมาสู่การสร้างเสริมสภาพสังคมของเราให้รู้เท่าทันคนในสังคมที่เขาพัฒนาไปก่อน เราจะได้ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบเช่นที่ผ่านมา

ดังนั้น ก่อนที่คิดเปิดโลกทัศน์ให้กับตัวเอง ควรมั่นใจได้ว่าตนเป็นคนที่มีความมั่นคงอยู่กับเหตุและผล อีกทั้งมีรากฐานความรักหยั่งลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง

สำหรับผู้บริหารซึ่งมีอำนาจการจัดการในสังคม ควรมองอย่างลึกซึ้งลงสู่พื้นฐานการเรียนรู้ของคนในสังคม เพื่อให้มั่นใจเสียก่อนว่า หากปล่อยไปเปิดโลกทัศน์จะไม่ทำให้รากฐานจิตใจจำต้องตกเป็นทาสคนชาติอื่น แล้วหวนกลับมาทำร้ายสังคมเราเองอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ดังนั้น ก่อนอื่นคนที่ได้รับอนุญาต ให้ออกไปเปิดโลกทัศน์สู่โลกกว้าง จำเป็นต้องได้รับการปูพื้นฐานให้เป็นคนรักแผ่นดินถิ่นเกิดของตัวเองอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้และทั้งนั้นไม่ได้หมายความว่า สร้างคนให้เป็น **"ชาตินิยม"** หากเป็นคนที่หยั่งรู้ความจริงจากใจตนเอง ซึ่งนำไปสู่การรู้คุณค่าของแผ่นดินถิ่นเกิด ซึ่งมีอิทธิพลเหนือกว่าอย่างอื่น ไม่เช่นนั้นแล้วเราก็คงเปิดโอกาสให้คนออกไปถูกหล่อหลอมรากฐานจิตใจจากภายนอกแล้วหวนกลับมาทำลายชาติบ้านเมืองตัวเอง

เปิดโลกทัศน์สู่วิถีธรรม

หากเข้าใจได้ว่าธรรมะคือธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์แต่ละคน นอกจากนั้น คนเราเกิดมาจำเป็นต้องเรียนรู้ความจริงโดยการทำงานซึ่งมีเหตุผลสานถึงเพื่อนมนุษย์บนพื้นฐานความหลากหลาย ดังนั้น **"วิถีธรรมจึงน่าจะหมายความถึงวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งมีผลกำหนดให้ตนหยั่งรู้สัจธรรมจากใจตัวเองได้อย่างลึกซึ้ง"**

ชีวิตนับตั้งแต่เกิดมา การก้าวไปแต่ละก้าวย่อมมีสองด้านเป็นพื้นฐานรองรับไม่เพียงแต่การเรียนรู้อย่างเดียว จำเป็นต้องก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงอีกด้วย

ความมั่นคงของชีวิตเกิดจากรากฐานจิตใจที่หยั่งลึกได้ถึงความจริงอยู่เสมอว่าตนเกิดมาจากไหน แม้จะก้าวไกลออกไปโดยใช้กาลเวลาที่ยาวนานมาก หากสำนึกได้ว่าตนคือใครและเกิดมาจากไหน ย่อมไม่ลืมความจริงของทุกสิ่งทุกอย่างที่สั่งสมไว้ในใจตนเอง ตลอดระยะเวลาที่ชีวิตผ่านพ้นมาแล้ว ความรู้สึกนี้เองที่เรียกว่า **"ความทรงจำ"**

ความทรงจำเกิดจากความรู้สึกประทับใจในสิ่งซึ่งตรงกับเงื่อนไข ที่อยู่ในใจตนเอง หากมีรากฐานจิตใจเปิดกว้างยิ่งขึ้น ย่อมรู้สึกประทับใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย ไม่เพียงแต่เรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น

ความประทับใจอาจเป็นความรู้สึกซึ่งหายากสำหรับคนที่มีรากฐานจิตใจคับแคบ โดยที่ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ส่วนคนที่มีรากฐานจิตใจอิสระ

และเปิดกว้าง ย่อมรู้สึกประทับใจในหลายสิ่งหลายอย่าง ทั้งนี้และทั้งนั้นความรู้สึกประทับใจทำให้เกิดความสนใจและมุ่งมั่นค้นหาความจริงได้อย่างลึกซึ้ง

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมใช้ชีวิตทำงานที่ตนเชื่อว่ามีผลสร้างสรรค์สังคมอย่างมีความสุข โดยที่ไม่รู้สึกว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสังคมคือปัญหา เนื่องจากรู้แล้วว่าปัญหาที่แท้จริงอยู่ในใจเราเอง

บุคคลลักษณะนี้ย่อมทำงานกับเพื่อนมนุษย์ที่หลากหลายความคิดได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นยังเป็นคนที่รู้เท่าทันต่ออิทธิพลครอบงำจากการเปลี่ยนแปลงของรูปวัตถุ ซึ่งอยู่ภายนอก จึงไม่ยอมหลงตนลืมตัว จนกระทั่งตกเป็นเหยื่อสิ่งดังกล่าว ดังนั้นคนลักษณะนี้จึงใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย และเข้ากับคนได้ทุกรูปแบบ

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมได้รับการยอมรับจากสังคม อีกทั้งได้รับความเคารพรักและศรัทธาจากคนทั่วไปอย่างกว้างขวาง

พื้นฐานของมนุษย์ซึ่งอยู่ร่วมกันย่อมมีความหลากหลาย ดังนั้นบุคคลผู้มีใจกว้างย่อมไม่เห็นว่าสิ่งใดดี สิ่งใดเลว นอกจากหยั่งรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้ง เพราะไม่เห็นสิ่งใดดีจึงไม่หลงยึดติดและไม่เห็นว่าสิ่งใดเลวจึงไม่รู้สึกรังเกียจ หากเห็นว่าความหลากหลายคือครูผู้สอนธรรมะให้แก่ชีวิตตนเอง

จากโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง หากมุ่งมั่นทำงานอย่างมีความสุข ชีวิตย่อมเดินไปสู่วิถีทางที่หยั่งรู้ความจริงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อย่างที่กล่าวกันว่า **"ชีวิตนี้มีโอกาสเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด"** การรู้จบหรือไม่จบจึงไม่ใช่ของจริงสำหรับตนเอง หากสำนึกได้ว่าคือเรื่องของคนอื่นมองตนมากกว่าจึงไม่นำมาใส่ใจ

ตำราฝรั่งได้สอนไว้ว่า เริ่มต้นชีวิตควรเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่บั้นปลายชีวิตจะต้องจับอย่างเดียว ทฤษฎีบทนี้เกิดจากการมองความจริงเห็นได้แต่ด้านวัตถุหากมองที่จิตใจซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีชีวิตของชีวิตเราเอง น่าจะเห็นได้ว่า เริ่มต้นควรมุ่งมั่นเรียนรู้เรื่องเดียว หากรู้เท่าทันโดยไม่หลงยึดติดทำให้สามารถมองผ่านสิ่งนั้นลงไปได้ถึงรากฐานจิตใจอันเป็นธรรมชาติของคน ผู้อยู่เบื้องหลัง ยิ่งทำไปก็ยิ่งรู้เพิ่มมากขึ้นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นกิ่งก้านสาขาอยู่ในสังคม ทำให้มองเห็นภาพได้อย่างหลากหลาย

แท้จริงแล้วมีรากฐานความจริงเป็นเหตุอยู่ในจิตใจคนผู้กำหนดสิ่งเหล่านั้น

ดังนั้น หลังจากมุ่งมั่นปฏิบัติจากความจริงที่อยู่ในใจ โดยทำอย่างจริงจังในที่สุด ย่อมเริ่มมองเห็นชัดยิ่งขึ้นว่า **"ความหลากหลายของสิ่งต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งสมมติ หากสาวไปถึงจุดที่เป็นเหตุย่อมมีความจริงอยู่ในใจคนทั้งสิ้น"**

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจึงสะท้อนให้เห็นได้ว่า **"เริ่มต้นจากจุดเดียวก็สามารถรู้ได้ทุกเรื่อง"** นอกจากนั้นสิ่งที่พบหลากหลายอยู่ในเรื่องราวต่าง ๆ หากสืบสาวราวเรื่องให้ถึงที่สุด ย่อมหวนกลับมาย่อมมาบรรจบที่จุดเดียวกันหมด

มุ่งสู่วิถีความเป็นไทย

เมื่อพบหัวข้อเรื่อง**มุ่งสู่วิถีความเป็นไทย** ก่อนอื่นใคร่ขอกล่าวว่า ถ้ามุ่งไปสู่ความเป็นไทยโดยไม่รู้ว่าความเป็นไทยคืออะไรก็คงจะไปไม่ถึง หากกล่าวว่า ถ้ามุ่งโดยไม่มุ่ง แต่ปฏิบัติจากความจริงซึ่งอยู่ในใจ และมองเห็นได้สองด้านอยู่เสมอ ย่อมรู้เองว่าความเป็นไทยคืออะไรและมีอยู่ที่ไหน

ฉันเคยกล่าวว่าตนไม่ใช่คนชาตินิยม และไม่รู้สึกนิยมอะไรทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมนิยมหรืออื่นใดก็ตาม หากหลงนิยมชมชื่น ตัวเองนั่นแหละก็ต้องเดินหลงทาง คงจะก้าวไปถึงความจริงได้ยาก

คนไทยเกิดบนแผ่นดินไทย คนฝรั่งก็เกิดบนแผ่นดินฝรั่ง แม้คนญี่ปุ่นหรือจีนก็เกิดบนแผ่นดินถิ่นเกิดของตน เกิดบนแผ่นดินใดก็ย่อมเป็นคนชาตินั้น เพียงแต่รู้คุณค่าของพื้นดินซึ่งให้กำเนิดชีวิตแก่ตนก็พอแล้ว

ไม่ว่าใครจะเกิดที่ไหนก็แล้วแต่ หากรู้จักสำรวจตัวเอง และมองหวนกลับไปยังที่มาของชีวิตอย่างไม่รู้สึกรังเกียจ ย่อมเติบโตขึ้นมาด้วยการรู้คุณค่าของตัวเอง จึงไม่ยอมทรยศต่อสิ่งที่ให้กำเนิดชีวิตตัวเองและไม่คิดเบียดเบียนคนอื่น นี่แหละที่เรียกว่าความเป็นคนด้วยจิตวิญญาณอย่างแท้จริง

เราพูดกันว่า ทุกคนไม่อาจปฏิเสธชีวิตตนเองได้ การไม่สำนึกถึงแผ่นดินถิ่นเกิด ก็เท่ากับดูถูกชีวิตตัวเอง **"เมื่อคนชาติไหนภาษาไหนก็สุดแล้วแต่หากเกิดบนแผ่นดินถิ่นนั้น แล้วไม่ปฏิเสธ**

ความจริง ย่อมเป็นคนที่มีความจริงใจให้รู้ได้" ทั้งนี้และทั้งนั้นเรามักกล่าวกันว่า ชีวิตแต่ละคนเลือกที่เกิดไม่ได้ แต่จิตใจย่อมสำนึกได้ ดังนั้นเมื่อสำนึกได้ย่อมมีการเคารพซึ่งกันและกัน แม้เป็นคนต่างชาติต่างภาษาก็ยังเคารพกันได้ จึงละเว้นที่จะเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน โดยที่สิ่งนี้ควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจของทุกคน

เรากล่าวกันว่า ชีวิตคนที่เกิดมา **"ควรมีความเป็นไทแก่ตนเอง"** ดังนั้นไม่ว่าคนชาติไหน ภาษาไหน หากชีวิตสามารถรักษาสัจธรรม ซึ่งเป็นความจริงที่อยู่ในใจตนเองเอาไว้ได้อย่างมั่นคง ย่อมรู้ได้ว่า อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ และไม่สร้างสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยต่อแผ่นดินถิ่นเกิดของตน หรืออาจกล่าวว่าไม่อกตัญญูต่อแผ่นดินถิ่นเกิดของเราเอง

คนที่มีใจเป็นไทแก่ตนเอง ย่อมเป็นคนที่ซื่อสัตย์ต่อตนเองโดยแท้ สิ่งนี้คือเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจอย่างเป็นธรรมชาติ บุคคลลักษณะนี้ย่อมดำเนินชีวิตอย่างรู้คุณค่าของตัวเอง เพื่อนมนุษย์ รวมทั้งสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดบนพื้นดินผืนเดียวกัน แม้นำมาใช้ประโยชน์ย่อมรู้จักความพอดีด้วยเหตุและผล จึงไม่ทำให้สิ่งใด ต้องสูญเสียหรือถูกทำลายในเมื่อสิ่งต่าง ๆ ที่พบได้ในโลก มีการนำไปใช้ประโยชน์ด้วยจิตใจที่พอเพียงย่อมเกิดขึ้นมาทดแทนใหม่ได้ หรืออีกอย่างหนึ่งอาจกล่าวว่า นำมาใช้อย่างรู้เหตุรู้ผล

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมรู้จักการพึ่งตนเอง แทนที่จะคิดเบียดเบียนผู้อื่นให้จำต้องเดือดร้อน จึงรู้จักเคารพซึ่งกันและกัน ย่อมไม่ล่วงล้ำสิทธิและไม่คิดซ้ำเติมหรือรู้จักรังเกียจผู้อื่นเมื่อเกิดการพลาดพลั้ง หากให้อภัยและให้โอกาสฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ได้อย่างรู้เหตุรู้ผล

หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้มีคุณสมบัติคู่ควรแก่ความเป็นคน ย่อมไม่คิดแก้ปัญหาด้วยการทำลายผู้อื่น หากมีความรู้ความสามารถที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้อื่นปรับเปลี่ยนทิศทางของชีวิตกลับคืนสู่สภาพที่มั่นคงอยู่ได้อย่างรู้เหตุรู้ผลอีกทั้งนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมได้อย่างรู้คุณค่าอันควรภูมิใจในตนเอง

นางสาวสยาม สู่ นางสาวไทย

ตอนที่ ๒

ใหญ่ นภายน

ต่อจากนี้ผมจะนำประวัติของนางงามคนที่ ๖ ซึ่งทางคณะกรรมการได้เปลี่ยนการเรียกชื่อจาก "นางสาวสยาม ไปเป็นนางสาวไทย" แม้แต่สถานที่เวทีประกวดซึ่งเดิมนั้นจัดขึ้นที่พระราชอุทยานสราญรมย์ พอมาครั้งนี้เปลี่ยนเวทีไปจัดขึ้นที่เวทีสวนอัมพรเป็นครั้งแรก ส่วนการละเล่นต่าง ๆ สำหรับคนเบี้ยน้อยหอยน้อยก็ไปสนุกสนานกันได้อย่างสะดวกสบายที่ทุ่งพระสุเมรุหรือท้องสนามหลวงนั่นแหละ

งานฉลองรัฐธรรมนูญรัฐบาลท่านจัดวันเดียวกันเดือนเดียวกันเว้นแต่ปีเท่านั้น สำหรับครั้งนี้ก็จัดขึ้นวันที่ ๘ ถึง ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ เนื่องด้วยงานฉลองรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นงานระดับชาติ โดยเฉพาะบริเวณเวทีสวนอัมพรถือว่าเป็นสถานที่มีเกียรติ ดังนั้นผู้ที่จะไปเที่ยวงาน ล้วนแต่แต่งกายอย่างสุภาพเรียบร้อย สุภาพสตรีต้องแต่งกายชุดราตรี สุภาพบุรุษต้องสวมสูทอย่างโก้ที่สุด

นางสาวเรียม แพศยนาวิน นางสาวสยามคนที่ ๖ ปี ๒๔๘๒ (ใช้คำว่านางสาวไทยคนแรก)

เห็นมั้ยครับว่าเมื่อก่อนโน้น เป็นระยะเวลาที่ผ่านไปแล้วประมาณ ๕๐-๖๐ ปี การขึ้นเวทีลีลาศสวนอัมพรเขายังแต่งกายอย่างหรูหรา เพื่อให้เกียรติแก่งานและสถานที่ ผิดกับสมัยนี้อย่างลิบลับ เขาฟรีสไตล์ใส่เสื้อกล้ามตัวเดียวกับกางเกงยีนส์ก็ได้ แต่กางเกงนั้นต้องทำให้ขาดหลาย ๆ แห่งจึงจะเท่ห์ ไม่อย่างนั้นเชยแหลก ก็ขึ้นเวทีลีลาศได้ นี่ก็สวยและสุภาพไปอีกแบบหนึ่งของคนรุ่นใหม่

ที่นี้ขอเชิญท่านทั้งหลายไปชมการตัดสินของคณะกรรมการในรอบสุดท้ายของคืนวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ เสียงของผู้ประกาศผลการตัดสินคือ คุณประทวน อรรถโกวิท ว่า **"นางสาวไทย ปี พ.ศ. ๒๔๘๒"** ได้แก่ **"นางสาวเรียม แพศยนาวิน"** *(คือนางสาวไทยคนที่หนึ่ง และเป็นนางงามคนที่ ๖ เมื่อนับเรียงลำดับตั้งแต่มีการประกวดนางงาม)* เมื่อสิ้นเสียงประกาศของโฆษก เสียงปรบมือของท่านผู้ชมก็ดังสนั่นลั่นไปทั่วเวทีสวนอัมพร

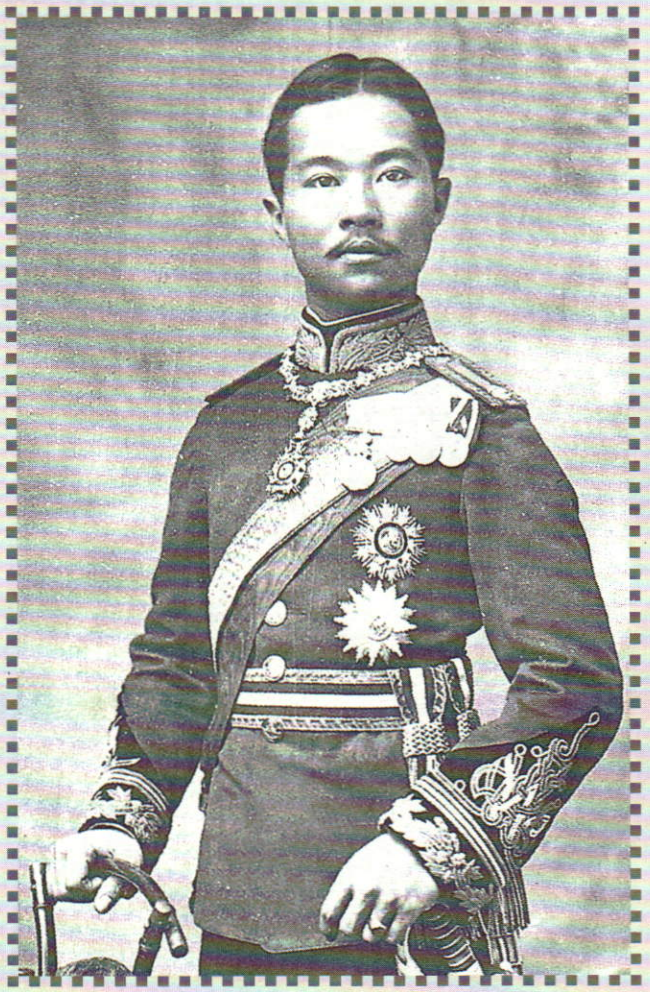

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ

ผู้มีเกียรติที่มาสวมมงกุฎให้แก่นางสาวไทยก็คือ หม่อมกอบแก้ว อาภากร มงกุฎของนางสาวไทยสมัยโน้นก็ทำขึ้นแบบง่าย ๆ โดยใช้ผ้ากำมะหยี่สีดำปักทับด้วยเลื่อมเพชรมีน้ำหนักเบามาก *(โถ...จะไม่เบาได้ยังไงก็เล่นทำด้วยกำมะหยี่กับปักเลื่อมเท่านั้น)* พร้อมสายสะพาย ถ้วยรางวัล เงินสดอีก ๒ พันบาท *(อันนี้ค่อยยังชั่วหน่อยสามารถนำเอาไปปลูกบ้านที่พออยู่ได้อย่างสบายมาก)* และยังมีของรางวัลที่แปลกมากไม่รู้ว่างานไปเกี่ยวข้องอะไรกับประเทศญี่ปุ่นด้วยอุตส่าห์มอบเสื้อชุด **"กิโมโน"** ราคาตั้งพันกว่าบาทมามอบให้เป็นกรณีพิเศษ

ต่อไปนี้ผมมีเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับนางสาวไทยคนแรก เมื่อได้รับตำแหน่งนางสาวไทยใหม่ ๆ นั้น วิถีชีวิตของเธอจะเป็นอย่างไรผมจะนำมาเล่าสู่กันฟังเท่าที่รู้มา

ในปี ๒๔๘๒ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้จัดตั้ง **"สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ"** ขึ้นที่วังบางขุนพรหม *(เดิมเป็นวังที่ประทับของจอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ)* น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งที่วังนี้น่าจะเป็น **"สถาบันดนตรีแห่งชาติ"** มากกว่าที่จะเป็นอย่างอื่น เพราะเท่าที่ทราบมาว่า ณ วังแห่งนี้ มีพร้อมทุกสิ่งทางประวัติศาสตร์แห่งการดนตรีของไทยเราไม่ว่าจะเป็นคำว่า **"ดนตรีไทยสากล"** ไม่ว่าจะเป็นคำเรียกว่า **"แตรวง"** ก็เกิดขึ้นที่วังนี้ แม้แต่กระโจมแตรที่ใช้บรรเลงแตรวง พระองค์ท่านก็ได้จำแบบอย่างการบรรเลงแตรวง หรือวงโยธวาทิต ที่จอห์นฟิลิป ซูซ่าก็ใช้กระโจมเป็นที่บรรเลงคอนเสิร์ต วงโยธวาทิตและอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือเพลงไทยสากลในจังหวะ

วอลทซ์ ก็เกิดขึ้นที่วังนี้เป็นครั้งแรก เพลงนั้นก็คือเพลง วอลทซ์ปลื้มจิตร ที่พรานบูรพ์ ขอประทานทำนองมาใส่เนื้อเต้นในละครเรื่อง **"โรสิตา"**

โดย พณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี มาดำรงตำแหน่งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ส่วนท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ก็ได้ตั้งสำนักวัฒนธรรมหญิงขึ้นที่บ้านพิษณุโลก โดยมีท่านผู้หญิงเป็นผู้นำ ในขณะนั้น **ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม** จึงได้สั่งให้ **น.ส.เรียม แพศยนาวิน** ไปทำงานที่แผนกรับรองของสภาวัฒนธรรม โดยให้ความเห็นว่า มีตำแหน่งเป็นถึง **"นางสาวไทย"** ไม่สมควรจะไปทำงานที่ไหน เพราะว่า มันไม่สมเกียรติ **"ผู้หญิงคือดอกไม้ของชาติ"**

ในขณะที่ นางสาวเรียม แพศยนาวิน ทำงานอยู่ที่สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านได้กรุณาเปลี่ยนชื่อเสียงเรียงนามให้ใหม่จากนางสาวเรียมไปเป็น **"เรียมรมย์"** โดยท่านให้เหตุผลว่าชื่อ **"เรียม"** นั้นเป็นคำที่เรียกแทนชื่อผู้ชายที่เปลี่ยนชื่อให้ไปใช้ว่า **"เรียมรมย์"** นั้น ฟังดูว่าจะไพเราะ และอ่อนหวานกว่า

ดังนั้น...นางสาวเรียม แพศยนาวิน ในขณะที่ทำงานอยู่ที่สภาวัฒนธรรมแห่งชาติจึงใช้ชื่อใหม่นี้ครั้นต่อมาภายหลังก็กลับไปใช้ชื่อ **"เรียม"** ตามเดิม นางสาวเรียม แพศยนาวิน ที่ได้ชื่อว่าเป็นนางสาวไทยคนแรก และอยู่ในวัย ๒๙ ก็ได้เข้าสู่พิธีสมรสกับ **เอช. เอช. ชุตพัตรา ซามาลลูลาอิส ราชาแห่งรัฐเปอร์ลิศ** เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๒

"รานีเรียม แพศยนาวิน" มีโอรสธิดารวมทั้งสิ้น ๔ องค์ ๑. เซด ราชิด ๒. เซด อัศนีย์ ๓. เซด บัดรีซา สำหรับโอรสองค์ที่ ๓ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อไทยให้ว่า **"รังสิกร"** ส่วนองค์สุดท้ายเป็นธิดาชื่อ **"ซารีฟะ เมลานี"** แต่ที่น่าเสียใจเป็นที่สุดที่ นางสาวไทยเรียม แพศยนาวิน

พรานบูรพ์

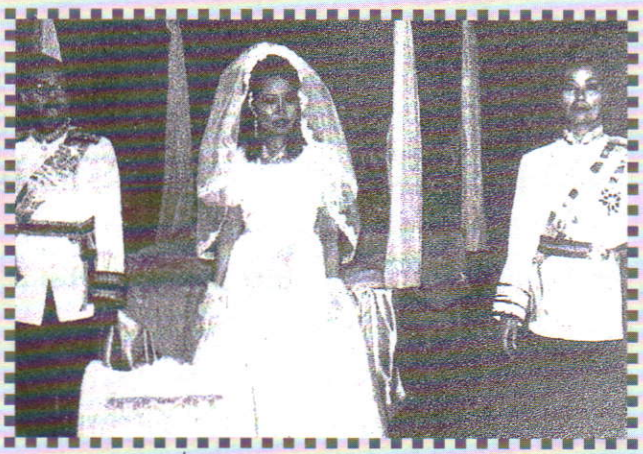

การแสดงละครเรื่อง "โรสิตา"

ครูเวส สุนทรจามร ขณะเล่นดนตรีที่ศาลาสันติธรรม (๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐)

หรือ รานีซุตพัตรา ตวนมาเรียม เธอได้ถึงแก่กรรมอย่างกะทันหันด้วยโรคหัวใจวายอย่างเฉียบพลัน ในวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๙ สิริรวมอายุ ๖๔ ปี เป็นอันว่าม่านชีวิตความเป็นนางสาวไทยคนแรก และเป็นองค์รานีซุตพัตรา ตวนมาเรียม ของเธอได้ปิดฉากลงแล้วอย่างสงบ...

ผมต้องขอเวลานอกจากท่านที่เคารพ...ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไรพอเรื่องนี้ก็สมควรจะต่อไปเขียนเรื่องอื่น แต่พอเขียนไปเขียนมาเจ้าความหลังครั้งเก่ามันก็ลอยมาในสมองซึ่งเป็นเรื่องเดียวกัน ครั้นจะไม่เขียนบอกเล่าก็เสียดาย เพราะว่ามันเป็นที่เกี่ยวพันกันเลยจำใจต้องเขียนต่อเติมในเรื่องนี้อีกสักหน่อย หวังว่าท่านคงให้อภัย เรื่องก็ไม่สำคัญมากนัก หัสเดิมเริ่มต้นของเรื่องก็คือ หลังจากนางสาวเรียม แพศยนาวินได้รับตำแหน่งนางสาวไทยแล้ว เวลาผ่านไปประมาณสัก ๓-๔ วัน ก็มีเพื่อนคนหนึ่งซึ่งเป็นอิสลามมาตามพวกเราให้ไปช่วยดนตรีสตริงแบนด์ต้อนรับตำแหน่งนางสาวไทยที่บ้านเพื่อนที่ซอยสวนหลวง *(ปัจจุบันซอยจุฬาที่เท่าไหร่ก็ว่าไป)* พวกเรากำลังเริ่มหัดเล่นดนตรี และเล่นได้ไม่เกิน ๑๑ เพลง ถ้าหมดแล้วก็กลับไปเล่นซ้ำใหม่ พวกเราขนเครื่องดนตรีไปที่บ้านงานซอยสวนหลวงเป็นเรือนปั้นหยาทาสีเขียวอ่อน ๆ ตั้งแต่เวลา ๔ โมงเย็นโดยมีเพื่อนมารับ นั่งสามล้อเฉพาะขนเครื่องดนตรีเท่านั้น ส่วนคนนั้นเดินไป เมื่อพวกเราไปถึงบ้านงานเรียบร้อย เขาก็จัดแจงเลี้ยงอาหาร เป็นอาหารมุสลิม เมื่อกินอาหารกันเรียบร้อยแล้วก็มานั่งล้อมวงขึ้นสายและเทียบเสียงกันใช้เวลานานมาก โถ...ก็เพิ่งออกงานเป็นงานแรกเทียบเสียงยังไม่ค่อยจะเป็นกันเลย กว่าจะเทียบเสียงเสร็จก็เกือบ ๖ โมงเย็น ทีนี้ก็มานั่งคุยกันเพราะว่านางสาวไทยเรียม แพศยนาวินจะมาถึงงานนี้เวลา ๒ ทุ่ม แต่ว่าเพื่อนที่พาพวกเราเล่นนั้นพอถึงเวลาทุ่มหนึ่งก็ให้พวกเราเล่นแล้ว พวกเราจึงจำใจต้องเล่นจนครบ ๑๑ เพลงเราก็หยุดพัก พอดีเจ้าเพื่อนคนที่หางานมาให้เล่นก็พาผู้ชายสามคนเดินเข้ามาที่พวกเรานั่งอยู่ ก็แนะนำว่าทั้ง ๓ คนนี่เขาจะมาช่วยจำอวด คนหนึ่งชื่อสวง คนที่สองชื่อเสน่ห์ คนที่สามชื่อทองฮะ รู้แต่ชื่อไม่รู้ว่านามสกุลว่าอะไร

ตอนนี้บรรดาแขกรับเชิญก็มากันมากแล้วเพื่อรอต้อนรับนางสาวไทยซึ่งมีเชื้อสายเป็นชาวมุสลิมเหมือนกัน ดังนั้น...ไอ้เจ้าเพื่อนผมคนที่พาพวกผมมาเล่น ก็เลยขอร้องให้พวกจำอวดเล่นเบิกโรงสักชุดหนึ่งก่อน พวกจำอวดก็ตกลงเล่นตามที่เพื่อนผมขอร้อง แต่ว่าพวกเราไม่ได้ดูหรอกเพราะว่าเขาให้ไปนั่งตรงซอกข้างบ้าน เลยไม่ได้เห็นพวกจำอวดเขาเล่นชุดอะไร เมื่อเขาแสดงเสร็จก็ลงมานั่งคุยกันรอจนกว่านางสาวไทยจะมาถึงจะเล่นต่อทั้งดนตรีกับจำอวด ผมก็เลยมีโอกาสคุยกับคนที่ชื่อ **"สวง**

นามสกุลว่า ทรัพย์สำรวย" คุยกันไปคุยกันมาก็เลยถูกคอ เขาก็บอกกับผมว่าจำอวดคณะของเขาก็เพิ่งหัดใหม่และเพิ่งจะมาเล่นงานนี้เป็นงานแรกเหมือนกัน และก็เล่นได้เพียงแค่ ๓ ชุดเท่านั้น

ครั้นถึงเวลา ๒๐.๐๐ น. กว่า ๆ นางสาวเรียม แพศยนาวิน นางสาวไทยก็มาถึงบ้านงาน เสียงแขกเหรื่อที่มารวมชุมนุมกันในคืนนั้นก็ชุลมุนวุ่นวายกันพอสมควร เมื่อนางสาวไทยเข้านั่งที่ชุดโซฟาเรียบร้อยแล้ว ไอ้เจ้าเพื่อนคนนั้นก็วิ่งมาบอกให้วงดนตรีเล่นได้ พวกเราก็ออกไปเล่นตามที่สั่ง ตอนนี้ดีกว่าตอนแรกเพราะตอนนี้มีคนมาพูดสลับ เล่นได้ซัก ๓ เพลงก็มีโฆษกมาพูดและแกก็เป็นคนช่างพูดเลยได้นั่งนานหน่อย กว่าเราจะเล่นหมด ๑๑ เพลงที่ซ้อมมา เวลาก็ปาเข้าชั่วโมงกว่า ต่อจากพวกเราก็เป็นหน้าที่ของคณะจำอวดซึ่งยังไม่ได้ตั้งชื่อว่าคณะอะไร พอพวกจำอวดออกไปเล่นก็ได้ยินเสียงฮาจากพวกแขกที่ได้รับเชิญมาแต่ว่าพวกเราไม่ดูจำอวดเขาเล่นกันหรอก เพราะมัวแต่มานั่งปรึกษากันว่าจะเล่นเพลงอะไรก่อนในจำนวน ๑๑ เพลงที่พวกเราเล่นไปแล้วถึง ๒ ครั้ง กลัวว่าแขกที่มาจะจำได้และยังร้องตามได้อีกด้วย จึงต้องพยายามนั่งสลับเพลงทำยังไงไม่ให้ผู้ดูจับได้ว่าเล่นมาแล้วถึง ๒ ครั้ง นี่แหละ...ชีวิตนักดนตรีที่เพิ่งจะเริ่มเล่นงานในครั้งแรกของชีวิตนักดนตรี มันท้อใจยังไงชอบกล ต่างคนต่างนั่งเหงื่อตกไปตาม ๆ กัน เดชะบุญคุณพระช่วยงานเลี้ยงต้อนรับนางสาวไทยนี้เลิกเร็ว เพราะว่านางสาวไทยต้องไปงานเลี้ยงต้อนรับอีกงานวงดนตรีของพวกเราจึงไม่ต้องเล่น แต่ว่าจำอวดต้องเล่นต่ออีกชุดหนึ่งตอนนี้พวกเราจึงมีโอกาสไปนั่งดูเขาเล่นในชุด **"เม็กซิโก"** ก่อนจะออกไปเล่นนั้นสวงเขามาขอร้องผมให้ช่วยแต่งหน้าให้กับเสน่ห์หน่อย คือเอาขนมปังปอนด์ควักเอาข้างในที่เนื้อมันนิ่ม ๆ มาแช่น้ำแล้วเอาไปแปะติดที่หน้าของเสน่ห์ มองดูแล้วเหมือนคนหน้าอูม ๆ เอาผ้าผวยมาห่มไว้และใส่หมวกปีกใหญ่ ๆ ดูแล้วคล้าย ๆ พวกเม็กซิโกชุดนี้คนดูน้อยแต่ว่าฮาสะบัด

เมื่องานเลิกแล้วเพื่อนที่พาพวกเราวงดนตรีกับคณะจำอวดก็ได้รับความขอบใจเรียกว่าเล่นฟรีทั้ง ๒ คณะ จากนั้นพวกเราทั้ง ๒ คณะก็เดินออกจากบ้านที่อยู่ลึกเกือบถึงสุดซอย ต่างคนต่างแบกเครื่องดนตรีที่ตัวเล่น ผมเดินคุยกับสวง ทรัพย์สำรวย เขาก็เล่าเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มหัดเล่นจนกระทั่งพอเล่นได้ ก็เพิ่งมารับงานนี้แหละเป็นงานแรก แล้วเขาก็บอกชื่อของพวกเพื่อน ๆ ที่มาเล่นด้วยกันในคืนนั้น คือตัวเขาคือ สวง ทรัพย์สำรวย *(ตอนนี้ยังไม่ใช้ชื่อว่าล้อต๊อก)* อีกคนก็คือ **เสน่ห์ โกมารชุน** และอีกคนก็คือ ทองฮะ วงศ์รักไทย เดินคุยกันเพลินจนถึงปากตรอกซอยสวนหลวงที่เท่าไหร่ก็จำไม่ได้ซะแล้ว คณะจำอวดของสวงเขาก็ขึ้นรถรางสายวิทยุบางกระบือไปลงพาหุรัดลงเดินไปสะพานพุทธลงเรือไปขึ้นที่ตลาดพลู

สวง ทรัพย์สำรวย (ล้อต๊อก)

ส่วนพวกผมนักดนตรีทั้งหลายก็เดินข้ามฟากเดินเข้าตรอกสะพานเหลืองไปทะลุหน้าโรงเรียนเซนต์ปีเตอร์แล้วต่างคนต่างก็แยกกันกลับบ้าน นี่แหละครับ...ที่ผมรู้จักคุณสวง ทรัพย์สำรวย ต่อมาก็คือ **"ล้อต๊อก"** เราเป็นเพื่อนกันตอนนั้นไม่ได้ถามถึงอายุว่าแก่อ่อนกว่ากันเท่าไหร่ จึงใช้คำพูดว่า มึง ๆ กู ๆ จนติดปาก ถ้าเมื่อไหร่ไปพบคุณล้อต๊อกเข้าแล้วเรียกเขาว่าคุณต๊อก ขอประทานโทษด่าถึงมารดาทันที ตอนที่รับราชการอยู่ที่กองดุริยางค์มณฑลทหารบกที่ ๑ เราสอบนายสิบพร้อมกันในปี ๒๔๙๖ ผมนั่งแถวหน้าสุด ข้างหลังผมก็มีสวง ทรัพย์สำรวย สมพงษ์ พงษ์มิตร อธึก อรรถจินดา จุมพล ปัมทมินทร์ และก๊ซศรี โรจนประดิษฐ ต่อมาเปลี่ยนเป็นมีสมมนต์

นี่แหละครับ...เรื่องที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการประกวดนางงามหรือที่เรียกกันว่า **"นางสาวไทย ต่อจาก นางสาวสยาม"** ก็เป็นอันว่าประวัติของนางสาวไทยคนแรกก็จบลง พร้อมกับนามของเธอ คือ **"นางสาวเรียม แพศยนาวิน** หรือ **รานีซุตพัตรา ตวนมาเรียม"** ก็จบชีวิตลงเหมือนกัน โดยร่างของเธอนั้นถูกฝังอยู่ ณ สุสานหลวงประจำตระกูลของสุลต่านรัฐเปอร์ลิศนั่นเอง

ท่านที่เคารพ...ต่อจากนี้ไปผมก็จะขอนำประวัติและเกร็ดของนางสาวสยามและนางสาวไทยมาเล่าสู่กันฟังสำหรับประวัติของนางสาวไทยบางท่านผมมิอาจนำมาเล่าได้ทั้งหมด และทั้งนี้ก็ขอเล่าพอเป็นสังเขปเท่านั้นสาเหตุที่ต้องทำอย่างนี้ก็เพราะว่าในเนื้อหาสาระนั้นมีผมเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยจึงทำให้

ถนนราชดำเนิน

จำแม่น ส่วยบางนางสาวไทยที่ผมละเว้นไว้ก็ไม่ใช่อะไรหรอกครับ เพราะไม่รู้ว่าจะนำเอาเกร็ดประวัติอะไรไปผสมกับเขาได้ เรื่องก็เท่านี้เอง

สำหรับนางสาวไทยคนต่อไปในปี ๒๔๘๓ นั้นไม่น่าจะมีการประกวดนางงามขึ้นเลย ซึ่งในขณะนั้นบ้านเมืองเรากำลังมีสงครามมาประชิดติดบ้านเมือง เพราะว่าในระหว่างนั้นบ้านเมืองเรากำลังอยู่ในยุคที่ข้าวยากหมากแพง ขนาดข้าวสารที่เคยซื้อมาหุงต้มเคยซื้อได้กระสอบละ ๑๐ บาท ขึ้นราคาไปเป็นกระสอบละ ๒๒ - ๒๓ บาท เรื่องนี้ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ท่านไม่หวาดหวั่นใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งที่ขณะนั้นที่ชายแดนก็เกิดสงครามขึ้นแล้ว เรียกว่าสงครามอินโดจีนฝรั่งเศส ทั้งเดินขบวนเรียกร้องดินแดนคืนจากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง และต่อมาพ่อค้าประชาชนและชาวไทยฝั่งซ้าย พอถึงตอนกลางคืนรัฐบาลมีคำสั่งให้ทุกบ้านพรางไฟ

ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านยังสั่งให้จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญขึ้นที่สวนอัมพร ตลอดจนถนนราชดำเนิน ตั้งแต่สะพานผ่านฟ้าลีลาศจนถึงสะพานผ่านพิภพลีลา เป็นการปิดถนนราชดำเนินเป็นครั้งแรกเพื่อใช้ตัวตึกทั้งสองฟากถนนที่เพิ่งจะสร้างเสร็จใหม่ ๆ โดยสถาปนิก คุณหมิว อภัยวงศ์ เปิดเป็นร้านค้า ผมยังจำได้ว่าหลังจากที่เราได้นางสาวไทยในคืนสุดท้ายคือ **นางสาวสว่างจิตร์ คฤหานนท์** และตำแหน่งรองอีก ๔ คน คือ **นางสาวอารีย์ ปิ่นแสง นางสาวสมจิตร์ ลิ้มไพบูลย์ นางสาวสอาด ลิ่มสวัสดิ์ นางสาวประชัญ ศิวเสน**

ในคืนนั้นทางคณะกรรมการประกวดได้พานางสาวไทยกับรองนางสาวไทยทั้ง ๔ คนขึ้นไปบนตึก **"ห้างไทยนิยมผ่านฟ้า"** *(ปัจจุบันเป็นบริษัทเทเวศน์ประกันภัยซึ่งอยู่ตรงข้ามกับธนาคารกรุงเทพ สาขาผ่านฟ้า)*ที่เป็นห้างสรรพสินค้าที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทยในเวลานั้น ที่ชั้นบนสุดของตัวตึกเขาจัดเป็นฟลอร์ลีลาศ มีวงดนตรี ๒ วงตั้งประชันกันคือ วงดนตรีสุนทราภรณ์ กับ วงดนตรีดุริยะโยธิน ความจริงวงดนตรีสุนทราภรณ์วงใหญ่นั้นตั้งบรรเลงอยู่ที่โรงแรมรัตนโกสินทร์ ส่วนวงที่บรรเลงอยู่บนตึกห้างไทยนิยมผ่านฟ้านั้นเป็นวง ๒ นักดนตรีเท่ากัน และวงนี้หละที่มีผมเล่นอยู่ด้วยคนหนึ่ง นักร้องก็ใช้หมุนเวียนวิ่งรอกกันอย่างสนุกสนาน โถ...ก็แค่จากสะพานหนึ่งไปอีกสะพานหนึ่งแต่ว่าได้ค่าแรงสองต่อใครจะไม่ชอบจริงมั้ยฮะ

สำหรับนางสาวไทยปี ๒๔๘๓ นี้บรรดาหนังสือพิมพ์ทุกฉบับพากันตั้งสมญานามว่า **"นางสาวไทยในไฟสงคราม"**

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

เหตุผลที่ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ท่านกล่าวว่า ที่จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญ และจัดให้มีการประกวดนางสาวไทยขึ้นนั้น เพราะกลัวว่าพี่น้องประชาชนไทย ขณะนั้นจะเสียขวัญและตกใจในภัยสงคราม ท่านจึงพยายามหาสิ่งที่เป็นการปลุกปลอบขวัญมาให้เพื่อนร่วมชาติของท่านสนุกสนาน ถึงแม้ว่าทางด้านชายแดนจะมีการยิงกันแทบทุกด้าน กรุงเทพฯ ของเราในเวลานั้นมีการพรางไฟมืดสลัวไปทั้งเมือง พอตกกลางคืนชาวบ้านไม่รู้จะทำอะไรกันเพื่อแก้เหงาก็เลยพากันเล่น **"รำโทน"** เสียงกลองโทนตีดังลั่นกับฉิ่งเสียงผู้หญิงอิงผู้ชายกลายเป็นเพลงรำโทน **"ใกล้เข้าไปอีกนิด ชิด ๆ เข้าไปอีกหน่อย ตาหวานน้อย ๆ อยู่ในวงฟ้อนรำ"** พอร้องกันจนเหนื่อยก็เปลี่ยนไปร้องเนื้อร้องและทำนองใหม่ นั่นดอกอะไรเสียบไว้ที่ในหว่างหู ฉันอยากจะรู้ว่าดอกไม้นั้น กลิ่นช่างหอมเย็นหรือจะเป็นมะลิวัลย์ โอ้ดอกไม้นั้นขอให้ฉันจะได้มั้ยเธอ ๆ ...ตอนนั้นกรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ ได้ยินแต่เสียงร้องรำโทนไปทั่วทั้งเมือง

เสียงร้องเพลงรำโทนประกอบเสียงกลองเสียงฉิ่งได้ยินไปทั่วทุกทิศของชาวบ้านนี่แหละ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงครามท่านสั่งห้ามกลาย ๆ คล้าย ๆ จะเป็นการสั่งเตือน ว่าการละเล่นแบบนี้เฉพาะในกรุงเทพฯ ห้ามเรียกว่า **"รำโทน"** ให้เปลี่ยนไปเรียกว่า **"รำวง"** แต่ทางต่างจังหวัดยังให้เรียกว่า **"รำโทน"** ได้ นอกจากนี้แล้ว ท่านยังให้ทางกรมศิลปากรคิดท่ารำขึ้นใหม่ขึ้น ๑๐ ท่ารำ เพื่อให้เหมาะสมกับคำว่า **"รำวง"** นอกจากนี้ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ท่านยังนึกสนุกในการรำวงจึงแต่งเนื้อเพลงรำวงให้แก่วงดนตรีกรมโฆษณาการกับวงดนตรีกรมศิลปากร ข้อนี้แหละ...ที่ข้าราชการทุกคนต้องไปหัดรำวงที่พระที่นั่งนงคราญ ตามกฎหมายรัฐนิยมสมัยนั้น พร้อมกับเพลง **"งามแสงเดือนมาเยือนส่องหล้า งามใบหน้ามาสู่วงรำ"**

นางสาวไทย กับ รองนางสาวไทย ๒ ท่านคือ นางสาวสว่าง คฤหานนท์ และ นางสาวอารีย์ ปิ่นแสง ได้สมรสกับนายทหารอากาศทั้งคู่ ท่านหนึ่งเป็นคุณหญิงของพลอากาศเอกหะริน หงสกุล อดีตผู้บัญชาการทหารอากาศและประธานรัฐสภา ส่วนอีกท่านหนึ่งนั้นได้เป็นคุณหญิงของพลอากาศเอกทวี จุลทรัพย์ คู่พระคู่นางในภาพยนตร์เรื่องบ้านไร่นาเรา **"เรืองแสงทอง กระดึงก้องกริ้งมาเป็นสัญญา ออกทุ่งนาไปทำงาน..."**

ยังไม่สิ้นสุดในยุคนี้ ผมยังมีเกร็ดอีกเล็ก ๆ

วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ

น้อย ๆ พอที่จะนำมาเล่าสู่กันฟัง มิฉะนั้นเรื่องจะเลือนลางหายไป แล้วก็จะมาบ่นว่าเสียดายไม่มีใครเขียนทิ้งเอาไว้บ้างนี่แหละ...ผมจึงจำใจต้องเขียนทิ้งไว้ก็คงจะพอมีประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย แต่ก็ยังดีกว่าที่ไม่ได้เขียนอะไรไว้เลย

การประกวดนางงามในปี ๒๔๘๓ นี้ มีอดีตนักร้องสองท่านคือ นางสาวสุปานี พุกสมบุญ เป็นอดีตนักร้องของวงดนตรีกรมโฆษณาการ และมีลูกสาวชื่อ**นุสรา ยงยุทธ** เป็นนักร้องวงสตริงคอมโบ้คณะ พี.เอ็ม.ไฟท์ ของครูพยงค์ มุกดา ส่วนอีกคนหนึ่งคือ นางสาวพรพรรณ วรรณมาศ อดีตนางเอกภาพยนตร์เรื่องรอยแผลเก่าหรือว่าชายสามโบสถ์ เอ...ชักจะจำไม่ได้แล้วซิ ส่วนพระเอกนั้นจำได้แม่นยำ เพราะว่าหากินมาด้วยกันเค้าชื่อ **ทองคำ** ภายหลังมาเปลี่ยนชื่อซะหรูว่า **"คำรณ สัมปุณนานนท์"** โถ...ก็หากินทางประกวดร้องเพลงตามงานวัดมาด้วยกัน

ส่วนคุณพรพรรณ วรรณมาศนั้น มีลูกชายเป็นพระเอกหนังประเภทวัยสะรุ่นรุ่นแรกคู่กับคุณลลนา สุลาวัลย์ ในภาพยนตร์เรื่องแรกชื่อ **"วัยอลวน"** เรื่องเดียวเท่านั้นดังเป็นบ้า ชื่อพระเอกที่ใช้แสดงภาพยนตร์ คือ คุณไพโรจน์ สังวริบุตร เพลงที่เขาร้องก็คือ **"สุขาอยู่หนใด"** เมื่อตอนเด็ก ๆ ผมเรียกเขาว่า เจ้าเอ๋นี่ก็เป็นเรื่องเก่าที่ฝังใจอยู่นานยังไม่ลืมเลือนเหมือนเรื่องอื่น ๆ เรื่องที่ลืมกลับจำ เรื่องที่จำกลับลืม เรื่องของคนแก่แต่ยังไม่อัลไซเมอร์หรอกนะ

เรื่องการประกวดนางสาวไทยนี่ก็เหมือนกัน หลังจากที่คุณสว่างจิตร์ คฤหานนท์ ได้รับตำแหน่งนางสาวไทยไปแล้ว การประกวดนางสาวไทยก็ต้องหยุดไปเป็นเวลานานถึง ๘ ปี ทั้งนี้เพราะว่าประเทศไทยของเราได้เข้าสู่ภาวะสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้วใครจะกล้าไปจัดงานขึ้นล่ะ

ประเทศไทยเรามี **"นางสาวสยามถึง ๕ คน"** ตั้งแต่ปี ๒๔๗๗ ถึงปี ๒๔๘๑ พอขึ้นปี ๒๔๘๒

วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ยุคแรก

ประเทศไทยเราก็ได้นางสาวไทยคนแรกคือ **คุณเรียม แพศยนาวิน** เป็นคนแรก พอถึงปี ๒๔๘๓ เราก็ได้นางสาวไทยคนที่ ๒ คือ**คุณสว่างจิตร์ คฤหานนท์** พอถึงปี ๒๔๘๔ ทางราชการก็จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญขึ้นอีก บรรดาร้านรวงประดับประดาแต่งกันอย่างสวยงาม ก่อนถึงวันงานก็มีประชาชนพาลูกหลานไปดูร้านที่เขาจัดขึ้นอย่างสว่างไสวด้วยแสงไฟสีต่าง ๆ แล้วใครจะไปนึกล่ะเหลือวันที่ ๗ ธันวาคม ปี ๒๔๘๔ อีกคืนเดียวเท่านั้น วันที่ ๘ ธันวาคม ปี ๒๔๘๔ เราก็จะมีการประกวดนางงามกันขึ้นแล้วที่เวทีในพระราชวังอุทยานสราญรมย์ หน๊อยแน่ะ... พ่อเจ้าประคุณตัวดี จะเป็นอะไรซะอีกล่ะก็เจ้ายุ่นยังไงพาพรรคพวกมายกพลขึ้นบกที่บางปู **"เพลินนัยน์ตาเมื่อเวลาเย็น ๆ มองแลเห็นท้องทะเลและคลื่น"** มองเท่าไหร่ก็ไม่เห็นท้องทะเลกับคลื่นหรอก แต่กลับไปเห็นเรือบดของเจ้ายุ่นขนทหารมาเต็มลำเรือ ลำแล้วลำเล่าเข้ายึดสะพานสุขตาของเราไปอย่างหน้าตาเฉย ขนมจากปากน้ำก็พลอยชีช้ำไปด้วย ชาวบ้านแถวริมทะเลจะเอาอะไรไปสู้กับเค้า นอกจากอวนกับแหเท่านั้น รวมกันก็มีปืนยาวไม่กี่กระบอก ปืนพกก็เป็นปืนแก๊บ เลยต้องช่วยกันตัดกอไผ่เอามาเหลาปลายให้แหลมเพื่อจะได้ต่อต้านไอ้พวกทหารญี่ปุ่น บุญดีนะ...ทางการสั่งห้ามไว้ทัน มิฉะนั้นคงได้มีการยุทธนาระหว่างปืนกับหลาวไม้ไผ่ให้รู้ฝีมือคนไทยซะที

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาชาวภาราสาวัตถีในกรุงเทพฯ และชานเมือง ก็ต้องนอนฟังเสียง **"หวอ"** ผสมกับเสียงลูกระเบิดอย่างฉ่ำอุรา หมุนเวียนกันอยู่อย่างนี้เป็นเวลานานถึง ๕ ปี นี่ดีนะ...คุณพี่อเมริกาช่วยสงเคราะห์ขนเอาลูกระเบิดปรมาณูไปช่วยค่อย ๆ

ชายทะเล "บางปู" จังหวัดสมุทรปราการ

หย่อนลงที่เมืองฮิโรชิมาลูกเดียวแท้ ๆ เจ้าญี่ปุ่นยอมแพ้ได้ คนไทยเลยหน้าใสไปตาม ๆ กัน ไม่ต้องนอนกอดห่อของมีค่าเวลาลงหลุมหลบภัย ในสมัยนั้นอะไรที่เป็นของมีค่าก็เก็บไว้ใกล้ตัวเวลามีเสียง **"หวอ"** อีกอย่างหนึ่งสำหรับคนแก่คือผ้าผวย ไอ้เสียงหวอนี่แหละตัวดีได้ยินทีไรเหมือนเป็นไข้ รู้สึกหนาวทันที ทีนี้ก็โล่งอกเพราะสงครามมันเลิก ข้าวของที่ห่อเอาไว้ก็แก้ห่อเอาเก็บไปไว้ที่เก่าตามเดิม

แหม...ท่านที่เคารพผมต้องขอโทษสักพันครั้งที่นำท่านออกนอกเรื่องนอกราวจากนางสาวไทยไปเรื่องอะไรก็ไม่รู้มากมายก่ายกอง โถ...จะทำยังไงได้กำลังเขียนเพลิน ๆ เรื่องนั้นก็วิ่งเข้าสมอง เรื่องโน้นก็วิ่งเข้าสมอง ครั้นจะตัดทิ้งเมื่อท่านมารู้เข้าทีหลังก็จะมาต่อว่าผม ว่ามีเรื่องอะไรดี ๆ ไม่เห็นนำมาบอกเล่ากันเลย ผมก็เลยกลายเป็นคนเสียคน

เอาล่ะ...ไหน ๆ ก็ไหน ๆ แล้ว ขอออกนอกเรื่องไปอีกสักพัก แต่ก็เป็นเรื่องที่โยงใยไปในเรื่องเดียวกัน และก็อยู่ในเหตุการณ์เดียวกันอีก

ครั้งหนึ่ง... ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ท่านได้ไปตรวจราชการแถว ๆ ระยองและจันทบุรีหรือชลบุรี ตอนขากลับหลังจากตรวจราชการแล้วขบวนรถของท่านก็ผ่านบางปู บังเอิญเกิดปวดท้องท่านจึงสั่งให้รถของท่านจอดลงที่บ้านของชาวประมงหลังหนึ่งซึ่งปลูกอยู่ริม ๆ ชายทะเล เมื่อปฏิบัติกิจเรียบร้อยแล้ว ท่านมองไปรอบ ๆ บ้านเห็นเป็นทำเลที่ดีน่าจะปลูกบ้านพักตากอากาศ จึงตกลงใจขอซื้อบ้านและที่ดินของชาวประมงคนนั้น เจ้าของก็ยอมตกลงใจขายให้ทันที เมื่อตกลงซื้อขายกันเรียบร้อยแล้วท่านก็สั่งให้รื้อบ้านหลังนั้นออกและปลูกบ้านเป็นเรือนพักตากอากาศ และ

ทะเลชายฝั่ง "บางปู"

สะพานสุขตา สถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

บริเวณด้านหน้าริมชายทะเลก็ให้ปลูกบังกาโลขึ้นและให้สร้างสะพานยื่นออกไปในทะเล เป็นที่ตากอากาศ ตั้งชื่อว่า **"สะพานสุขตา"** *(ขอโทษ ตอนนี้ท่านจะฮัมเพลงเบา ๆ ที่มีเนื้อร้องว่า สะพานสุขตา พาให้เราเป็นสุข ไร้ความทุกข์ที่ได้มาเดินเล่น ก็ไม่แปลกอะไร)* นี่แหละครับ...เราจึงมีสถานที่ตากอากาศและสถานที่พักฟื้นบางปู ผมจำได้ว่าเมื่อปี ๒๔๘๓ ถ้าจะไปเที่ยวที่พักตากอากาศบางปู ต้องไปขึ้นรถเมล์ของบริษัทขนส่งทาสีส้ม ๆ จอดรถอยู่ที่ข้างโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง ตรงที่มีอ่างน้ำพุสำหรับทำเครื่องความเย็นเข้าไปในโรงหนัง จำไม่ได้ว่าเขาคิดค่าโดยสารคนละกี่สตางค์

บ้านพักตากอากาศหลังสวยงามที่บางปู วันดีคืนดี ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านก็จะมาพักผ่อนนอนฟังวิทยุกระจายเสียงของกรมโฆษณาการ รายการที่ท่านชอบฟังก็คือ รายการบ้านเมืองระหว่าง **"นายมั่น-นายคง"** เป็นรายการสนทนาต่อต้านพวกศัตรู โดยมีพระราชธรรมนิเทศเป็นผู้เขียนบท ตอนนั้นวิทยุเสียงอเมริกาวิทยุเสียงคุนหมิงออกอากาศด่าประเทศเราทุกวัน ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงให้มีรายการสนทนาแบบนี้บ้าง สำหรับผู้ที่รับหน้าที่เป็นตัว **"นายมั่น"** นั่นก็คือนายสังข์ พัฒธโนทัย ส่วน **"นายคง"** นั้นก็คือนายคงศักดิ์ *(ทองสุข)* คำศิริ อดีตหัวหน้าวงดนตรีไทยกรมโฆษณาการคนแรก รายการสนทนาต่อต้านวิทยุต่างประเทศนี้มีผู้ฟังกันมาก

รายการสนทนาระหว่าง นายมั่น ชูชาติ กับนายคง รักไทย รายการนี้เป็นที่สนใจของ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงครามมาก ขนาดบางครั้งท่านไปราชการกลับจะกลับมาฟังรายการนี้ไม่ทัน ท่านก็สั่งให้ ท.ส. *(นายทหารคนสนิท)* ของท่านวิทยุไปแจ้งที่กรมโฆษณาการเลื่อนเวลาออกอากาศรายการออกไป แล้วท่านก็ไปนั่งฟังที่บ้านพักตากอากาศบางปู

ท่านที่เคารพ...ผมขออนุญาตนำเกร็ดประวัติย่อ ๆ พอสังเขปของคุณครูคงศักดิ์ คำศิริ หัวหน้าแผนกดนตรีไทยสมัยกรมโฆษณาการมาเล่าเท่าที่รู้มา ท่านเล่าให้บรรดาลูก ๆ ของท่านฟังว่า การที่ไปพูดออกอากาศทุกวันในรายการสนทนาต่อต้าน พ่อต้องไปนั่งด่าเขาออกอากาศทุกคืน ดังนั้น...เมื่อเลิกพูดทางวิทยุเสร็จต้องเปลี่ยนทางกลับบ้านทุกคืนเพราะ

กลัวพวกแนวที่ ๕ มันจะดักยิงขมองเอา แต่ท่านก็ต้องเสี่ยงชีวิตทำงานเพื่อชาติบ้านเมือง และเพื่อผู้นำของชาติในสมัยนั้น บางครั้งท่านผู้นำชาติพ้นภัยยังเคยเอ่ยปากจะให้ที่ดินปลูกบ้านใหม่ ตัวท่านเองก็ไม่ยอมรับ และบางครั้ง ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม จะให้ปืนท่านก็ไม่ยอมรับและกราบเรียนไปว่า **"กระผมยิงปืนไม่เป็น นอกจากชอบใช้พระเครื่องเท่านั้น"**

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง เพราะว่าอเมริกานำเอาลูกระเบิดปรมาณูไปทิ้งที่เมืองฮิโรชิมากับเมืองนางาซากิ ญี่ปุ่นเลยยอมแพ้ ตอนนี้ครูท่านก็เล่าให้บรรดาพวกลูก ๆ ของท่านฟังว่า ลูกเอ๋ย... พวกเจ้ารู้มั้ยถ้ากองทัพญี่ปุ่นไม่แพ้สงครามอีกเพียง ๗ วันเท่านั้น พ่อต้องถูกทหารญี่ปุ่นจับตัวไปยิงเป้าอย่างแน่นอน เพราะว่าตอนนั้นพ่อจะต้องอ่านบทความด่ากองทัพญี่ปุ่นว่า **"ญี่ปุ่น...ไม่ใช่มิตรของประชาชนชาวไทยอย่างแท้จริง ขอให้ทุกคนอย่าหลงผิด"** และก่อนจะอ่านบทความนี้ พ่อขอให้ ฯพณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านรับอุปการะบุตร ภรรยา น้องและบุพการีของพ่อให้เป็นสุขเท่านั้น

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลง บ้านเมืองสงบราบเรียบ เมื่อถึงคราวต้องเปลี่ยนผู้นำของชาติและเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ บำเหน็จสองขั้นในการเสี่ยงชีวิตก็เป็นอันว่าตกไป เท่านี้ยังไม่สาสมกับโชคชะตาต้องถูกจับติดคุกพร้อม ๆ กับนายสังข์ พัฒธโนทัย

บ้านพักแบบต่าง ๆ ชายทะเล "บางปู"

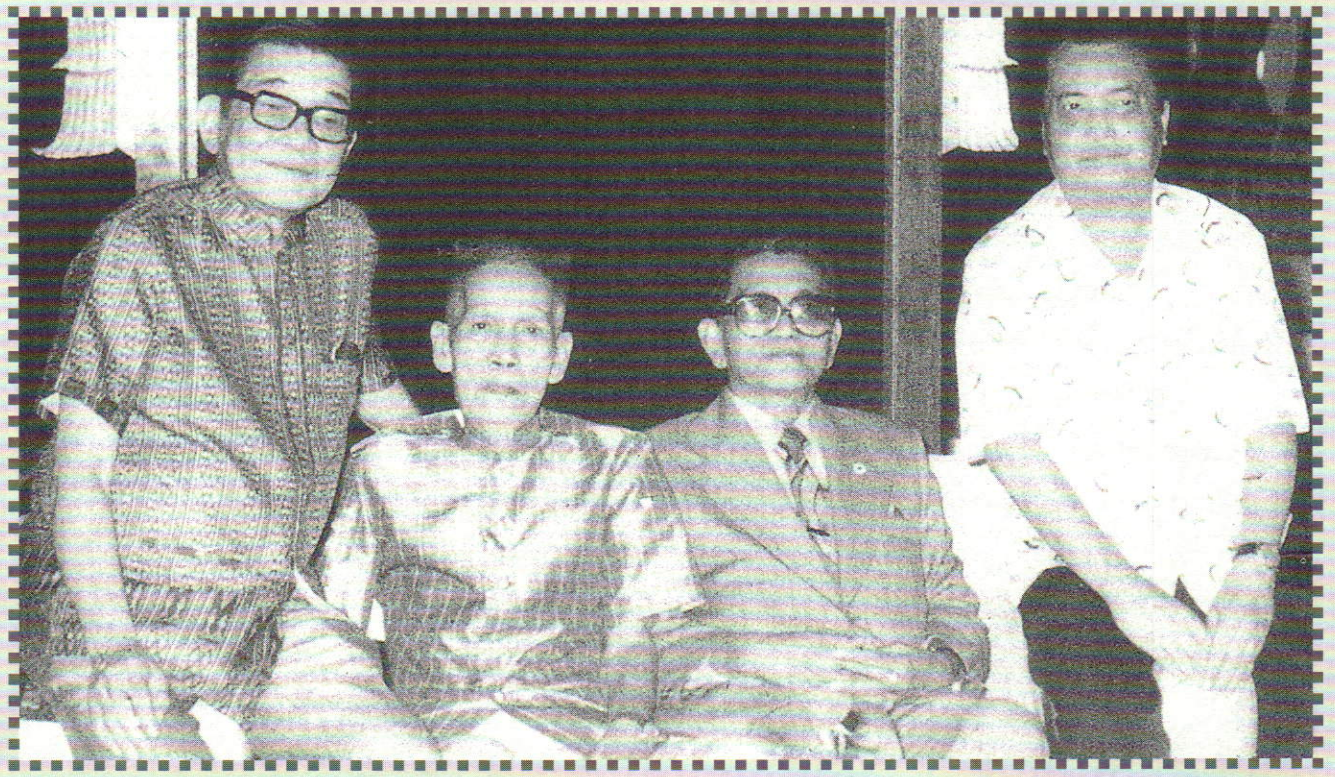

ครูแก้ว อัจฉริยะกุล *ครูเวส สุนทรจามร* *ครูเอื้อ สุนทรสนาน* *ครูสุรัฐ พุกเวช*

ท่านสังเกตหรือเปล่าว่าการประกวดนางงามแต่ละครั้ง เริ่มต้นตั้งแต่ปี ๒๔๗๗ ไม่เคยมีเพลงที่จะบรรเลงให้นางงามเดินสักเพลงเดียว โดยมากจะใช้เพลงฝรั่งเปิดแทนคือ **"สลิปปี้ลากูน"** และก็มีวงดนตรีของคณะละครปรีดาลัยของพระนางเธอลักษมีลาวัณ ซึ่งมี**คุณครูนารถ ถาวรบุตร** เป็นผู้ควบคุมวง การประกวดครั้งนี้แหละครับที่เราได้เพลงไทยสากลทั้งทำนองและคำร้อง ใช้ประกอบการเดินประกวดนางสาวไทยขึ้นเป็นครั้งแรก

ผลของการตัดสินของคณะกรรมการที่เป็นเอกฉันท์ลงมติให้ **"นางสาวลัดดา สุวรรณสุภ"** เป็นนางสาวไทยประจำปี ๒๔๙๑ เป็นนางสาวไทยคนที่ ๘ และยังมีตำแหน่งรองนางสาวไทยอีก ๔ ท่านคือ

๑. นางสาวลักษมี กรรณสูต
๒. นางสาวอุษา วีรยะวรรธนะ
๓. นางสาวเรณู พิบูลภาณุวัธน์
๔. นางสาวปราณี มาลีพันธ์สกุล

พอนางสาวไทยผู้ที่ได้ชื่อว่าสวยที่สุดแห่งปีในชุดกีฬาสีน้ำทะเล เยื้องกายสู่กลางเวที เสียงดนตรีก็กระหึ่มในเพลง **"สาวน้อยร้อยชั่ง"** พร้อมเสียงนักร้องของวงดนตรีสุนทราภรณ์

สาวน้อยร้อยชั่ง รูปแม่งามดุจอัปสรโสภา
ผ่องพรรณขวัญตา นางวิไลในหล้าสุดที่จะหาเทียมนาง...

เพลงสาวน้อยร้อยชั่งนี้ คุณครูเอื้อ สุนทรสนาน กับคุณครูแก้ว อัจฉริยะกุล ได้ร่วมกันแต่งเพื่อเป็นเกียรติแก่นางสาวไทยคนใหม่ที่ได้รับรางวัล **"มงกุฎถ้วยเงิน จักรเย็บผ้า และเงินรางวัลอีกร้อยชั่ง"** *(หนึ่งชั่งเท่ากับ ๘๐ บาท ร้อยชั่งเท่ากับ ๘,๐๐๐ บาท)* ดังนั้นคุณครูเอื้อ สุนทรสนาน กับคุณครูแก้ว อัจฉริยะกุล จึงนำเอาคำของค่าเงินรางวัล **"ร้อยชั่ง"** มาแต่งเพลง นับว่าเป็นเพลงของการประกวดนางสาวไทยเป็นเพลงแรก ประวัติการประกวดนางสาวไทยคนที่ ๘ ก็ได้ผ่านไปแล้ว พร้อมด้วยเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผมค่อย ๆ บรรจงเก็บมาใส่ไว้

อ่านต่อฉบับหน้า

บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖

วิษณุ เอมประณีตร์

บทนำ

คณะอนุกรรมการคัดเลือกและเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมี นายเอนก สิทธิประศาสน์ เป็นประธาน และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นอนุกรรมการ ในแต่ละปีได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการต่าง ๆ ให้เป็นบุคคล หน่วยงาน และโครงการที่มีผลงานดีเด่นระดับชาติ เพื่อเป็นการยกย่อง ส่งเสริมให้กำลังใจ พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงานในแต่ละปีให้เป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลาย อันนำไปสู่การเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างสรรค์ผลงานและเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนแก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป

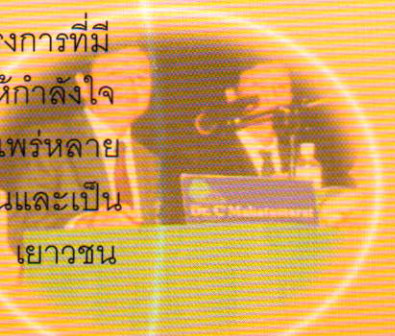

การดำเนินการ การพิจารณาคัดเลือกบุคคล หน่วยงาน และโครงการต่าง ๆ ได้ดำเนินงานมาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบัน รวมเป็นเวลาถึง ๒๐ ปี มีบุคคล หน่วยงาน และโครงการ ได้รับคัดเลือกเป็นบุคคลและหน่วยงานดีเด่นแล้วจำนวน ๑๔๗ ราย สำหรับในพุทธศักราช ๒๕๔๖ มีบุคคล หน่วยงาน และโครงการที่ได้รับการคัดเลือกเป็นบุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ดังนี้

ศาสตราจารย์ท่านผู้หญิง
พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา
สาขาพัฒนาสังคม
ด้านการศึกษา

ศาสตราจารย์วิทิต มันตาภรณ์
สาขาพัฒนาสังคม
ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
สาขาพัฒนาสังคม
ด้านกฎหมาย

รองศาสตราจารย์
นายแพทย์จรัญ มหาทุมะรัตน์
สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ด้านการแพทย์

มูลนิธิธรรมรักษ์
สาขาพัฒนาสังคม
ด้านสังคมสงเคราะห์

โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ด้านอนุรักษ์ป่าไม้

บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖

ศาสตราจารย์ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา

สาขาพัฒนาสังคม (ด้านกฎหมาย)

ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิง พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๔๕๓ สำเร็จปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับทุนบาเบอร์ ไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จนได้ปริญญาโททางจิตวิทยาการศึกษา อดีตท่านเป็นอาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างรับราชการ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านได้พัฒนาการศึกษาอย่างมาก โดยท่านเป็นผู้ก่อตั้งคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และท่านได้รับแต่งตั้งเป็นคณบดีคนแรกของคณะครุศาสตร์ และเป็นคณบดีหญิง คนแรกของประเทศไทย และได้ขยายการศึกษาในคณะให้มีแผนกวิชาเพิ่มมากขึ้น คือ แผนกวิชาพยาบาลศึกษา แผนกจิตวิทยา และแผนกพลศึกษา ปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นคณะจิตวิทยา และท่านเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตัวอย่างของประเทศที่ใช้หลักสูตรและวิธีการสอนแผนใหม่ และด้วยความรู้ความสามารถของท่านจึงได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา กรรมการในองค์กรต่าง ๆ เช่น สภาการศึกษาแห่งชาติ สภาวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น งานด้านอื่น ๆ ท่านเป็นผู้ก่อตั้งสมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย ก่อตั้งมูลนิธิกตเวทินในพระบรมราชูปถัมภ์ ก่อตั้งกองทุนเจ้าฟ้าวลัยอลงกรณ์ เป็นต้น

ผลงานที่สำคัญเป็นที่ยอมรับและคู่ประเทศชาติ คือ การจัดตั้งวันภาษาไทย โดยรัฐบาลได้ประกาศวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ของทุกปีเป็นวัน **"ภาษาไทย"**

ปัจจุบันท่านมีอายุมากแต่ท่านก็ยังทำงานเพื่อสังคมอยู่ เช่น เป็นประธานการรณรงค์เพื่อภาษาไทยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธานมูลนิธิศาสตราจารย์หม่อมหลวงจิรายุ-พูนทรัพย์ นพวงศ์ เป็นต้น และเป็นที่ปรึกษาสมาคมต่าง ๆ ที่ท่านก่อตั้งขึ้น ตลอดจนสภาสตรีแห่งชาติด้วย

บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖

ศาสตราจารย์วิทิต มันตาภรณ์

สาขาพัฒนาสังคม (ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ)

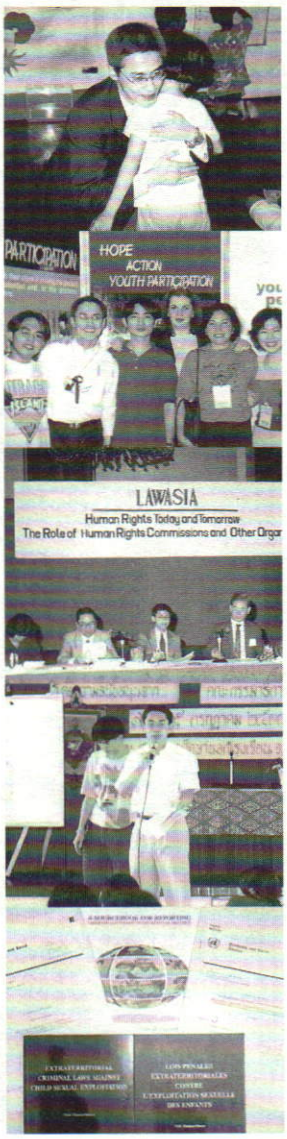

ศาสตราจารย์วิทิต มันตาภรณ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๕ สำเร็จการศึกษาปริญญานิติศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัย Oxford ปริญญามหาบัณฑิตจาก มหาวิทยาลัย Brussels และสำเร็จเนติบัณฑิตจากสำนัก Middle Temple จากประเทศอังกฤษ ท่านเริ่มรับราชการเป็นอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ ๑๑ สอนในสาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ และได้รับเชิญให้ไปสอนและบรรยายในเรื่องสิทธิมนุษย์ในสถาบันวิชาการในหลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ แคนาดา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น ท่านมีผลงานวิจัยและเขียนหนังสือทั้งภาษาไทย อังกฤษและฝรั่งเศส เช่น หนังสือเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายว่าด้วยผู้ลี้ภัย **"The Status of Refugees in Asia"** หนังสือ **"สิทธิมนุษยชนในทวีปเอเชียแปซิฟิก"** และผลงานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายการต่อต้านการค้าเด็ก **"Extraterritorial Criminal Law Against Child Sexual Exploitation"** จากการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ นับเป็นงานที่โดดเด่น และเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา เรื่อง การแสวงหาประโยชน์จากเด็กอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะเรื่องกฎหมายสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ องค์กรข้าหลวงสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้แต่งตั้งให้เป็นผู้เชี่ยวชาญของสหประชาชาติในฐานะกรรมการของกองทุนสหประชาชาติเพื่อสิทธิมนุษยชน

บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์

สาขาพัฒนาสังคม (ด้านกฎหมาย)

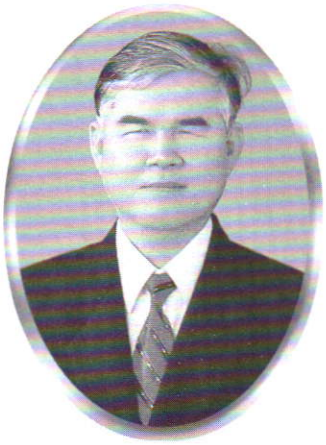

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ เกิดเมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๔๙๕ขณะเรียนชั้นมัธยมท่านประสบอุบัติเหตุทำให้ตาบอดทั้งสองข้าง ท่านจึงเข้ามาเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ และด้วยความวิริยะอุตสาหอย่างไม่ย่อท้อ ท่านได้ศึกษาต่อจนสำเร็จปริญญานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้รับทุนภูมิพลศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขากฎหมายภาษีอากรจากมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ระดับ ๙ ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นอกจากจะเป็นผู้ถ่ายถอดวิชาความรู้ด้านกฎหมายให้แก่ลูกศิษย์ในมหาวิทยาลัยแล้ว ยังร่วมก่อตั้งห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด และทุ่มเททั้งกำลังสติปัญญาและกำลังกาย โดยนำความรู้ด้านกฎหมายมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสิทธิและโอกาสของคนพิการมาโดยตลอด เพื่อให้คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์สิทธิโอกาสเท่าเทียมกับผู้อื่น และเป็นผู้นำคนพิการทุกประเภทเข้าร่วมกิจกรรมและเรียกร้องให้มีกฎหมายที่เป็นประโยชน์แก่คนพิการจนเกิดพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคนพิการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาตั้งแต่เกิด เป็นต้น

บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัญ มหาทุมะรัตน์

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ด้านการแพทย์)

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัญ มหาทุมะรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๙๒ สำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตร์บัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับพระราชทานทุนอนันทมหิดลไปศึกษาทางด้านศัลยกรรมตกแต่ง ณ ประเทศออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยศัลยศาสตร์ตกแต่ง คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๙ ท่านได้จัดตั้งคณะทำงานแก้ไขความพิการบนใบหน้าและกระโหลกศีรษะประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ๑๒ สาขา นับเป็นคณะทำงานแก้ไขความพิการบนใบหน้าที่สมบูรณ์แบบคณะแรกในประเทศไทย และร่วมกับนายแพทย์ซ่อเพียว เตโชฟาร คิดค้นการผ่าตัดรักษาโรคงวงช้างวิธีใหม่ที่มีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่าย เรียกว่า **"จุฬาเทคนิค"** วิธีการผ่าตัดนี้ได้เผยแพร่ไปยังนานาประเทศ ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารต่าง ๆ โดยได้กล่าวถึงพระนามจุฬาลงกรณ์อันเป็นที่มาของชื่อ **"จุฬาเทคนิค"** ให้ชาวโลกได้รู้จัก เนื่องจากผู้ป่วยที่มีความพิการบนใบหน้าส่วนใหญ่มักมีฐานะยากจน รองศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัญ มหาทุมะรัตน์ จึงได้ริเริ่มก่อตั้งกองทุนต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้ป่วยเหล่านี้ เช่น กองทุนวิจัยผู้ป่วยพิการบนใบหน้า กองทุนสงเคราะห์ผู้ป่วยพิการบนใบหน้า กองทุนศูนย์แก้ไขความพิการบนใบหน้า เป็นต้น ทำให้ผู้ป่วยเหล่านี้หายจากความพิการ มีชีวิตอยู่กับสังคมอย่างมีความสุข

บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖
มูลนิธิธรรมรักษ์
สาขาพัฒนาสังคม (ด้านสังคมสงเคราะห์)

มูลนิธิธรรมรักษ์ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ในการจัดตั้งมูลนิธิธรรมรักษ์ เพื่อดำเนินการสงเคราะห์แก่ผู้ป่วยโรคเอดส์บนพื้นฐานของความมีเมตตาและมนุษยธรรม

มูลนิธิธรรมรักษ์ ตั้งอยู่ที่วัดพระบาทน้ำพุ ตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่สังคมไทยให้เกิดความมีเมตตาและมนุษยธรรมต่อผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เด็กทารก ผู้ติดเชื้อเอดส์ เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์ให้ได้รับการดูแลช่วยเหลือและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

๒. เพื่อสร้างต้นแบบของโครงการในการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชนในการนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ เช่น โครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ บ้านพักผู้ป่วยโรคเอดส์ระยะสุดท้าย โครงการธรรมรักษ์ภิบาล โครงการศูนย์บริบาลเด็กติดเชื้อเอดส์ธรรมรักษ์ โครงการสงเคราะห์เด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

และผลที่มูลนิธิธรรมรักษ์มีความปรารถนาจะให้บังเกิดผล คือ **"จำนวนประชากรติดเชื้อโรคเอดส์ลดน้อยลง สังคมอยู่ร่วมกับผู้ป่วย ได้อย่างเป็นปกติ ครอบครัวและชุมชนสามารถดูแลผู้ป่วยได้ด้วยตนเอง ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยที่แข็งแรงไม่มีภาระแก่สังคม"**

มูลนิธิธรรมรักษ์เป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

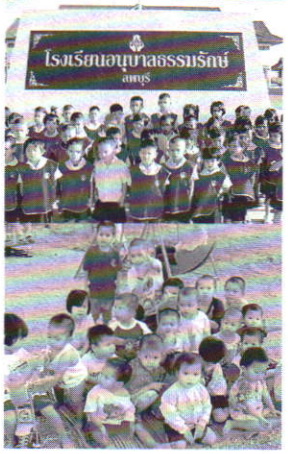

บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๖
โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

สาขาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ด้านอนุรักษ์ป่าไม้)

กฟผ.ปลูกป่า เพื่อมวลชน

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ และอนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ ปีที่ ๕๐ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๗ เพื่อสนองพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทั้งนี้กรมป่าไม้ได้ขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปให้เข้าร่วมดำเนินการตามกำลังศรัทธา

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ให้การสนับสนุนดำเนินการคิดเป็นพื้นที่ ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ ใน ๒๒ จังหวัด กระจายทั่วประเทศ ใช้เวลาในการดำเนินการทั้งหมด ๗ ปี กล่าวคือ ๓ ปีแรก ทยอยปลูกให้ครบและทยอยบำรุงรักษาต่ออีก ๔ ปี ซึ่งโครงการฯ ควรจะเสร็จสิ้นลงในปี ๒๕๔๔ แต่หลังจากดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งผลงานเป็นที่น่าพอใจ จึงได้เพิ่มจำนวนพื้นที่ปลูกจนถึงปัจจุบันรวมเป็นพื้นที่ ๓๔๐,๐๐๐ ไร่ และขยายเวลาของโครงการฯ ออกไปถึงปี ๒๕๔๙ ปัจจุบัน กฟผ. ได้ส่งมอบพื้นที่ปลูกป่าที่สมบูรณ์งอกงามให้กับกรมป่าไม้ไปแล้วจำนวน ๓๒๐,๐๐๐ ไร่

ในห้วงหนึ่งทศวรรษของการดำเนินการซึ่งรวมงานด้านการปลูกและบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องอีก ๔ ปี ก็เพื่อให้มั่นใจว่ากล้าไม้ทุกต้นที่ปลูกลงไปได้รับการดูแลจนรอดชีวิตและเจริญเติบโตแผ่กิ่งก้านสาขากลายสภาพจากป่าปลูกเป็นป่าธรรมชาติ ได้อย่างสมบูรณ์ในอนาคต ความสำเร็จของทั้งหมดนี้ กฟผ. ได้สำนึกในพระคุณของท่านนักวิชาการที่ปรึกษา ประชาชนในท้องถิ่น ข้าราชการกรมป่าไม้ ตลอดจนข้าราชการในพื้นที่ ที่กรุณาแนะนำและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ในส่วนของ กฟผ. จากการที่มีภารกิจหลักที่ต้องรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ แต่จุดนี้กลับกลายเป็นสิ่งอำนวยประโยชน์ให้กับโครงการปลูกป่าฯ เป็นอย่างดี ทั้งนี้ก็ด้วยสามัญสำนึกและทัศนคติขององค์กรที่คิดอยู่เสมอว่าเราเป็นคนไทยด้วยกัน สิ่งใดที่ กฟผ. ช่วยได้ และไม่ทำให้งานในหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่เสียหาย กฟผ. ก็พร้อมที่จะทำเสมอมา

วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร

ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา

ประวัติวัด

วัดอรุณราชวรารามเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ระหว่างทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยากับถนนอรุณอัมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นวัดโบราณสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมเรียกวัดมะกอกและวัดมะกอกนอกแล้วเปลี่ยนเป็นวัดแจ้ง ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งหมดแล้วพระราชทาน ชื่อว่า **"วัดอรุณราชธาราม"** ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแก้สร้อยชื่อวัดเป็นราชวราราม ดังปรากฏในปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

วัดอรุณราชวราราม เป็นโบราณสถานสำคัญของชาติ เพราะนอกจากพระพุทธปรางค์ ซุ้มประตูเข้าพระอุโบสถ พระอุโบสถ พระระเบียงคด และพระวิหาร เป็นศิลปกรรมชั้นยอดของชาติแล้ว ยังมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี และเป็นวัดประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยอีกด้วย

พระบรมราชานุสาวรีย์

สิ่งสำคัญในวัดที่ควรทราบคือ **พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย** ซึ่งประดิษฐานผันพระพักตร์ สู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีช้างเผือก ๓ ช้าง ซึ่งเข้ามาสู่พระบารมีในรัชกาลประดับแวดล้อม ด้านหลังฐานพระบรมราชานุสาวรีย์จารึกพระราชประวัติโดยย่อ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระอัมรินทราบรมราชินี เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๓๑๐ ทรงได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕ รับบวรราชาภิเษกเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคลอยู่ ๓ ปี จึงเสด็จขึ้นดำรงสิริราชสมบัติเมื่อพุทธศักราช ๒๓๕๒ เสด็จสู่สวรรคาลัย วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๓๖๗ ทรงครองราชสมบัตินับปีเต็มได้ ๑๖ ปี สิริรวมพระชนมายุได้ ๕๖ ปี ๔ เดือน กับ ๒๘ วัน

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเตรียมพร้อมในการป้องกันรักษาพระราชอาณาจักรไว้อย่างกวดขัน ทรงสร้างเมืองสมุทรปราการและเมืองนครเขื่อนขันธ์อย่างแข็งแรง เพื่อป้องกันข้าศึกที่อาจรุกรานเข้ามาทางปากน้ำเจ้าพระยา

ทรงปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข พระราชทานเสรีภาพแก่ชายฉกรรจ์ในการเลือกสังกัดผู้บังคับบัญชา ทรงผ่อนผันการเข้ารับราชการของพลเมืองชายเหลือเพียงปีละ ๓ เดือน นอกจากนั้นยังทรงพระกรุณาให้ใช้เงินแผ่นดินจ้างแรงงานกรรมกรจีนทำงานโยธาแทนการเกณฑ์แรงงานประชาชนดังแต่ก่อน ในด้านคุณภาพของประชาชน ทรงกวดขันมิให้ประชาชนเป็นนักเลงการพนัน สูบฝิ่นกินกัญชา ทรงโน้มนำให้ราษฎรสนใจในพระพุทธศาสนา แข่งขันกันทำบุญสุนทาน โปรดให้จัดงานวิสาขบูชาเป็นงานสำคัญระดับชาติ ในรัชกาลการศึกษาพระปริยัติธรรมเจริญรุ่งเรือง มีการจัดหลักสูตรการศึกษาออกเป็นเปรียญ ๑ ประโยคถึง ๙ ประโยค และในแผ่นดินนี้เมืองไทยมีการเดินเรือออกไปค้าขายยังต่างประเทศอย่างเป็นล่ำเป็นสัน จนกระทั่งต้องทรงพระกรุณาให้ใช้รูปช้างเผือกสีขาวประดับบนธงพื้นสีแดง เป็นธงชาติประจำเรือสำเภาไทย และเป็นพระราชมรดกต้นเค้าของธงราชนาวีไทยในปัจจุบัน

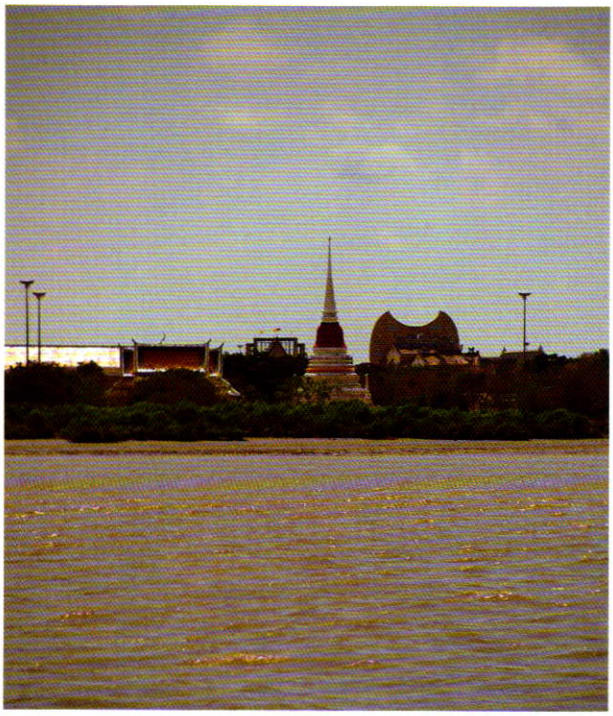

พระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

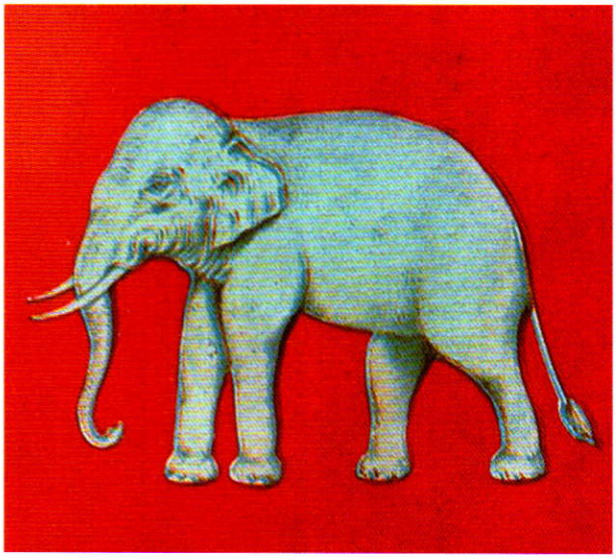

ธงช้างเผือก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นเอกอัครศิลปินแทบทุกสาขา โปรดสร้างงานปฏิมากรรมปั้นหุ่นพระพุทธรูป ทำหัวหุ่นด้วยพระองค์เอง บานประตูไม้พระวิหารหลวงวัดสุทัศนเทพวรารามซึ่งทรงมีส่วนแกะสลัก อาจกล่าวได้ว่างดงามที่สุดของประเทศไทย ทรงเชี่ยวชาญในการบรรเลงเพลงด้วยซอสามสาย เพลงพระราชนิพนธ์ เช่น เพลงบุหลันลอยเลื่อน เป็นเพลงที่ไพเราะเป็นอมตะจนปัจจุบัน และโดยเฉพาะพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องอิเหนาบางตอน และบทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนบางตอน ต้องยอมรับว่าทรงเป็นรัตนกวีแห่งชาติไทยอย่างแท้จริง ทางราชการจึงได้กำหนดให้วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ คือวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นวันศิลปินแห่งชาติ จนปัจจุบัน

พระเกียรติคุณในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยดังกล่าว องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจึงได้ประกาศว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก เนื่องในวโรกาสพระบรมราชสมภพครบรอบ ๒๐๐ ปี เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๑ และสนับสนุนให้มีการเผยแพร่พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจออกไปทั่วโลก

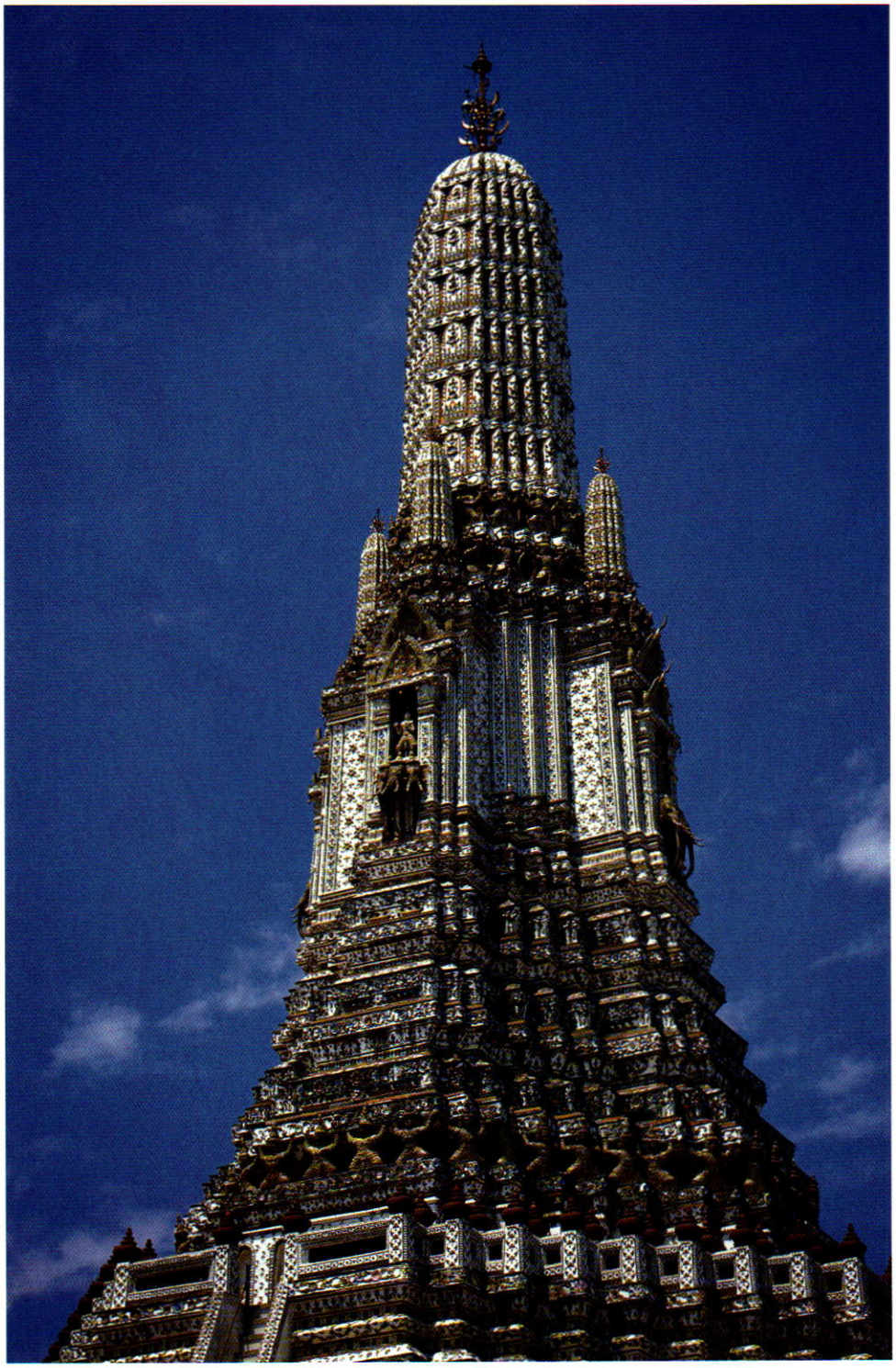

พระพุทธปรางค์

พระพุทธปรางค์เป็นศิลปกรรมที่สง่างามเด่นที่สุดของวัดอรุณราชวราราม จนถือว่าเป็นสัญลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย สมดังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในที่ประชุมเสนาบดีสภา เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๕๑ ว่า **"พระปรางค์องค์นี้เป็นที่ระลึกสำหรับชาติ ซึ่งจำเป็นจะต้องปฏิสังขรณ์ไว้ให้ถาวร"**

โบสถ์น้อยและวิหารน้อย

ด้านหน้าพระพุทธปรางค์มีโบสถ์น้อยและวิหารน้อย ของเก่าแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาอยู่คู่กัน โบสถ์น้อยเคยเป็นสถานที่กักบริเวณสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ซึ่งทรงถูกขอให้ทรงผนวชเป็นพระภิกษุในปลายรัชกาลประทับอยู่ ภายในโบสถ์มีฐานชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูปถึง ๒๙ องค์ พระประธานเป็นปูนปั้นปางมารวิชัย ลงรักปิดทอง หน้าฐานชุกชีทำเป็นลับแลก่ออิฐถือปูน มีพระแท่นของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี เป็นไม้กระดานแผ่นเดียว กว้าง ๑๗ นิ้วฟุต ยาว ๑๒๐ นิ้วฟุต ตั้งอยู่มุขหลังของโบสถ์ประดิษฐานพระกัจจายน์ หน้าตักกว้าง ๒ ศอก เป็นพระลงรักปิดทอง ปัจจุบันใช้โบสถ์เป็นทางผ่านเข้าสู่พระพุทธปรางค์ด้วย

พระประธานปางมารวิชัย ภายในโบสถ์น้อย

วิหารน้อย

วิหารน้อย ตรงกลางมีฐานชุกชีประดิษฐานพระจุฬามณีเจดีย์ เป็นโลหะคล้ายเนื้อชินสวยงาม และมีน้ำหนักมาก ถอดออกได้เป็น ๔ ชิ้น มีรูปท้าวจตุโลกบาลยืนเฝ้าพระเจดีย์ หล่อด้วยโลหะเช่นเดียวกัน พระจุฬามณีเจดีย์องค์นี้เป็นของนำมาจากที่อื่น เพราะที่ชุกชีวิหารน้อยนี้เคยเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตในสมัยกรุงธนบุรีอยู่ถึง ๕ ปี ด้านหลังวิหารหรือมุขหลังประดิษฐานพระมาลัยลงรักปิดทอง หน้าตักกว้าง ๒ ศอก

พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินภายในโบสถ์น้อย

พระจุฬามณีเจดีย์

รอบพระพุทธปรางค์มีรั้วล้อมทั้ง ๔ ด้าน ตอนล่างเป็นกำแพงก่ออิฐถือปูนเตี้ย ๆ ตอนบนเป็นรั้วเหล็กทาสีแดง มีรูปครุฑจับนาคติดอยู่ตอนบนทุกช่อง ประตูเข้าพระพุทธปรางค์เดิม มี ๙ ช่อง เมื่อบูรณะใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เหลือ ๕ ประตู ซุ้มเหนือบานประตูเป็นลายปูนปั้นรูปพระราชลัญจกรประจำรัชกาล ๕ รัชกาล คือ รัชกาลที่ ๑ รูปอุนาโลมอยู่ในกลีบบัว รัชกาลที่ ๒ รูปครุฑจับนาค รัชกาลที่ ๓ รูปอุนาโลมในพระมหาปราสาท รัชกาลที่ ๔ รูปอุนาโลมในพระมหามงกุฎ และรัชกาลที่ ๕ รูปพระเกี้ยว

พระพุทธปรางค์องค์เดิมสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่มีหลักฐานว่ามีลักษณะแบบใด นอกจากกล่าวว่าสูงประมาณ ๘ วา เป็นปูชนียสถานที่สร้างขึ้นพร้อมกับโบสถ์น้อยและวิหารน้อย เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้

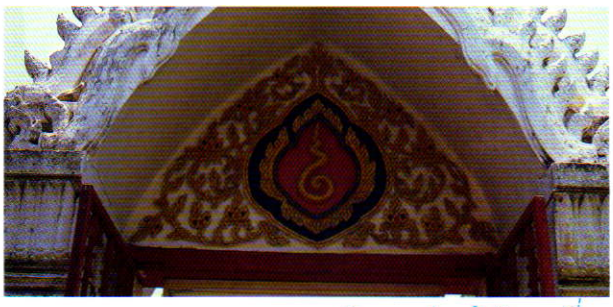

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๑

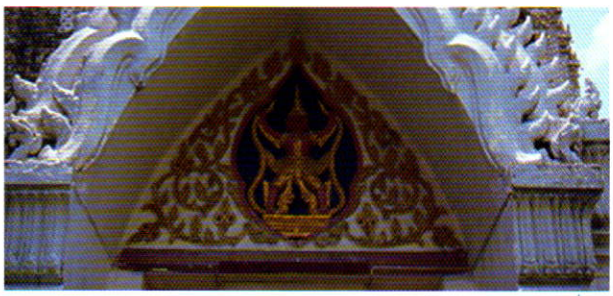

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๒

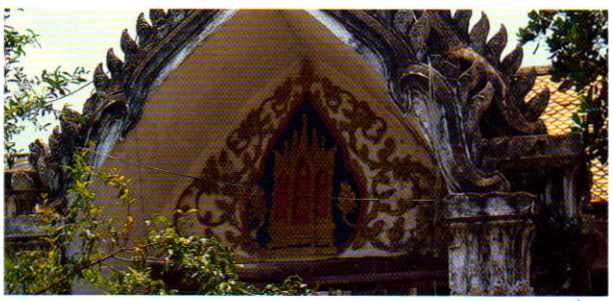

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๓

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๔

พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๕

มณฑปทิศ (ประสาททิศ) และปรางค์ทิศ

เสด็จขึ้นดำรงราชสมบัติ มีพระราชศรัทธาจะเสริมสร้างให้สูงใหญ่ เป็นพระมหาธาตุสำหรับพระนคร โปรดให้สถาปนิกออกแบบและทรงแก้ไขจนเป็นที่พอพระราชหฤทัยแล้ว จึงเริ่มลงมือวางฐานรากก็สิ้นรัชกาล พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ก่อสร้างต่อจนเสร็จบริบูรณ์เป็นการสนองพระคุณพระราชบิดา มีความสูงถึง ๑ เส้น ๑๓ วา ๑ ศอก ๑ คืบ ๑ นิ้ว พร้อมด้วยปรางค์ทิศและมณฑปทิศ อย่างละ ๔ องค์

ปรางค์ทิศมีรูปทรงเหมือนกันทั้ง ๔ องค์ อยู่บนทักษิณชั้นล่างของพระพุทธปรางค์องค์ใหญ่ ก่อด้วยอิฐถือปูน ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสี แบบเดียวกับองค์ใหญ่ ในซุ้มคูหาเป็นปูนปั้นรูปพระพายทรงม้า เหนือยอดปรางค์เป็นนภศูลปิดทอง

มณฑปทิศหรือปราสาททิศ ตั้งอยู่บนฐานทักษิณชั้นที่ ๒ อยู่กลางระหว่างปรางค์ทิศ ๒ ข้าง ก่ออิฐถือปูนประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสี เป็นลวดลายต่างๆ เช่นเดียวกับพระพุทธปรางค์ประธาน ในการปฏิสังขรณ์ใหญ่รัชสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้เชิญพระพุทธรูปปางต่างๆ จากวิหารคดรอบพระพุทธปรางค์ที่ถูกรื้อไป นำขึ้นประดิษฐานไว้ในมณฑปทิศคือ ทิศเหนือประดิษฐานพระพุทธรูปปางประสูติ ทิศตะวันออกพระพุทธรูปปางตรัสรู้ ทิศใต้ประดิษฐานพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา และทิศตะวันตกพระพุทธรูปปางดับขันธปรินิพพาน

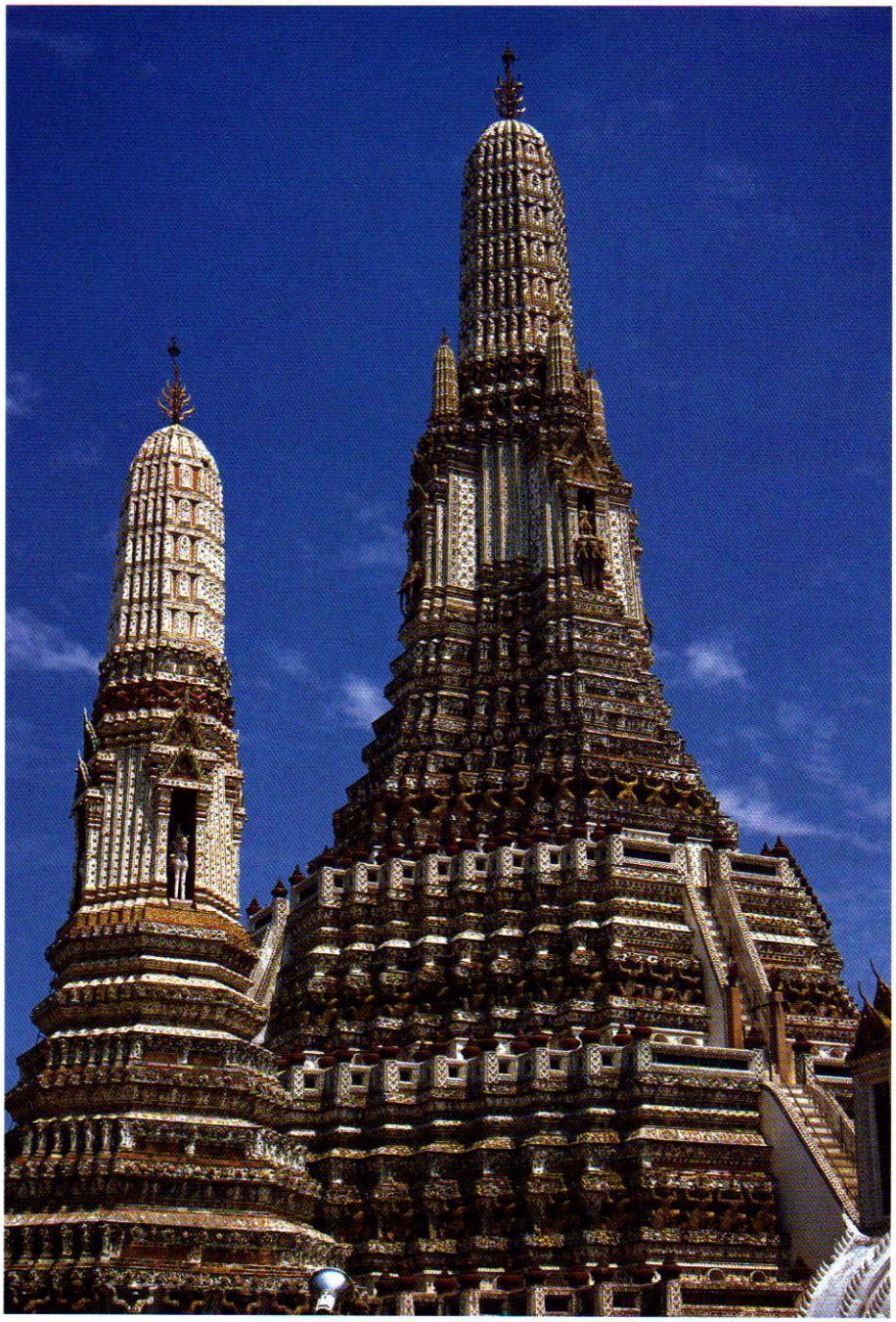

พระพุทธปรางค์องค์ประธาน และปรางค์ทิศ

พระพุทธปรางค์องค์ประธาน มีฐานทักษิณซ้อนกันขึ้นไป ๔ ชั้น เหนือฐานทักษิณชั้นที่ ๔ มีซุ้มคูหาประดับด้วยรูปปั้นพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เหนือซุ้มคูหามียอดปรางค์ขนาดย่อม ๔ องค์ ต่อจากนั้นเป็นตัวองค์ปรางค์ใหญ่ ยอดนภศูลและพระมหามงกุฎปิดทอง เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาพระพุทธปรางค์จนถึงลำดับยกยอดพระพุทธปรางค์ซึ่งจะเป็นยอดนภศูลตามแบบแผนแต่โบราณ ครั้นถึงวันใกล้พระฤกษ์ยกยอดนภศูล กลับโปรดให้ยืมมงกุฎที่หล่อสำหรับพระพุทธรูปทรงเครื่องที่จะเป็นพระประธานวัดนางนอง มาต่อเสริมจากนภศูลอีกชั้นหนึ่ง คนสมัยนั้นจึงสันนิษฐานกันว่า คงจะมีพระราชประสงค์ให้เห็นเป็นนิมิตว่า สมเด็จเจ้าฟ้ามงกุฎราชกุมารจะเป็นยอดของบ้านเมืองสืบจากพระองค์ต่อไป

ซุ้มประตูจตุรมุขยอดซุ้มพระมหามงกุฎ

พระอุโบสถ

ทางเข้าพระอุโบสถเป็นซุ้มประตูจตุรมุขยอดซุ้มเป็นพระมหามงกุฎ มีสัดส่วนงดงามยิ่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสถึงเรื่องการซ่อมแซมซุ้มประตูนี้ว่า **"ซุ้มประตูนี้อยากให้คงรูปเดิม เพราะปรากฏแก่คนว่าเป็นหลักของบางกอกมาช้านานแล้ว"** อีกตอนหนึ่งทรงว่า **"ขอให้ถ่ายรูปเดิมไว้ให้มั่นคง เวลาทำอย่าให้แปลกกว่าเก่าเลยเป็นอันขาด อย่าเพ่อให้หรือ จะไปถ่ายรูปไว้เป็นพยาน"**

ที่หน้าประตูซุ้มทรงมงกุฎดังกล่าว มีพญายักษ์ยืนเกาะกุมกระบองอยู่บนแท่น ๒ ตน ยักษ์ด้านเหนือสีขาวคือ สหัสเดชะ ด้านใต้สีเขียว คือ ทศกัณฐ์ ปั้นด้วยปูนประดับกระเบื้องเคลือบสี เป็นลวดลายตามลักษณะของเครื่องทรง สร้างในรัชสมัยรัชกาลที่ ๓ สมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ตรัสว่า เป็นฝีมือปั้นของหลวงเทพรจนา *(กัน)* และเป็นเหตุให้เกิดการปั้นรูปยักษ์ยืนในวัดพระศรีรัตนศาสดารามในเวลาต่อมา

สหัสเดชะ

พระระเบียงหรือพระวิหารคต

ทศกัณฐ์

ถัดจากประตูซุ้มมงกุฎเป็นพระระเบียงหรือพระวิหารคด มีประตูเข้าออกอยู่กึ่งกลางพระระเบียงทั้ง ๔ ทิศ หน้าบันประตูทำเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ประกอบด้วยลายกระหนกลงรักปิดทององงดงามมาก สมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงชมเชยไว้ว่า **"พระระเบียงมีอยู่ให้ดูได้บริบูรณ์ ทรวดทรงงามกว่าพระระเบียงที่ไหนหมด เป็นศรีแห่งฝีมือในรัชกาลที่ ๒ ควรชมอย่างยิ่ง แต่ลายเขียนผนังนั้นเป็นฝีมือในรัชกาลที่ ๓ ทำเพิ่มเติม"** พระพุทธรูปในพระระเบียงเป็นปางมารวิชัย ทั้งหมดรวม ๑๒๐ องค์

หน้าพระระเบียงมีตุ๊กตาจีนแกะสลักจากหินตั้งเรียงเป็นแถวรวม ๑๔๔ ตัว และมุมพระระเบียงทั้ง ๔ มีพระเจดีย์จีน ยอดเป็นปล้อง ๆ เรียงขึ้นไปตามลำดับ คล้ายปล้องไฉน พระเจดีย์ไทยฐานเจดีย์มีซุ้มคูหาตั้งรูปผู้วิเศษ ๘ คน ที่เรียกว่าโป๊ยเซียน นอกจากนั้นยังมีช้างหล่อด้วยสัมฤทธิ์ ๘ เชือก สูงขนาด ๑ เมตรเศษ ยืนบนแท่นตรงประตูเข้าออกพระระเบียงแนวเดียวกับตุ๊กตาจีนด้านละ ๒ เชือก หันหน้าเข้าพระอุโบสถ ช้างทั้งหมดนี้มีอิริยาบถไม่เหมือนกันทั้ง ๘ เชือก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้หล่อขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๓๘๙

ตุ๊กตาจีนแกะสลักหน้าพระระเบียง

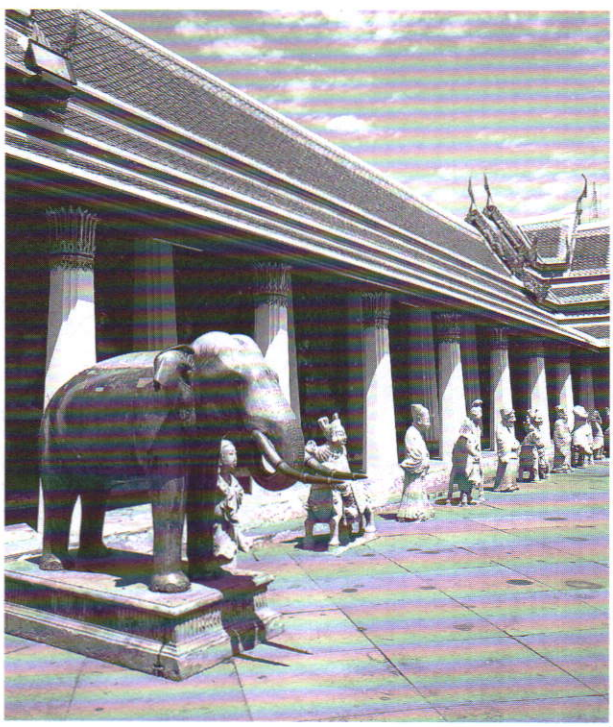

ช้างหล่อสัมฤทธิ์

ถัดจากพระระเบียงเข้ามา โดยรอบพระอุโบสถ มีซุ้มใบสีมา ๘ ซุ้ม ใบสีมาเป็นใบคู่ทำด้วยหิน แกะสลักลวดลายงดงามประดิษฐานอยู่ในซุ้ม หินอ่อน ที่เป็นรูปบุษบกยอดเจดีย์ย่อเหลี่ยมไม้สิบสอง สูง ๒ วา ๑ ศอก ระหว่างซุ้มใบสีมามีสิงโตหินตัวเล็กตั้งบนแท่น ๑๑๒ ตัว มีเหล็กยึดแท่นให้ติดกันโดยตลอด เท่ากับทำหน้าที่เป็นกำแพงแก้ว เว้นช่องที่ตรงบันไดกับพระอุโบสถ ริมช่องว่างตั้งตุ๊กตาหินรูปขุนนางผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้หน้าสิงโตจีน อีกช่องละ ๒ ตัว ๘ ช่อง รวมเป็น ๑๖ ตัว

พระอุโบสถยกพื้นสูง หลังคาลด ๒ ชั้น หน้าบันทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เป็นไม้แกะเป็นรูปเทวดายืนถือพระขรรค์อยู่ในปราสาท มีคนโทน้ำและสังข์วางบนพานข้างละพาน มีมุขยื่นทั้งด้านหน้าและด้านหลัง มีเสาใหญ่รับเชิงชาย ที่หุ้มกลองด้านหน้าระหว่างประตู มีบุษบกยอดปรางค์

ซุ้มใบเสมา

ตุ๊กตาหินรูปขุนนางผู้ใหญ่

พระเจดีย์จีน

พระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม

ประดิษฐานพระพุทธนฤมิตร เป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้หล่อขึ้น แต่เพิ่งอัญเชิญมาประดิษฐานในรัชกาลที่ ๕ ที่หุ้มกลองด้านหลังระหว่างประตู ก็เป็นบุษบกยอดปรางค์มีพาน ๒ ชั้น ลงรักปิดทองตั้งพุ่มเทียนเสาและผนังพระอุโบสถด้านนอก ถือปูนประดับกระเบื้องเคลือบจีนลายดอกไม้ร่วง ซึ่งทรงปฏิสังขรณ์ไว้ในรัชกาลที่ ๔ บัวหัวเสาและบัวเชิงเสา ลงรักปิดทอง

ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นเรื่องพระพุทธประวัติและทศชาติชาดก พระประธานเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๓ ศอกคืบ หล่อในรัชกาลที่ ๒ กล่าวกันว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงปั้นหุ่นพระพักตร์

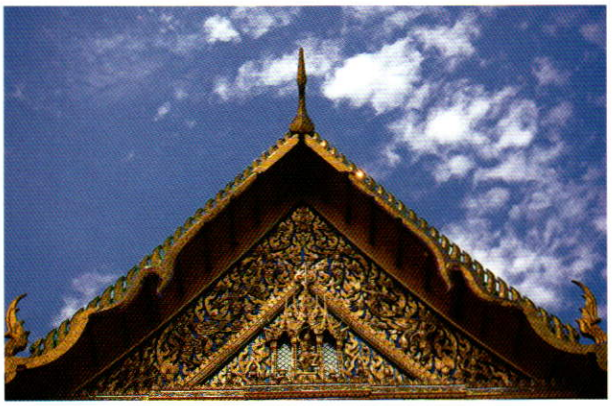

หน้าบันรูปเทวดายืนถือพระขรรค์ในปราสาท

ด้วยพระองค์เอง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ถวายพระนามว่า **"พระพุทธธรรมมิศรราชโลกธาตุดิลก"** ที่พระพุทธอาสน์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดอัญเชิญพระบรมอัฐิรัชกาลที่ ๒ มาบรรจุไว้ พระอุโบสถหลังนี้เกิดอัคคีภัยไหม้เครื่องไม้หลังคาหมด เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๕ ได้มีการปฏิสังขรณ์โดยพยายามรักษาภาพจิตรกรรมฝาผนังของเก่าไว้อย่างดีที่สุด โดยภาพที่จะเขียนใหม่ก็ให้กลมกลืนกับภาพเดิม

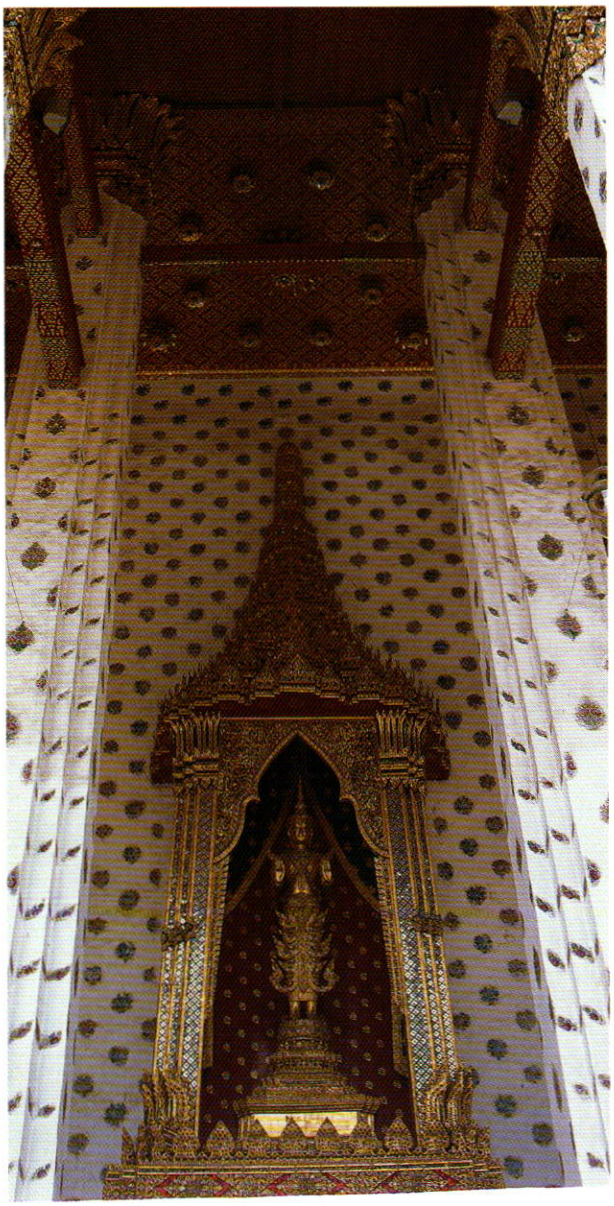

บุษบกยอดปรางค์ประดิษฐานพระพุทธนฤมิตร
(ด้านหน้าพระอุโบสถ)

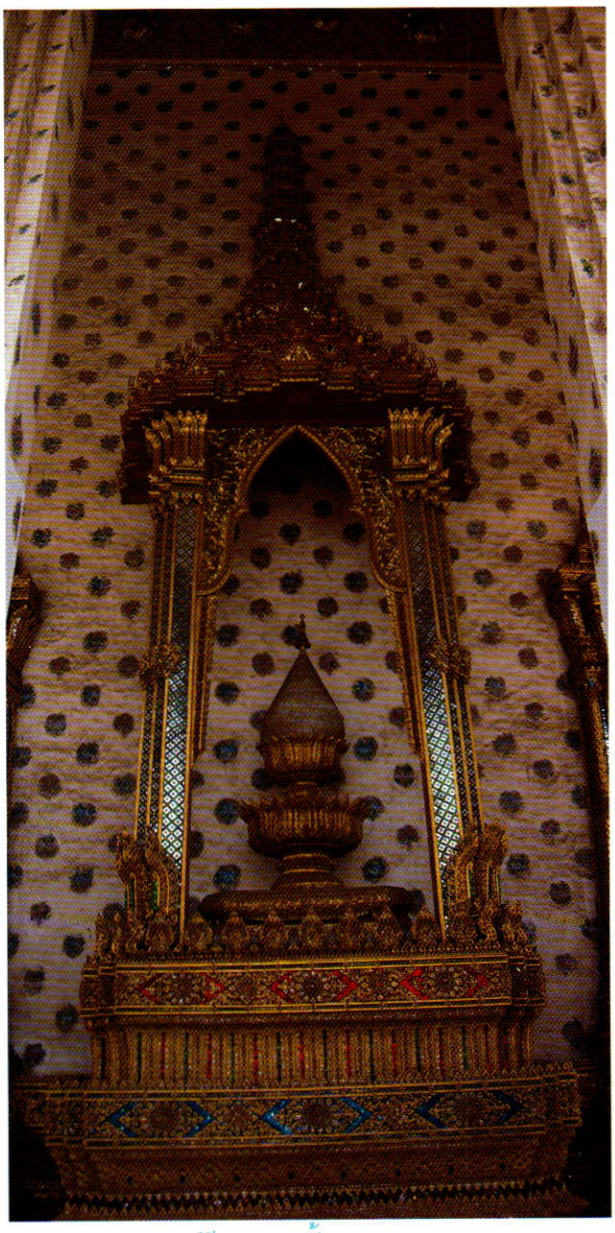

บุษบกยอดปรางค์มีพาน ๒ ชั้น
(ด้านหน้าพระอุโบสถ)

พระวิหาร

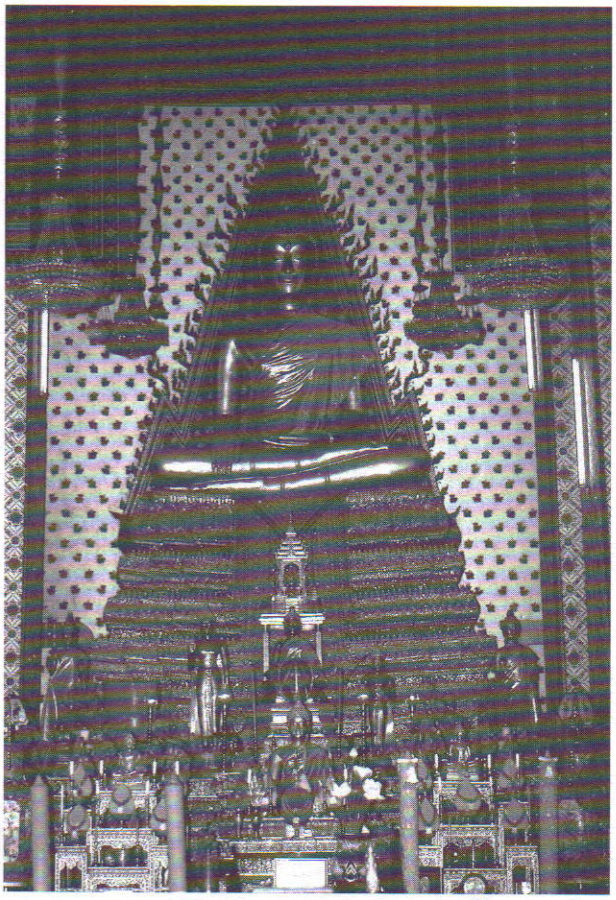

พระพุทธชัมภูนุท มหาบุรุษลักขณาอสีตยานุบพิตร

พระวิหาร

พระวิหารเป็นอาคารยกพื้นสูง หลังคาลด ๓ ชั้น หน้าบันมีรูปเทวดาถือพระขรรค์นั่งอยู่บนแท่น ประดับด้วยลายกระหนก ลงรักปิดทองประดับกระจก มีมุขทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ผนังด้านนอกประดับด้วยกระเบื้องเคลือบลายก้านแย่งขบวนไทย เป็นกระเบื้องที่รัชกาลที่ ๓ ทรงสั่งมาจากเมืองจีนมาตกแต่งภายหลัง ปัจจุบันได้ใช้พระวิหารเป็นการเปรียญของวัดด้วย

พระประธานในพระวิหารคือ พระพุทธชัมภูนุท มหาบุรุษลักขณาอสีตยานุบพิตรเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๖ ศอก หล่อด้วยทองแดงปิดทอง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้หล่อขึ้นพร้อมกับพระประธานในพระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม เมื่อพุทธศักราช

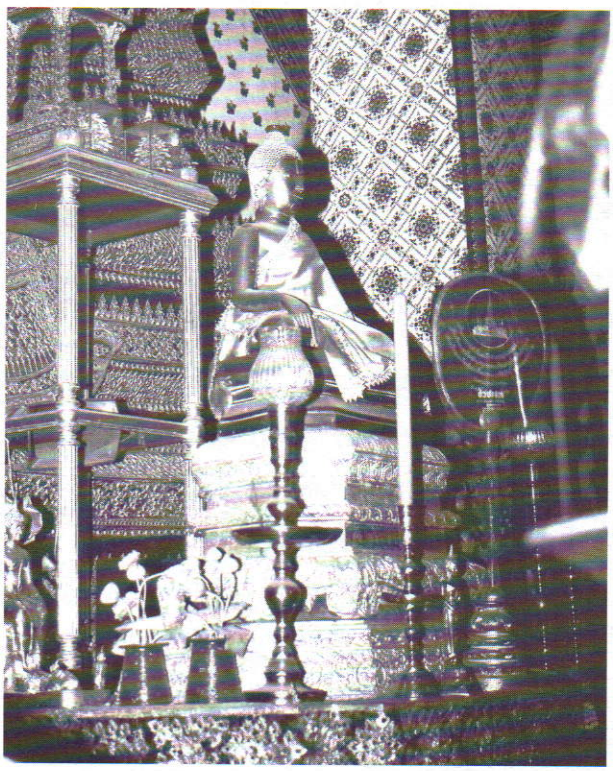

พระอรุณ

พระพุทธรูปปางมารวิชัย (หน้าพระอรุณ)

มณฑปพระพุทธบาทจำลอง

๒๔๙๑ ทางวัดไปพบพระบรมธาตุ ๔ องค์ บรรจุอยู่ในโกศ ๓ ชั้น อยู่ในพระเศียร

ที่ฐานชุกชีด้านหน้าพระพุทธชัมภูนุท มีพระอรุณหรือพระแจ้ง เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยองค์พระและผ้าทรงครองหล่อด้วยทองต่างสีกัน หน้าตักกว้าง ๕๐ เซนติเมตร มีประวัติว่า อัญเชิญมาจากเวียงจันทน์ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๐๑ เดิมประดิษฐานอยู่ในพระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่านามพระพุทธรูปพ้องกับวัดอรุณ จึงโปรดให้อัญเชิญมาประดิษฐานที่พระวิหารนี้

และที่แท่นหน้าพระอรุณ มีพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๗๐ เซนติเมตร มีพุทธลักษณะงดงามยิ่งประดิษฐานอยู่ เดิมพระพุทธรูปองค์นี้อยู่ที่ศาลาการเปรียญที่รื้อไปแล้ว มีปูนพอกทั้งองค์โดยไม่มีผู้ใดทราบ จึงนึกว่าเป็นพระปูนปั้น ภายหลังปูนได้กะเทาะตัวออก จึงเห็นว่าเป็นพระสำริดสมัยสุโขทัย ทางวัดจึงได้อัญเชิญมาไว้ที่พระวิหารนี้

นอกจากอาคารสำคัญ ๆ ดังกล่าวมานี้ วัดอรุณราชวรารามยังมีสิ่งก่อสร้างที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง คือ มณฑปพระพุทธบาทจำลอง พระเจดีย์ย่อเหลี่ยมไม้ยี่สิบ ๔ องค์ หอไตร ๒ หอ หอระฆัง ๒ หอ ศาลาท่าน้ำทรงเก๋งจีน อาคารเหล่านี้ล้วนแต่มีลักษณะงดงาม สร้างมาแต่รัชสมัยรัชกาลที่ ๒ และรัชกาลที่ ๓ แทบทั้งสิ้น

วัดอรุณราชวราราม เป็นพระอารามหลวงที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์อย่างใกล้ชิดมาทุกรัชกาล พระพุทธปรางค์นั้นเป็นศิลปกรรมชั้นยอดของชาติ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศมาแต่โบราณกาล พระอารามนี้มีพระราชประเพณีที่สงวนไว้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานผ้าพระ

ด้านขวามือสุด "ศาลาท่าน้ำทรงเก๋งจีน"

กฐินเท่านั้น บางปีก็มีการเสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ประกอบไปด้วยเรือพระที่นั่งและเรือในขบวนยิ่งใหญ่งดงามตระการตายิ่ง ประการสำคัญคือเป็นวัดประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ณ พระอารามนี้ ในโอกาสพิเศษที่เกี่ยวเนื่องกับพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระบรมอัยกาธิราช ๒ ครั้ง คือ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทวีธาภิเษก เนื่องในมหามงคลวโรกาสเสด็จครองราชสมบัติเป็นระยะเวลา ๒ เท่า ในรัชกาลสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช เมื่อพุทธศักราช ๒๔๔๑ และทรงบำเพ็ญพระราชกุศลพระชนมายุสมมงคล ในมหามงคลวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษาเสมอด้วยสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช ๕๘ พรรษา เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๒ อีกครั้งหนึ่ง

วัดอรุณราชวรารามจึงเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่ประชาชนชาวไทยจะต้องมีส่วนช่วยกันอนุรักษ์บำรุงรักษา ชักนำให้อนุชนได้รู้จักและซาบซึ้งในคุณค่าของประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอันวิจิตรเพื่อความรักและภูมิใจในความเป็นไทยไปตลอดกาลนาน

แนวทางการพัฒนาศักยภาพสิ่งประดิษฐ์ไปสู่เชิงพาณิชย์

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช*

ปลาร้ารสช็อคโกแล็ตอาจเป็นอาหารที่ยังไม่แพร่หลายในประเทศไทย แต่ชาวไทยในต่างประเทศจะคุ้นเคยกับสินค้าแปลกชนิดนี้มากกว่าทั้งนี้เพราะผู้ผลิตปลาร้ารสช็อคโกแล็ตบรรจุกระป๋องส่งออก คือ นายบัญชร ยอแสง หรือรู้จักกันดีในอีกชื่อหนึ่งว่า "นายเตี้ยตลาดไท" เป็นผู้ค้นคิด และผลิตจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียวเมื่อกว่าสิบปีมาแล้ว ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง เคล็ดลับของนายเตี้ยตลาดไท คือการเน้นคุณภาพ ปลาที่นำมาเป็นวัตถุดิบจะได้รับการคัดเลือกมาเป็นอย่างดี ไม่ใช้วิธีแบบชาวบ้านทั่วไปที่ใช้ปลาด้อยคุณภาพมาทำปลาร้า เขาทดลองกรรมวิธีหมักปลาร้าแบบใหม่ซึ่งเป็นความลับทางการค้า ทำให้ปลาร้านั้นมีกลิ่นหอมมีรสคล้ายช็อคโกแล็ตโดยมิได้ใช้ช็อคโกแล็ตมาผสมเลย ครั้งแรก ๆ ก็ผลิตจำหน่ายที่ตลาดไท ต่อมาจึงได้พัฒนากระบวนการผลิตบรรจุกระป๋องส่งไปจำหน่ายในต่างประเทศเป็นล่ำเป็นสันเป็นที่นิยมกันทั่วไป

* นายกก่อตั้งสมาคมการประดิษฐ์ไทย

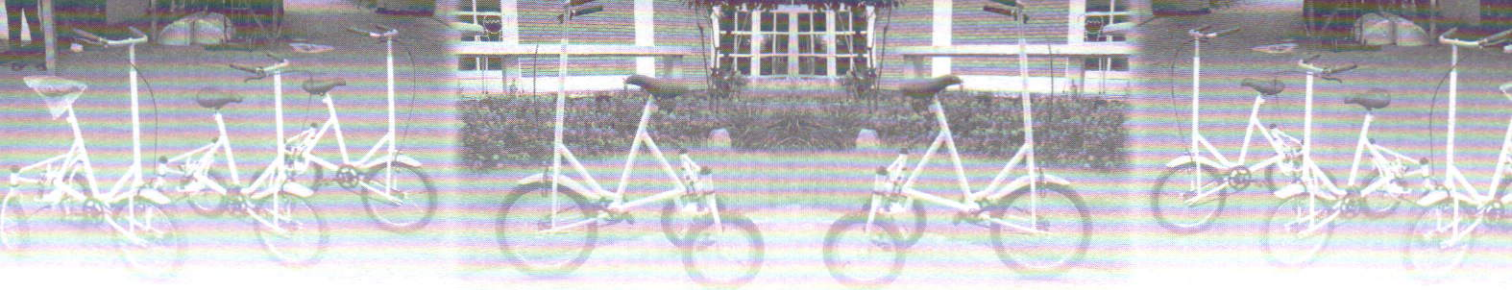

ย้อนเวลาไปอีกประมาณ ๑๐ ปี มีนักประดิษฐ์ไทยผู้หนึ่งอาชีพเดิม เป็นพนักงานฝ่ายขายของบริษัทน้ำมันบริษัทหนึ่งในประเทศ มีความคิดริเริ่มจากการศึกษาและสังเกตว่าถ่านกัมมันต์ *(Activated Carbon)* เป็นวัตถุดิบสำคัญของอุตสาหกรรมหลายชนิด เช่น ใช้ในการฟอกสี ดูดสารพิษ ดูดกลิ่น กรองน้ำ ฯลฯ มีราคาแพง เพราะต้องสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่วนวัตถุดิบที่สามารถใช้ผลิตถ่านกัมมันต์ได้ดีก็คือ กะลามะพร้าว ซึ่งมีมากมายในประเทศไทย เขาจึงริเริ่มโครงการผลิตถ่านกัมมันต์จากกะลามะพร้าว โดยร่วมมือกับนักเคมีคนหนึ่งซึ่งศึกษาจบปริญญาเคมีจากประเทศอินเดีย แต่ไม่มีประสบการณ์ในการทำอุตสาหกรรมมาก่อน ทั้งสองได้ลงทุนทดลองนำกะลามะพร้าวมาเผาในเตาแบบต่าง ๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง โดยค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ จากห้องสมุดของกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและได้รับการช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากบรรณารักษ์ ใช้เวลาลองผิดลองถูกอยู่หลายปีด้วยความมุ่งมั่นและอดทน ในที่สุดก็สามารถผลิตถ่านกัมมันต์ได้สำเร็จ ส่งไปตรวจคุณภาพที่ประเทศเยอรมันนี ปรากฏว่าได้มาตรฐานสากล จึงคิดจะขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การติดต่อครั้งแรกไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเมื่อเขากรอกข้อความลงในแบบฟอร์มว่าเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตคิดค้นมาได้ด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่ไม่เชื่อ เพราะในสมัยนั้นการประดิษฐ์คิดค้นของคนไทยมีน้อยมาก ยังไม่แพร่หลายเหมือนในปัจจุบัน แต่นักประดิษฐ์ผู้นี้ไม่ยอมแพ้ เขาวิ่งเต้นติดต่อ **"ผู้ใหญ่"** ซึ่งในสมัยนั้น ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในที่สุดเขาก็ประสบความสำเร็จ ได้รับการส่งเสริมการลงทุนและตั้งโรงงานผลิตจำหน่ายถ่านกัมมันต์ชื่อ **"อุทุมพรเคมิคัล"** ขึ้นในประเทศไทย เขาสามารถส่งผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายในต่างประเทศได้ เพราะเทคโนโลยีที่ประดิษฐ์ขึ้นเองนั้นมีต้นทุนต่ำกว่าโรงงานในต่างประเทศมากจนชาวต่างประเทศสนใจพยายามจะขอเข้าชมโรงงานหลายครั้ง แต่เขาไม่อนุญาต เพราะถือว่าเป็น "Know - how" ซึ่งเป็นความลับทางการค้า

ต่อมาเขาได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย ช่วยตั้งโรงงานผลิตถ่านกัมมันต์หลายโรง เพราะความต้องการสินค้ามีมาก นี่เป็นกรณีนักประดิษฐ์ที่เริ่มต้นจาก **"ศูนย์"** จะต้องฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการจนกระทั่งสามารถสร้างผลงานระดับโลกได้เป็นผลสำเร็จ

สิ่งประดิษฐ์ที่ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมากคือ **"ลูกบอลดับเพลิง"** จากการประดิษฐ์คิดค้นของนายวรเดช ไกรมาตย์ ซึ่งมิได้ศึกษามาทางด้านวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์ หากแต่จบปริญญาตรีสาขารัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง จากประสบการณ์ยาวนานในการทำงานด้านความปลอดภัย นายวรเดช จึงมีความเชี่ยวชาญในด้านระบบความปลอดภัยมาก เมื่อเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ ที่โรงแรมรอยัล จอมเทียน พัทยา ในปี ๒๕๔๐ กลายเป็นโศกนาฏกรรมครั้งสำคัญของประเทศไทย ได้สร้างแรงบันดาลใจให้นายวรเดช คิดค้นอุปกรณ์ที่สามารถยับยั้งเพลิงไหม้ได้ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น ก่อนที่จะสร้าง

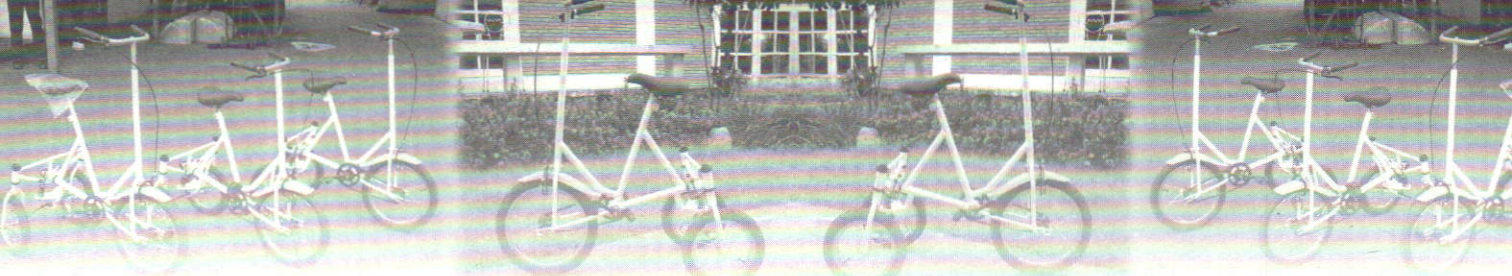

ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ในที่สุดก็ประสบความสำเร็จในการประดิษฐ์ลูกบอลดับเพลิงที่สามารถทำงานโดยอัตโนมัติ เมื่อสัมผัสกับเปลวเพลิง โดยระบบฟิวส์จะขับดันให้ลูกบอลแตกตัวออกโดยรอบ ซึ่งจะไม่เป็นอันตรายต่อคนหรือสิ่งแวดล้อมในรัศมี ๗๕ เซนติเมตร แต่จะทำให้เปลวเพลิงดับลงทันที โดยสารเคมีจากลูกบอลจะไม่เป็นอันตรายต่อคนหรือสิ่งแวดล้อมเลย

ด้วยคุณสมบัติที่สามารถดับเพลิงได้เป็นอย่างดี และสะดวกต่อการใช้งาน ลูกบอลดับเพลิงจึงได้รับรางวัลนานาชาติมากมายเป็นประวัติการณ์ ได้แก่

- รางวัลเหรียญทอง กรุงบรัสเซสในงานยูเรคา ปี 2001 จากราชอาณาจักรเบลเยี่ยม
- รางวัล หอการค้าและอุตสาหกรรมบุลกาเรียน - อเมริกัน
- รางวัลสิ่งประดิษฐ์ยอดเยี่ยมสาขาความปลอดภัยและช่วยเหลือมนุษยชาติจากกระทรวงฉุกเฉินและความปลอดภัย ประเทศรัสเซีย
- รางวัลหนึ่งในสิบสองสิ่งประดิษฐ์ของเอเชีย ในรางวัลเอเชียน 2002
- รางวัล “AV Labs Winner” จากมหาวิทยาลัยเท็กซัสที่ออสติน
- รางวัล “New Millennium Award” ที่กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมันนี

ปัจจุบัน นายวรเดช สามารถผลิตลูกบอลได้วันละ ๑๐๐ ลูก ส่งไปจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศมาแล้วกว่า ๒๐,๐๐๐ ลูก ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งชื่อเสียงเกียรติคุณที่ได้รับ เพราะเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ของโลก ซึ่งได้ยื่นจดสิทธิบัตรไว้แล้ว ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศหลายประเทศ

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเพียงส่วนน้อยนิดของบรรดานักประดิษฐ์ไทยที่ประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพตรงกันข้าม ต้องการความช่วยเหลือหลายรูปแบบ ตั้งแต่การสนับสนุนด้านการเงินในการพัฒนาต้นแบบจากแนวความคิดการประดิษฐ์ อุปกรณ์และเครื่องมือ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกในการประดิษฐ์ บริการ

ลูกบอลดับเพลิง

ทดสอบสิ่งประดิษฐ์และรับรองสมรรถนะ แหล่งวัตถุดิบที่เหมาะสม การช่วยเหลือในเรื่องการออกแบบองค์ประกอบและรูปร่าง แหล่งข้อมูลและความรู้ การค้นสิทธิบัตร การเขียนสิทธิบัตร การยื่นจดทะเบียนสิทธิบัตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการจดสิทธิบัตร การนำสิ่งประดิษฐ์ไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยี หรืออีกนัยหนึ่งคือ การตลาดสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ลำบากที่สุด อาจเรียกได้ว่านักประดิษฐ์ต้องการความช่วยเหลือทุกขั้นตอน ยกเว้นเรื่องเดียวคือ **"ความคิดริเริ่ม"** ซึ่งเป็นสิ่งที่เขามีอยู่แล้วในตัวเอง

อะไรคือสิ่งประดิษฐ์

ก่อนจะพิจารณาแนวทางการพัฒนาศักยภาพสิ่งประดิษฐ์ไปสู่เชิงพาณิชย์ จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจกับคำว่า **"สิ่งประดิษฐ์"** ให้ชัดเจน มิฉะนั้นจะเกิดความสับสนในภายหลัง

เป็นที่น่ายินดีว่าในระยะปีเศษที่ผ่านมานี้ รัฐบาลภายใต้การนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญมากกับ **"ทรัพย์สินทางปัญญา"** *(Intellectual Property)* ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่ทันสมัย

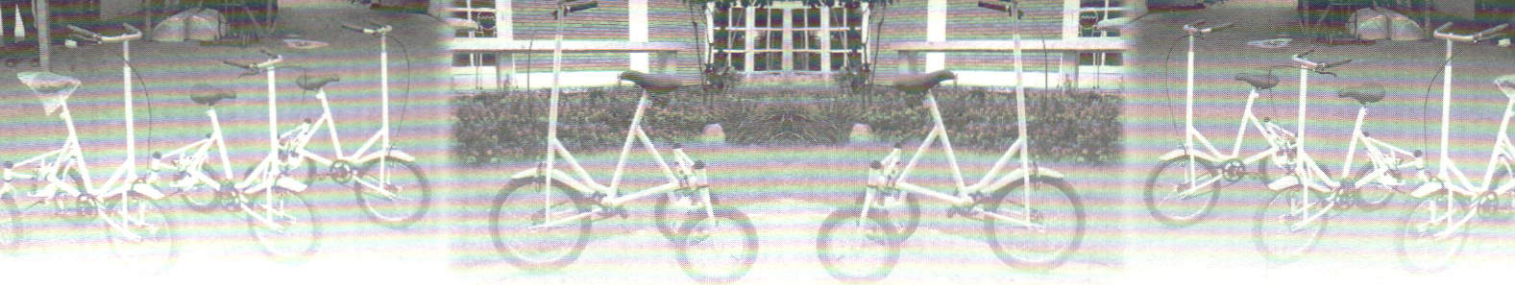

และถูกต้องที่สุด เพราะว่าหากจะพิจารณาประเทศทั้งหลายในโลกที่ถือกันว่า **"พัฒนา"** แล้วหรือเจริญแล้วจะเห็นได้ว่าประเทศเหล่านั้นเจริญได้ส่วนใหญ่เพราะ **"ลงทุนทางปัญญา"** มาผลิตจำหน่าย **"สินค้าและบริการที่มีปัญญามนุษย์"** เป็นปัจจัยสำคัญทั้งสิ้น โดยอาศัย **"นวัตกรรม"** *(Innovation)* ซึ่งหมายถึงการ **"คิดใหม่ ทำใหม่ ผลิตใหม่ ขายใหม่ บริการแบบใหม่... จนกระทั่งประเมินผลแบบใหม่"** โดยมีเป้าหมาย ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มผลิตภาพ เพิ่มคุณภาพ เพิ่มความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า พนักงาน ผู้ถือหุ้น ผู้บริหารองค์การ คู่ค้า ผู้เกี่ยวข้อง ประชาชน และรัฐ ด้วยการทำงานแบบโปร่งใสในระบบธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นเป้าหมายที่บรรลุได้ยาก แต่จำเป็นจะต้องตั้งไว้เพื่อยกระดับการพัฒนาของประเทศ นวัตกรรมเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิผลสูง หรือมี **"อิทธิฤทธิ์"** มาก ดังจะเห็นได้ว่ายาเสพติดถูกยับยั้งและ **"บอนไซ"** ในเวลาอันรวดเร็วมาก ไทยสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ถึงระดับรากหญ้า สามารถคืนหนี้ไอเอ็มเอฟ ได้ก่อนกำหนดถึง ๒ ปี ซึ่งไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าจะทำได้ ภูมิปัญญาไทยได้รับการยกระดับด้วยกระบวนการนวัตกรรม และการส่งเสริมนวัตกรรมไปสู่การผลิต และจำหน่ายในตลาดโลก สิ่งเหล่านี้ และสิ่งดี ๆ อื่น ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นในเวลาอันรวดเร็วและมีผลกระทบสูงต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

อย่างไรก็ดี การที่นวัตกรรมเกิดผลกระทบอย่างแรงและเร็วในทางที่ดี ก็มาจากเหตุที่ว่านวัตกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการ **"คิดใหม่ และคิดดี ทำใหม่ และทำดี"** ผลก็คือสิ่งชั่วร้ายและคนชั่วร้ายที่เป็นปัญหาของสังคมปรับตัวไม่ทัน แต่ถ้าปล่อยให้เวลาล่วงนานไปโดยไม่มีนวัตกรรมใหม่ ผู้ร้ายก็จะพัฒนานวัตกรรมในทางชั่วขึ้นมาได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมาใหม่ เช่น อาจจะเกิดการระบาดของยาเสพติดรอบใหม่ได้ ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจึงเป็นกลยุทธ์หลักที่จะต้องปฏิบัติควบคู่กันไป ดังจะเห็นได้ว่าประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย ต่างลงทุนพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นล่ำเป็นสันด้วยการทุ่มทุนในการ **"วิจัยและพัฒนา"** *(Research and Development)* เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี การจัดการ การขาย การคมนาคม การสื่อสาร การศึกษา... ฯลฯ มิฉะนั้นอาจสู้กับปัญหาใหม่ไม่ได้ หรือล้าหลังคู่แข่ง ซึ่งนับวันจะมีมากขึ้น

"สิ่งประดิษฐ์" เป็นผลของนวัตกรรมทางวัตถุซึ่งตามความตกลงสากลในด้านทรัพย์สินทางปัญญา คือ ผลงานการประดิษฐ์คิดค้นที่มี **"ความใหม่"** หรือ **"ขั้นตอนการประดิษฐ์สูงกว่าเดิม"** อันอาจนำมาผลิตในเชิงอุตสาหกรรมได้ ซึ่งอาจมีได้ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น สินค้าใหม่, อุปกรณ์แบบใหม่ เครื่องจักรแบบใหม่ ยานยนต์แบบใหม่ เครื่องยนต์แบบใหม่ อาหารชนิดใหม่ โทรศัพท์มือถือแบบใหม่ บ้านแบบใหม่ เฟอร์นิเจอร์แบบใหม่ เสื้อผ้าแบบใหม่ น้ำหอมกลิ่นใหม่ ปลาร้าช็อคโกแล็ต ลูกบอลดับเพลิง...ไปจนกระทั่งสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น วิธีพับกระดาษแบบใหม่ วิธีบรรจุหีบห่อแบบใหม่ กระบวนการผลิตถ่านกัมมันต์แบบใหม่ วิธีหมักปลาร้าแบบใหม่ วิธีเพาะเห็ดโคน วิธีทำ **"โคลนนิ่ง"** วิธีการขายแบบใหม่ วิธีจัดการธุรกิจแบบใหม่ สูตรยารักษาโรคเอดส์... ฯลฯ เป็นต้น

จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า **"การ**

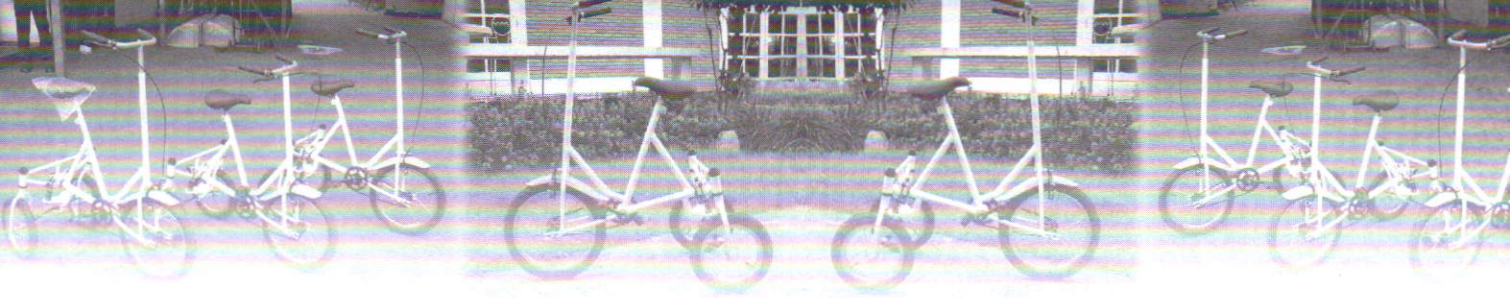

ประดิษฐ์คิดค้น" ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งสิ่งประดิษฐ์ จึงถือเป็น **"นวัตกรรม"** อย่างหนึ่ง แต่นวัตกรรมบางชนิด **"ไม่ใช่"** สิ่งประดิษฐ์ ตามนิยามสากลที่ใช้ในปัจจุบัน เช่น นวัตกรรมการบริหารจังหวัดด้วยระบบ **"ผู้ว่าราชการจังหวัด CEO"** การเสียภาษีอากรโดยระบบ ON - LINE ระบบประกันสุขภาพ **"๓๐ บาทรักษาทุกโรค"** พิธีดื่มน้ำสาบานต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น อย่างไรก็ดี สิ่งประดิษฐ์จากภูมิปัญญาไทยจำนวนมากเป็นนวัตกรรมการประดิษฐ์ เช่น ทุเรียนทอดกรอบ หนอนทอดอัดกระป๋อง ข้าวหอมมะลิกระป๋อง ไวน์กระชายดำ ไวโอลินไม้ไผ่ จักรยาน **"ไทยภูมิ"** เครื่องวัดความสุกของทุเรียนก่อนตัดจากต้น เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาศักยภาพสิ่งประดิษฐ์ไปสู่เชิงพาณิชย์

กระบวนการประดิษฐ์คิดค้น เริ่มต้นจากการคิดริเริ่มของนักประดิษฐ์ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการได้พบเห็นปัญหาที่กระตุ้นความสนใจให้ขบคิดหาทางแก้ไข หรือ คิดพัฒนาต่อยอดสิ่งที่มีอยู่เดิมแล้วให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ รูปร่างดีขึ้น ราคาถูกลง ผลิตง่ายขึ้น ใช้ง่ายขึ้น ขายได้ง่ายขึ้น หรืออาจจะเกิดจากจินตนาการไปข้างหน้าในอนาคต จากนั้นนักประดิษฐ์แทบทุกรายจะต้องสร้างต้นแบบของสิ่งประดิษฐ์ขึ้นจากการออกแบบ และทดลององค์ประกอบย่อยและทดสอบองค์รวมของสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นมานั้นจนเป็นที่พอใจ สิ่งประดิษฐ์

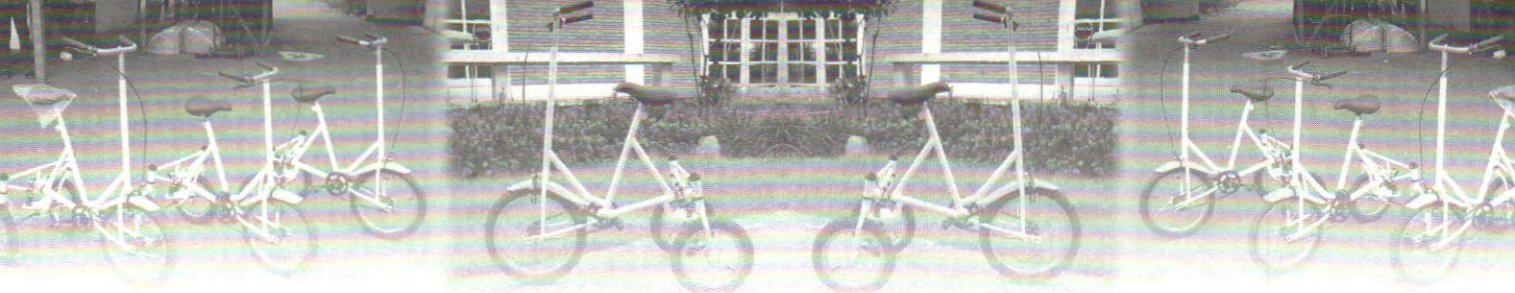

บางประเภทจำเป็นต้องจดสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองจากการถูกลอกเลียน บางชนิดไม่จำเป็นต้องจดเพราะอาจเก็บไว้เป็นความลับ *(Know-how)* ดีกว่า เมื่อผ่านขั้นตอนนี้แล้วจึงนำสิ่งประดิษฐ์นั้นเข้าสู่กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่การผลิตจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ต่อไป

การส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นทุกขั้นตอนข้างต้นนั้น สมาคมการประดิษฐ์ไทยได้ดำเนินการครบถ้วน แต่ยังเกิดผลไม่มากเพราะภาครัฐยังให้การสนับสนุนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สมาคมฯ ได้ริเริ่มเสนอให้รัฐบาลกำหนดวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็น **"วันนักประดิษฐ์"** เพื่อเทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะ **"บิดาแห่งการประดิษฐ์ไทย"** ปรากฏว่ารัฐบาลเห็นชอบกับข้อเสนอของสมาคมฯ จึงเกิดมี **"วันนักประดิษฐ์"** ขึ้นเมื่อ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ เป็นครั้งแรกในประเทศไทย แต่พิธีเทอดพระเกียรติในฐานะ **"บิดาแห่งการประดิษฐ์ไทย"** ยังมิได้มีการดำเนินการแต่อย่างใดจนกระทั่งปัจจุบัน ทั้ง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระอัจฉริยภาพยอดเยี่ยม เพราะทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกและพระองค์เดียวของโลกที่ทรงได้รับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายสิทธิบัตรหลายผลงาน โดยที่ผลงานของพระองค์จำนวนไม่น้อยได้รับการเทอดพระเกียรติสูงสุดในระดับโลกหลายต่อหลายครั้ง น่าจะถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลชุดปัจจุบันจะดำเนินภารกิจอันสำคัญนี้ให้ลุล่วงโดยเร็ว เพื่อระลึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรไทยและมวลมนุษยชาติที่ได้รับผลดีจากการประดิษฐ์คิดค้นของพระองค์ การมีวันนักประดิษฐ์ในประเทศไทยจึงถือว่าเป็นมหามงคลของประเทศที่เหมาะกับยุคโลกาภิวัตน์ เพราะโลกมนุษย์เจริญได้เพราะภูมิปัญญาจากนวัตกรรมของมนุษย์ที่เป็นนักประดิษฐ์และนวัตกรทั้งสิ้น ทั้งยังเป็นวิธีกระตุ้นและส่งเสริมเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้สนใจและเข้าสู่วงจรการประดิษฐ์คิดค้น เพื่อสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติในระยะยาว ดังคำขวัญของสมาคมการประดิษฐ์ไทยที่ว่า **"รวมพลังนักคิด ส่งเสริมการประดิษฐ์ สร้างเศรษฐกิจไทย"**

การส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นเริ่มต้นที่เยาวชนซึ่งสมาคมฯ ได้ดำเนินการไปแล้วหลายเรื่อง เช่น การขอทุนอุดหนุนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดอบรมนักเรียนในเรื่องการประดิษฐ์ พร้อมทั้งมอบทุนในการพัฒนาต้นแบบสิ่งประดิษฐ์ให้แก่นักเรียนที่สนใจ ได้จัดการประกวดและคัดเลือกสิ่งประดิษฐ์จากนักเรียนส่งไปประกวดในมหกรรมการประกวดสิ่งประดิษฐ์ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ๒๕๔๕ และได้รับรางวัลซึ่งถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูงที่นักเรียนไทยได้รับรางวัลเป็นครั้งแรกจากประเทศญี่ปุ่น สมาคมฯ เคยนำเสนอแนวคิดหลายครั้งต่อรัฐบาลในอดีต ปรับหลักสูตรการศึกษาใหม่ โดยเน้นนวัตกรรมและการประดิษฐ์คิดค้นตั้งแต่ระดับอนุบาล ไปจนกระทั่งระดับมหาวิทยาลัยแต่เรื่องนี้ยังไม่ประสบผลสำเร็จแต่อย่างใด

ในปี ค.ศ. 2004 ซึ่งครบรอบ ๑๐๐ ปี การก่อตั้ง **"สถาบันสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมแห่งประเทศญี่ปุ่น"** *(Japan Institute of Invention and Innovation JIII)* ซึ่งร่วมมือใกล้ชิดกับสมาคมการประดิษฐ์ไทย โดยทางญี่ปุ่นขอความร่วมมือในการคัดเลือกผลงานการประดิษฐ์ของเยาวชนรุ่นเยาว์ไปประกวดในการเฉลิมฉลองที่จัดขึ้นในปีหน้า

ในการนี้สมาคมการประดิษฐ์ไทยได้คัดเลือกผลงานไว้แล้ว ๑๐ ผลงาน แต่เนื่องจากญี่ปุ่นมีงบประมาณอุดหนุนให้เยาวชนเดินทางไปได้เพียง ๓ คน หลายผลงานจึงต้องถูกตัดทิ้ง เพราะภาครัฐของไทยไม่มีงบประมาณสนับสนุน รวมทั้งการสนับสนุนครูผู้ควบคุมไปร่วมงานด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง หากภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ก็ควรมีโครงการและตั้งงบประมาณสนับสนุนทั้งการประดิษฐ์ ผู้ประดิษฐ์ ครูที่ปรึกษา ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็น ขณะนี้สมาคมการประดิษฐ์ไทยได้รับการติดต่อจากสมาคมการประดิษฐ์หลายประเทศให้ส่งผลงานไปประกวด เช่น ประเทศเกาหลี มาเลเซีย และจีน เป็นต้น

ปัญหาประการหนึ่งที่สมาคมฯ พบในการดำเนินงานส่งเสริมการประดิษฐ์ของเยาวชน คือ โรงเรียนและผู้บริหารจำนวนมากไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่าง **"โครงงานการประดิษฐ์"** กับ **"โครงงานวิทยาศาสตร์"** ส่วนมากเข้าใจว่าเป็นเรื่องเดียวกัน จึงไม่สนใจเรื่องการประดิษฐ์ เพราะเข้าใจว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินงานในเรื่องโครงงานวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว อันที่จริงสองเรื่องนี้ไม่เหมือนกัน แต่เกี่ยวข้องกัน

มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเรื่องหนึ่งคือ ประมาณ ๔ ปีมาแล้ว มีผลงานการประดิษฐ์ของ

นักเรียนชั้นประถมต้น ชนะที่ ๑ ในการประกวดที่ญี่ปุ่นจากการประดิษฐ์ที่โกยขยะ โดยมีแผ่นปิดที่ส่วน **"ก้น"** เปิดได้โดยการบีบที่ด้ามไปบังคับสปริงทำให้เกิดความ **"สะดวกและเรียบร้อย"** ในการเทขยะลงถัง กล่าวคือไม่ต้องเทขยะ เพราะปลายเปิดของที่โกยขยะมีลักษณะบานกว้าง เมื่อลงถังอาจทำให้ขยะกระจายลงสู่พื้นได้ แต่ส่วน **"ก้น"** กลับแคบและขยะจะถูกกวาดไปรวมอยู่ ณ จุดนั้นพอดี เมื่อกดคันบังคับที่ส่วนด้ามถือ แผ่นปิดส่วนก้นจะเปิดออก ปล่อยขยะลงสู่ถังขยะได้พอดี ไม่มีโอกาสตกเรี่ยราดได้เลย จึงถือว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ มีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นกว่าที่โกยขยะที่มีขายอยู่โดยทั่วไป จะเห็นว่าสาระสำคัญของการประดิษฐ์นี้ไม่ใช่การประยุกต์กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ แต่มุ่งเน้นที่สภาพการใช้สอยมากกว่า จึงไม่ถือว่าเป็นโครงงานทางวิทยาศาสตร์

การส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นของเยาวชนจึงต้องเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจกับผู้บริหารการศึกษาและครู ให้เห็นความแตกต่างระหว่างการประดิษฐ์กับโครงงานวิทยาศาสตร์ ให้เข้าใจหลักการและแนวคิดในการประดิษฐ์ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับแก้หลักสูตรใหม่ เพิ่มการประดิษฐ์เข้าไปตั้งแต่แรกเริ่ม จัดให้มีงบประมาณสนับสนุนจนกระทั่งส่งเสริมการประกวดสิ่งประดิษฐ์ของเยาวชนทั่วประเทศ รวมทั้งส่งไปประกวดในต่างประเทศ สิ่งประดิษฐ์ใดสามารถนำไปจด

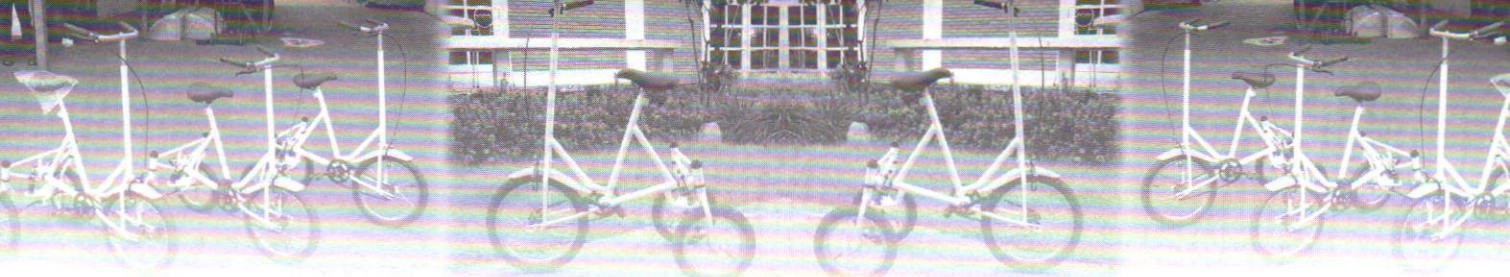

สิทธิบัตรได้ก็ควรมีหน่วยงานช่วยรับผิดชอบดำเนินการให้เรียบร้อย และส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดไปสู่การผลิตจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ต่อไป เรียกว่าการส่งเสริมการประดิษฐ์ของเยาวชนแบบ **"บูรณาการครบวงจร"** ซึ่งสมาคมการประดิษฐ์ไทยได้พยายามดำเนินการอยู่เรื่องหนึ่ง คือ **"เครื่องขอดเกล็ดปลา"** ประดิษฐ์โดยนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยหลักการง่าย ๆ คือ ใส่เปลือกหอยแครงผสมปลาที่ต้องการขอดเกล็ดใส่ในถังโลหะเจาะรูและมีแกนหมุนเอียง ๆ แบบเดียวกับเครื่องผสมปูนซีเมนต์ หมุนถังด้วยมือหมุน หรือมอเตอร์ เปลือกหอยแครงจะช่วยขอดเกล็ดปลาจนหมดโดยไม่ทำให้ปลาเสียหาย สมาคมฯ ได้รับทุนอุดหนุนการผลิตต้นแบบจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นในปีนี้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในด้านการส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นของคนไทยเพื่อนำไปสู่เชิงพาณิชย์นั้น ภาครัฐอาจอาศัยมาตรการดังต่อไปนี้มาใช้เพื่อให้บังเกิดประสิทธิผลในระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปี คือ

๑. ปรับแนวคิดการให้บริการต่างๆ แก่นักประดิษฐ์ โดยยึดหลัก ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑.๑ ถือว่าการส่งเสริมการประดิษฐ์เป็นการลงทุนในระบบของภาครัฐ ผลตอบแทนที่รัฐควรได้รับที่เป็นหลักไม่ใช่ค่าธรรมเนียม *(Royalty)* จากการขายสิทธิบัตร หากแต่ได้จากภาษีที่เกี่ยวกับการค้า และผลประโยชน์จากการส่งออก ซึ่งมีปริมาณมากกว่าหลายเท่า การมุ่งที่จะได้รับค่าธรรมเนียมสิ่งประดิษฐ์เป็นการคิดสั้นและแคบได้ไม่คุ้มเสีย

๑.๒ การประดิษฐ์คิดค้นทุกเรื่องต้องถือว่าเป็นความลับและเป็นสิทธิอันชอบธรรมของนักประดิษฐ์ที่จะต้องปกปิดเพื่อป้องกันการลอกเลียน หรือ การ **"แซงตัดหน้า"** ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการแก่นักประดิษฐ์ ควรมีระบบ **"การตกลงเก็บเป็นความลับ"** *(Non - dis - Closure Agreement)* กับนักประดิษฐ์เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการมาใช้บริการต่าง ๆ

๑.๓ นักประดิษฐ์อิสระที่เป็นคนไทยมีฐานะไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ ขาดแคลนทุนทรัพย์ และโอกาส ภาครัฐอาจช่วยเหลือโดยจัดให้มีทุนพัฒนาต้นแบบสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งสมาคมการประดิษฐ์ไทยได้รับจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาแทบทุกปี แต่จำนวนเงินน้อยมากเพียงปีละ ๒ - ๓ แสนบาทเท่านั้น นอกจากนั้นอาจมีบริการอำนวยความสะดวกในการประดิษฐ์ เช่น บริการของอุทยานวิทยาศาสตร์ และด้านอื่น ๆ ตามความต้องการของนักประดิษฐ์โดยไม่คิดค่าบริการ หากเป็นไปได้ภาครัฐอาจติดต่อภาคเอกชน เช่น บริษัทที่สนใจมาร่วมลงทุนในโครงการ

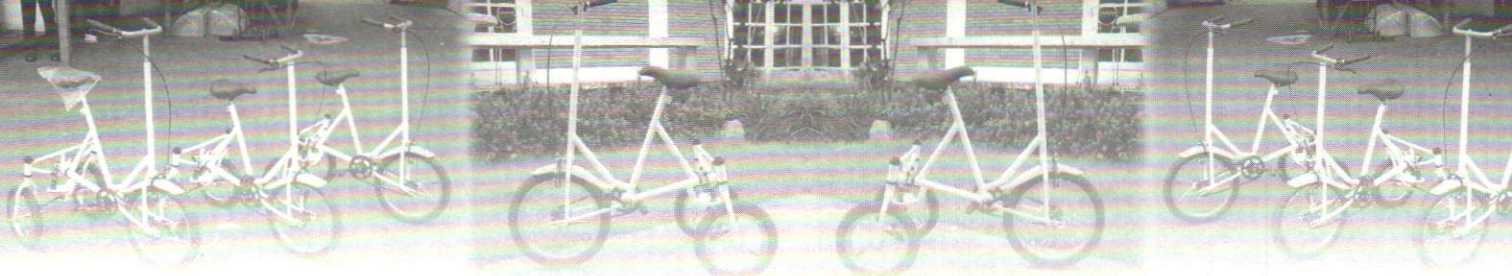

รถจักรยาน "ไทภูมิ" เป็นนวัตกรรมภูมิปัญญาไทย สิ่งประดิษฐ์ใหม่ของโลก
เลี้ยวด้วยการเอียงตัวผู้ขับขี่ เหมาะกับการออกกำลังกาย เพิ่มความสนุก และความตื่นเต้น

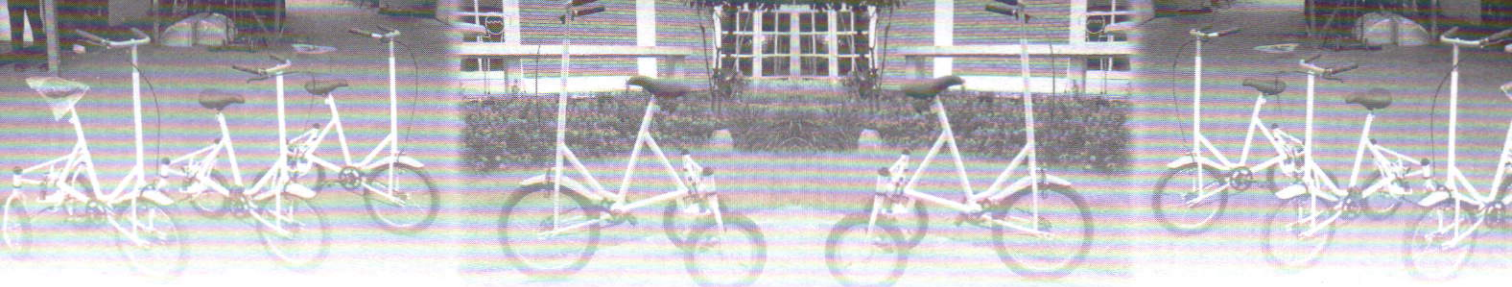

พัฒนาสิ่งประดิษฐ์ หากประสบความสำเร็จจึงรับผลประโยชน์ตอบแทนในภายหลัง

๒. การตลาดสิ่งประดิษฐ์เป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทยกล่าวคือ นักประดิษฐ์ชาวไทยที่คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เป็นผลสำเร็จมักประสบปัญหาในการติดต่อกับนักธุรกิจอุตสาหกรรมนำสิ่งประดิษฐ์ไปผลิตจำหน่าย ทั้งนี้ เพราะนักธุรกิจส่วนมากไม่ชอบ **"สร้างตลาดสินค้าตัวใหม่"** เพราะเป็นเรื่องยากกว่าการขายสิ่งที่ผู้บริโภครู้จักดีแล้วต้องใช้ความพยายามและการลงทุนสูง จึงมีความเสี่ยงสูงตามมาด้วย แต่ถ้าภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมอย่างจริงจัง และถูกวิธี เรื่องเช่นนี้ก็จะเกิดขึ้นได้โดยไม่ยาก มาตรการที่รัฐมีอยู่แล้วอาจนำมาปรับปรุงใช้ได้โดยไม่ยากก็มีอยู่หลายเรื่อง เช่นระบบการส่งเสริมการลงทุน โดยถือว่าการลงทุนในการผลิตจำหน่ายสิ่งประดิษฐ์ที่มาจากภูมิปัญญาไทยทุกเรื่องจะได้รับการส่งเสริมการลงทุนโดยอัตโนมัติและเป็นกรณีพิเศษเหนือกว่าการลงทุนแบบอื่น คือทำให้สิ่งที่ตรงกันข้ามกรณีถ่านกัมมันต์ หรือใช้มาตรการส่งเสริมจากขีดความสามารถที่มีอยู่แล้วของหน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดนโยบายว่า บริษัทใดซื้อสิทธิบัตร หรือผลิตสินค้าจากภูมิปัญญานักประดิษฐ์ไทย จะได้รับบริการฟรีจากภาครัฐ ในด้านเทคนิคต่าง ๆ ตั้งแต่การได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์และทดสอบการออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ การหาตลาดในประเทศและต่างประเทศ การหาแหล่งวัตถุดิบราคาถูก ฯลฯ มาตรการเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้บริษัทสามารถพัฒนาต้นแบบสิ่งประดิษฐ์ไปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมได้รวดเร็วขึ้น ด้วยต้นทุนที่ลดน้อยลง

๓. การคุ้มครองสิทธิด้านทรัพย์สินทางปัญญา เริ่มต้นด้วยการอบรมให้ความรู้แก่นักประดิษฐ์ในเรื่องสิทธิบัตร ติดตามด้วยบริการช่วยเหลือในการจดทะเบียนสิทธิบัตรในประเทศ สำหรับนักประดิษฐ์อาจมีกองทุนสนับสนุนการจดทะเบียนสิทธิบัตรด้วยการช่วยสนับสนุนนักประดิษฐ์ ในเรื่องค่าธรรมเนียมจดสิทธิบัตรและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยผ่านคณะกรรมการกลั่นกรอง ซึ่งประกอบด้วยกรรมการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในกรณีที่เกิดการละเมิดก็สนับสนุนในด้านการดำเนินคดีตามกฎหมาย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งอาจเรียกเก็บจากผู้ละเมิดเมื่อคดีสิ้นสุดลง การสนับสนุนในด้านการคุ้มครองสิทธิด้านทรัพย์สินทางปัญญาจะช่วยเสริมสร้างกำลังใจให้แก่นักประดิษฐ์ได้เป็นอย่างมาก

๔. การส่งเสริมและประสานงานกับองค์กรการประดิษฐ์ภาคเอกชนเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของภาครัฐ และช่วยเพิ่มความครอบคลุมในการส่งเสริมการประดิษฐ์ ทั้งนี้เพราะองค์กรเหล่านี้มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับนักประดิษฐ์โดยตรง การดำเนินการสามารถทำได้หลายรูปแบบไม่จำกัด ตั้งแต่การจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการประดิษฐ์ขององค์กร การร่วมมือในการจัดสัมมนา ฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักประดิษฐ์ การจัดคลินิกแก้ปัญหาให้แก่นักประดิษฐ์ การร่วมมือและประสานงานกับองค์กรการประดิษฐ์ในต่างประเทศ การร่วมกันพิจารณาปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมการประดิษฐ์ เป็นต้น

๕. การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการประดิษฐ์เป็นมาตรการที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ภาครัฐควรพิจารณาดำเนินการ เช่น การจัดให้มีรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ ส่งเสริมการประดิษฐ์

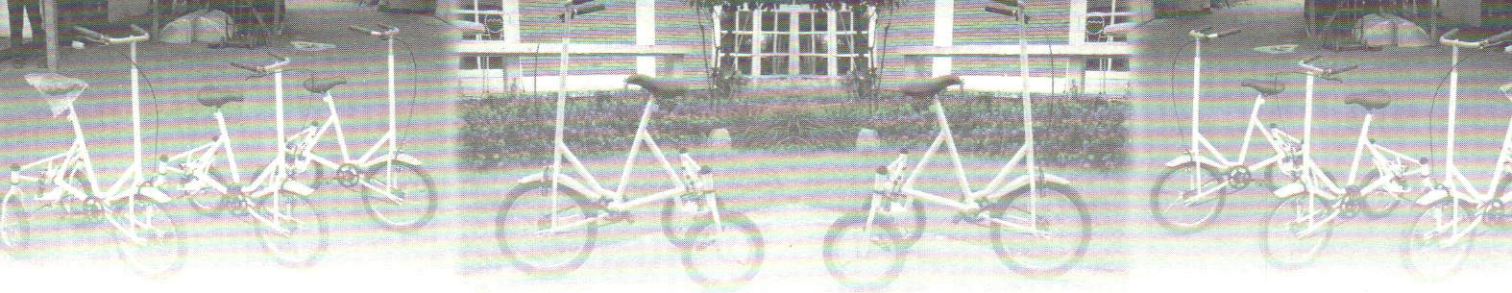

คิดค้นของนักประดิษฐ์ทั้งรุ่นใหญ่และรุ่นเยาว์ การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการประดิษฐ์แก่ประชาชน การรณรงค์ให้ประชาชนเป็นนักคิด นักประดิษฐ์ ช่วยกันพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น ในประเทศญี่ปุ่นมีการประกวดสิ่งประดิษฐ์ทุกปี จากผลงานการประดิษฐ์ของแม่บ้าน เป็นต้น

บทส่งท้าย

ในปี ๒๕๔๗ สถาบันการประดิษฐ์และนวัตกรรมแห่งประเทศญี่ปุ่นจะมีอายุครบ ๑๐๐ ปี สถาบันนี้ก่อตั้งโดยรัฐบาลญี่ปุ่นเมื่อ ๑ ศตวรรษมาแล้ว และด้วยวิสัยทัศน์อันยาวไกล รัฐบาลญี่ปุ่นก่อตั้งสถาบันนี้โดยจัดองค์กรในรูปแบบเอกชน เพื่อความคล่องตัวและกลมกลืนสอดคล้องกับวิธีการส่งเสริมและประสานงาน การประดิษฐ์กับภาคเอกชน สถาบันนี้ได้รับงบประมาณส่วนใหญ่จากรัฐบาลในระยะแรก แต่ต่อมาเมื่อเริ่มพึ่งตนเองได้ รัฐบาลก็ลดปริมาณการสนับสนุนลงเป็นลำดับ แต่ยังคงให้การสนับสนุน ตลอดมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ สถาบัน JIII ยังได้รับการส่งเสริมอย่างมากจากสถาบันพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระจักรพรรดิ์ ทรงเป็นองค์อุปถัมภกและเสด็จมาทรงเป็นประธานในการแจกรางวัล **"สมเด็จพระจักรพรรดิ์"** แก่เยาวชนญี่ปุ่นที่ชนะการประกวดสิ่งประดิษฐ์เป็นประจำทุกปี หากมิได้เสด็จด้วยพระองค์เองก็จะทรงมอบหมายให้พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงเสด็จแทนพระองค์ทุกครั้งไป ในปีเดียวกันสมาคมการประดิษฐ์ไทยจะมีอายุครบ ๑๒ ปีเต็ม ซึ่งถ้าเทียบกับอายุคนก็เปรียบเสมือนเด็กย่างเข้าวัยรุ่น ในขณะที่ญี่ปุ่นล่วงเลยวัยเกษียณ อายุมาแล้วถึง ๔๐ ปี

อดีต *เป็นเรื่องที่แก้ไขไม่ได้ แต่เป็นบทเรียนได้*
อนาคต *เป็นบทเรียนไม่ได้ แต่มีโอกาสทำให้เกิดขึ้นได้*
ถ้าผู้มีบทบาทที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ มุ่งมั่น จริงจัง จริงใจ และมีวิสัยทัศน์

การอำลาในนาฏกรรม

ปัญญา นิตยสุวรรณ
ภาคีสมาชิก สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

การต้องพลัดพรากจากกัน นับเป็นสัจธรรมอย่างหนึ่ง ที่ทุกคนไม่สามารถจะหลีกลี้หนีไปได้ การพลัดพรากจากกันมีทั้งจากกันด้วยการตาย และจากกันทั้งๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่ การจากกันในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น บางคนก็จากกันไปโดยมิได้ร่ำลา แต่ส่วนมากจะจากกันด้วยการอำลา ที่ลาไปดีก็มี ส่วนที่ลาไปรับกรรมและลาไปตายก็มีเหมือนกัน ก็พวกนักโทษและผู้ที่ถูกประหารชีวิตยังไงล่ะครับ

ในการแสดงนาฏกรรม ก็เช่นเดียวกับชีวิตจริงๆ ของคนเรา มีการจากกันด้วยการลาไปตายบ้าง ลาไปสู่ถิ่นที่ดีกว่าเดิมบ้าง เช่น ทศกัณฐ์ลามเหสีและสาวสรรค์กำนัลในแล้วลากรุงลงกา เพื่อยกกองทัพออกไปรบ และในการรบครั้งนี้ทศกัณฐ์ก็รู้ตัวดีว่าจะต้องตาย แต่ก็ยังสู้อุตส่าห์แข็งใจอำลาเพื่อไปตาย ส่วนการลาไปสู่ถิ่นที่ดีกว่า ก็คือตอนหนุมานอุ้มนางฟ้าชื่อ วานรินทร์และนางบุษมาลี ส่งขึ้นไปสู่สวรรค์ นางฟ้าทั้งสองถูกสาปให้ลงมาอยู่ในโลกมนุษย์ ถ้าได้พบหนุมานแล้วให้หนุมานอุ้มร่างนางส่งขึ้นสวรรค์ นางฟ้าทั้งสองก็จะพ้นคำสาป กลับไปอยู่บนสวรรค์ตามเดิม แล้วเหตุใดนางฟ้าทั้งสองจึงต้องอำลาอาลัยหนุมาน ในเมื่อจะได้กลับไปอยู่บนสวรรค์ซึ่งเป็นถิ่นที่ดีกว่าโลกมนุษย์ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่านางฟ้าทั้งสองตกเป็นภรรยาของหนุมานแล้วน่ะซีครับ

เป็นธรรมดาของผู้หญิง *(บางคน)* ที่หลวมตัวตกเป็นเมียเขา เพียงไม่ทันข้ามคืนก็ต้องพลัดพรากจากกันไปเสียแล้ว จะต้องมีความอาลัยอาวรณ์มิใคร่จะพรากจากสามีไปได้ง่าย ๆ จากความจริงในข้อนี้ ทำให้การแสดงนาฏกรรมตอนอำลามีบทบาทเศร้าสร้อยละห้อยหา ผู้ชมก็พลอยมีความเศร้าสลดหดหู่ใจตามไปด้วย การอำลากันในนาฏกรรมนั้นมีทั้งการแสดงโขน ละคร ลิเก และการแสดงนาฏศิลป์ทุกประเภท แต่การแสดงโขนที่แสดงเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมเรื่องยาวที่สุดของไทยมีการอำลากันมากที่สุด โดยเฉพาะบรรดาพญายักษ์ที่รู้ตัวว่าออกไปรบแล้วจะต้องตาย ก็จะอำลาลูกเมียและบ้านเมืองอย่างอาลัยอาวรณ์ คนดูที่เคยเกลียดชังพญายักษ์ตนนั้นว่าเป็นตัวโกง เป็นตัวมารร้าย ก่อกรรมทำเข็ญ เช่น ทศกัณฐ์ เป็นต้น แต่พอได้ดูตอนทศกัณฐ์อำลามเหสีสาวสรรค์กำนัลใน และสั่งเมืองก่อนที่จะออกไปรบครั้งสุดท้าย และจะต้องตายในครั้งนี้แล้ว คนดูทุกคนจะรู้สึกสงสารทศกัณฐ์ คนดูที่ใจอ่อนบางคนถึงกับกลั้นน้ำตาไว้ไม่ได้ ต้องร้องไห้เพราะสงสารทศกัณฐ์ เนื่องจากบทร้องและทำนองเพลงที่โศกเศร้า ผู้แสดงเป็นตัวทศกัณฐ์ที่มีฝีมือดีบางคน มารำตอนอำลาและสั่งเมืองด้วยกิริยาท่าทางโศกเศร้า คนดูก็จะหายเกลียดชังทศกัณฐ์ กลับมาสงสารและอาลัยอาวรณ์ไม่อยากให้ทศกัณฐ์ต้องออกไปรบแล้วตายเลย ด้วยเหตุนี้แหละครับ การแสดงโขนตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบันนี้ จึงไม่แสดงตอนทศกัณฐ์ล้ม หรือทศกัณฐ์ตาย เพราะว่าคนดูที่ดูด้วยความสงสารในตอนทศกัณฐ์อำลามเหสีและสั่งเมือง ถ้าได้ดูจนถึงตอนทศกัณฐ์ล้ม อาจจะสงสารถึงที่สุดจนหัวใจวายตามทศกัณฐ์ไปก็ได้

เมื่อตอนต้นเล่าถึงเรื่องหนุมานอุ้มนางฟ้าชื่อวานรินทร์ และนางบุษมาลีส่งขึ้นสวรรค์ ก่อนที่จะจากกัน นางฟ้าทั้งสองก็อำลาหนุมานด้วยความอาลัย ส่วนหนุมานนั้นก็มีความอาลัยอาวรณ์ภรรยาชั่วคราวเป็นอย่างยิ่ง ไม่ค่อยอยากจะอุ้มร่างนางฟ้าส่งขึ้นสวรรค์เสียเลย ศิลปะการแสดงในตอนนางฟ้าทั้งสอง

อำลาอาลัยหนุมาน จนถึงหนุมานแข็งใจอุ้มนางฟ้าทั้งสองส่งขึ้นสู่สวรรค์นั้นแสดงเหมือน ๆ กัน คือหลังจากที่คนเจรจาโขนเจรจาบทของนางฟ้าที่กล่าวคำอำลาหนุมานผู้เป็นสามีและขออโหสิกรรมที่ได้ผิดพลาดล่วงเกิน คนเจรจาบทหนุมานก็จะเจรจาปลอบประโลมนางฟ้าแล้วแข็งใจอุ้มนางฟ้าออกมาขว้างขึ้นสู่สวรรค์ แต่ว่าหนุมานก็ยังไม่ได้ขว้างนางฟ้าขึ้นสวรรค์ตามคำเจรจาหรอกนะครับ จะต้องมีเพลงหน้าพาทย์บรรเลงประกอบเสียก่อน และตัวนางฟ้ากับหนุมานก็จะแสดงกิริยาโศกเศร้าเสียใจที่จะต้องจากกัน ในตอนนี้ปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงเชิดฉิ่ง ผู้แสดงเป็นนางฟ้า *(ทั้งนางวานรินทร์และนางบุษมาลี)* จะทำบทโศกเศร้าขอขมาลาโทษหนุมาน และบอกว่าไม่อยากกลับไปสู่สวรรค์ หนุมานก็จะปลอบโยนแล้วว่าตนเองก็ไม่อยากส่งนางคืนไป แต่ตนมีภารกิจของพระรามที่ตรัสใช้มาจะต้องไปกระทำการ จึงจำใจต้องส่งนางคืนไปสวรรค์ ว่าแล้วก็ทำท่าจะอุ้มนางขว้างขึ้นบนท้องฟ้า นางฟ้าก็จะทำท่ายกมือซ้ายแตะหน้าผาก ซึ่งเป็นท่าร้องไห้ในนาฏกรรม ตอนนี้ปี่พาทย์ก็รู้ทางบรรเลง ต้องตีเพลงโอดขึ้นทันที นางฟ้าร้องไห้สะอึกสะอื้นไม่อยากลาจากไป สักครู่ปี่พาทย์ก็เปลี่ยนเป็นเพลงเชิดฉิ่งตามเดิม นางฟ้าทำท่ารำลาอีกครั้ง หนุมานก็ปลอบโยนแล้วทำท่าจะอุ้มนางขว้างขึ้นสู่ท้องฟ้า ปี่พาทย์ก็จะบรรเลงเพลงโอดอีกครั้ง นางฟ้าทำท่าร้องไห้อีก หนุมานปลอบประโลม ปี่พาทย์ก็บรรเลงเพลงเชิดฉิ่งต่อ นางฟ้าทำท่าอำลาอีกเป็นครั้งที่สาม หนุมานจึงทำท่าอุ้มนาง นางฟ้าก็ร้องไห้อีกครั้ง ปี่พาทย์บรรเพลงโอดต่อด้วยเพลงเชิดฉิ่ง การบรรเลงและการแสดงตอนอำลากันอย่างนี้เรียกว่า แสดงแบบ **"สามโอด"** คือปี่พาทย์บรรเลงเพลงโอดสามครั้ง และตัวแสดงก็ทำท่าร้องไห้สามครั้ง หลังจากแสดงสามโอดแล้วหนุมาน

หนุมานอำลานางสุพรรณมัจฉา

ก็ทำท่าหักใจประคองร่างนางฟ้า ทำท่าโยนขึ้นไปในท้องฟ้า ตอนนี้ปี่พาทย์จะทำเพลงรัว หนุมานประคองร่างนางฟ้าปล่อยให้เข้าโรงไป เป็นความหมายว่าโยนนางขึ้นสู่สวรรค์แล้ว

การแสดงแบบสามโอดดังที่เล่ามานี้ในสมัยโบราณจะต้องแสดงตามแบบแผนมิได้ตัดทอนแต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันการแสดงโขนต้องการความรวดเร็วทั้งเวลาและเรื่องที่แสดง จึงมักจะตัดให้เหลือเพียงโอดเดียว คือในระหว่างที่ปี่พาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่ง หนุมานทำท่าจะโยนนางขึ้นไปนั้น นางฟ้าก็จะร้องไห้ ปี่พาทย์บรรเลงเพลงโอดเพียงครั้งเดียว เมื่อบรรเลงเพลงเชิดฉิ่งต่อไป หนุมานก็

ทำท่าหักใจแล้วข้างนางกลับไปสู่สวรรค์ด้วยการทำเพลงรัว หรือบางครั้งต้องการความรวดเร็วยิ่งกว่านี้ พอคนเจรจาโขนเจรจาว่าหนุมานขว้างนางฟ้ากลับไปสู่สวรรค์ก็บรรเลงเพลงรัว หนุมานขว้างนางได้เลย ไม่ต้องบรรเลงเพลงเชิดฉิ่งติดโอดตั้งสามครั้งอย่างในสมัยโบราณ

การอำลาในการแสดงโขน ถ้าเกี่ยวกับหนุมานละก็ จะเป็นตอนที่หนุมานได้รับพระราชบัญชาจากพระรามให้ไปราชการ หรือไม่หนุมานก็กำลังปฏิบัติราชการและมีโอกาสมีเมียโดยไม่รู้ตัวมาก่อน เช่น ตอนจองถนน หนุมานประดาน้ำดำลงไปไล่จับนางสุพรรณมัจฉาที่คุมบริวารปลามาคาบขนก้อนหินไปจากที่ หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉาและได้นางเป็นเมียในเวลาอันฉุกละหุกนั้น หลังจากได้นางสุพรรณมัจฉาเป็นเมียแล้ว ก็สั่งให้นางไปบอกบริวารปลาให้คาบขนก้อนหินกลับมาคืนไว้ที่เดิม ต่อจากนั้นหนุมานก็จะต้องอำลานางสุพรรณมัจฉากลับขึ้นบนบก เพื่อจองถนนให้แล้วเสร็จตามพระราชบัญชาของพระรามต่อไป การอำลาของหนุมานในตอนนี้ ถ้าแสดงตามแบบโบราณกว่าจะจากกันได้ก็จะต้องให้นางสุพรรณมัจฉาร้องไห้สามครั้งอย่างที่เรียกว่าสามโอด แต่ในปัจจุบันต้องการความรวดเร็ว หนุมานลาจากนางสุพรรณมัจฉาขึ้นฝั่งโดยการเจรจาร่ำลาแล้วบรรเลงเพลงเชิด หนุมานก็จากนางสุพรรณมัจฉาได้ในเวลาอันรวดเร็ว

การอำลาของหนุมานที่มีลูกเล่นตามแบบศิลปะของการแสดงโขนสมัยโบราณอีกตอนหนึ่ง คือ ตอนหนุมานลาจากมัจฉานุซึ่งมีเรื่องแสดงอยู่ในชุดไมยราพณ์สะกดทัพ เมื่อไมยราพณ์สะกดทัพจับพระรามไปได้ หนุมานก็ติดตามหักด่านเมืองบาดาลไปพบมัจฉานุซึ่งเป็นบุตรของตนเกิดจากนางสุพรรณมัจฉา ไมยราพณ์นำไปเลี้ยงไว้ในเมืองบาดาลให้รักษาด่านกั้นชั้นใน หนุมานพบกับมัจฉานุไม่ทราบว่าเป็นพ่อลูกกัน จึงเกิดการรบกันขึ้น ในที่สุดก็รู้ว่าเป็นพ่อลูกกัน หนุมานถามทางที่จะติดตามไปสังหารไมยราพณ์จากมัจฉานุแล้ว ก็จำใจต้องอำลามัจฉานุ แต่มัจฉานุยังเป็นเด็กจึงงอแงไม่อยากให้พ่อจากไป ศิลปะการแสดงในตอนนี้ผิดกับตอนที่หนุมานจากสองนางฟ้า และจากนางสุพรรณมัจฉา ถึงแม้ว่าปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงเชิดฉิ่ง และบรรเลงเพลงโอดสามครั้ง เรียกว่าแสดงแบบสามโอด เหมือน ๆ กันก็ตาม แต่ลีลาการแสดงไม่เหมือนกัน คือหนุมานจะต้องพยายามปลอบโยนและเห่กล่อมให้มัจฉานุนอนหลับเพื่อให้ตนหนีจากไปได้ ในระหว่างที่ดนตรีทำเพลงเชิดฉิ่ง หนุมานจะอุ้มมัจฉานุไปนอนแล้วทำท่าเห่กล่อมพร้อมทั้งใช้มือโบกปัดพัดวี จนมัจฉานุนอนหลับ หนุมานจะค่อย ๆ ย่องไปที่ดอกบัว พอขยับจะเข้าหักก้านบัว มัจฉานุก็จะวิ่งไปกอดขา

ระตูบุษสิหนาอำลานางดรสา

ร้องไห้ ปี่พาทย์ทำเพลงโอด หนุมานจะปลอบประโลมแล้วพาไปนอนอีก ปี่พาทย์ทำเพลงเชิดฉิ่งต่อไป หนุมานกล่อมจนมัจฉานุนอนหลับ แล้วจึงย่องไปทำท่าแผลงฤทธิ์หักก้านบัว มัจฉานุก็จะวิ่งไปกอดขาหนุมานแล้วร้องไห้อีก ทำอย่างนี้ถึงสามครั้ง เรียกว่า **"สามโอด"** ต่อจากนั้นหนุมานจึงพามัจฉานุไปเห่กล่อมให้หลับนอน คราวนี้มัจฉานุทำเป็นหลับจริง ๆ หนุมานก็จะแผลงฤทธิ์หักก้านบัวลงไปเมืองบาดาลได้สำเร็จ

การอำลาในการแสดงโขนยังมีอีกมากครับ แต่จะขอพักไว้เพียงเท่านี้ จะเล่าถึงการอำลาในการแสดงละครบ้าง การอำลาในการแสดงละครนั้นมีหลายเรื่องที่ตัวละครอำลากัน ในขณะที่ตัวละครอีกตัวหนึ่งกำลังนอนหลับ เช่นละครพันทางเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามลาพระชายา เพื่อหนีกลับไปกรุงหงสาวดี ละครนอกเรื่องสุวรรณหงส์ ตอนพราหมณ์เกศสุริยงอำลาสุวรรณหงส์ผู้เป็นพระสวามี เพื่อหนีกลับไปเมืองมัตตัง ละครชาตรีเรื่องรถเสน ตอนรถเสนอำลานางเมรี เพื่อหนีกลับไปเมืองกุตารนคร เป็นต้น การอำลาของตัวละครในขณะที่ผู้ถูกอำลานอนหลับนี้ ตัวละครที่อำลาจะมีบทรำเพียงผู้เดียว ตัวละครที่มีบทนอนให้เขาอำลาก็จะนอนเฉย ๆ ไม่ต้องทำบทใด ๆ ทั้งสิ้น

การอำลาอีกแบบหนึ่ง คืออำลาโดยที่ไม่มีตัวละครที่จะอำลาออกมาร่วมแสดงด้วย เช่น ละครเรื่องพระร่วง ตอนพระร่วงอำลานางจันทน์ผู้เป็นมารดาเพื่อหนีพวกขอมที่จะมาจับตัว ในตอนนี้พระร่วงจะร่ายรำตามบทร้องทำนองเพลงโอ้ลาว กล่าวคำอำลามารดาก่อนจะหลบหนีพวกขอมออกไปจากกรุงละโว้ พระร่วงลามารดาจากไปโดยที่มารดามิได้รู้เรื่องการอำลาของพระร่วงในครั้งนี้

การอำลาของตัวละครในขณะที่ตัวละครผู้ถูกอำลามีบทร้องและบทรำร่วมด้วยนั้น มีอยู่ในการแสดงละครทุกประเภท เช่น ละครในเรื่องอิเหนา

มีการอำลากันของตัวละครตามแบบที่กล่าวถึงอยู่หลายตอน เช่น ตอนอิเหนาอำลานางจินตหราเพื่อยกกองทัพไปช่วยเมืองดาหาทำสงคราม ตอนอิเหนาอำลานางบุษบาที่พาไปไว้ในถ้ำเพื่อเข้าไปแก้สงสัยในเมืองดาหา ตอนระตูบุษสิหนาอำลานางดรสาผู้เป็นมเหสีออกไปรบกับปันหยี การแสดงตอนนี้ถ้าคนดูรู้เรื่องอิเหนาและทราบว่าระตูบุษสิหนากับนางดรสา เพิ่งอภิเษกสมรสกันใหม่ ๆ จะต้องลาจากกันไป และการลาจากกันครั้งนี้ระตูบุษสิหนาจะต้องไปถูกปันหยีหรืออิเหนาฆ่าตาย ก็จะทำให้คนดูสงสารและเห็นใจนางดรสาเป็นอย่างยิ่ง ในการแสดงละครนอกก็มีบทลากันเช่นนี้ อย่างละครนอกเรื่องพระอภัยมณี มีการร่ำลากันหลายตอน เช่น ตอนพระอภัยมณีลาเงือกน้ำเพื่อโดยสารเรือของท้าวสิลราชไปจากเกาะแก้วพิสดาร ตอนสุดสาครลาแม่เงือกน้ำเพื่อติดตามพระอภัยมณีผู้เป็นบิดาเป็นต้น ในละครพันทางเรื่องพระลอ ตอนที่พระลอจะจากเมืองแมนสรวงออกเดินทางไปหาพระเพื่อนพระแพงที่เมืองสรอง พระลอก็ลาพระนางบุญเหลือผู้เป็นแม่ และลานางลักษณวดีผู้เป็นมเหสี

ในการแสดงละครตอนอำลากันนี้ จะมีบทร้องให้ตัวละครรำและมีบทพูดบ้าง ต่อจากนั้นก็จะบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ให้รำในตอนจากไป เช่น ทำเพลงทะยอย เป็นต้น แต่มีข้อน่าสังเกตว่าการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ให้ตัวละครรำตอนลาจากกันนี้ ปี่พาทย์ไม่ต้องบรรเลงเพลงโอดสามครั้ง และตัวละครก็ไม่ต้องทำท่าร้องไห้สามครั้งที่เรียกว่า **"สามโอด"** เหมือนอย่างการแสดงโขน ศิลปะการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์และการแสดงแบบสามโอดนั้น จึงมีอยู่แต่ในการแสดงโขนเท่านั้น

การอำลากันในการแสดงละครนั้น นอกจากตัวละครในเรื่องจะอำลาตัวละครด้วยกันแล้ว ยังมีการอำลาต้นไม้ได้อีกด้วย เช่น การแสดงละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง

พานางวันทองหนี กว่านางวันทองจะหักใจไปจากขุนช้างได้ก็เป็นเวลานาน พอออกมาถึงนอกชานบ้านแลเห็นต้นไม้ดอกไม้ใบที่ขุนช้างปลูกไว้ก็มีความอาลัยอาวรณ์ เฝ้าเวียนอำลาและสั่งเสียต้นไม้เหล่านั้นอยู่เป็นเวลานาน การแสดงละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนในตอนนี้ ถ้ามีฉากประกอบก็จะทำให้คนดูได้ดูสมจริงขึ้น ผู้เขียนเคยดูการแสดงละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนพานางวันทองหนี และนางวันทองอำลาอาลัยต้นไม้ต่างๆ ซึ่งเป็นการแสดงทางโทรทัศน์ การแสดงในครั้งนั้นมีฉากประกอบตามท้องเรื่อง คือฉากบ้านขุนช้าง แต่พอตอนที่นางวันทองออกมาที่ชานบ้านมีบทร้องอำลาต้นไม้ดอกไม้ใบอย่างไพเราะ ผู้แสดงก็รำอย่างสวยงาม แต่มีข้อเสียอยู่ตรงที่ไม่มีกระถางต้นไม้ต่าง ๆ ตามบทร้องตั้งประกอบการแสดง เวลาที่นักร้อง ร้องให้ตัวละครรำ ตัวละครก็จะทำท่าชี้โน่นชี้นี่โดยไม่เห็นต้นไม้ และก็ยืนรำอยู่กับที่มิได้เคลื่อนไหวลาต้นไม้ต่าง ๆ ไปตามบท ทำให้การแสดงในครั้งนั้นไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

นอกจากจะมีการอำลากันตามท้องเรื่องของการแสดงละครแล้ว ในสมัยปัจจุบันนี้ยังมีการแต่งบทขับร้องประกอบการแสดงตอนอำลาจากกันอีกด้วย เช่นเวลามีการเลี้ยงส่งผู้บังคับบัญชาที่จะอำลาจากไป ก็มักจะจัดให้มีการแสดงรำอวยพร เพื่ออวยชัยให้พรผู้ที่จะอำลาจากไปให้มีความสุขความ

รำอวยพรอำลาผู้ชมวันปิดฤดูกาล ณ สังคีตศาลา

เจริญ เกี่ยวกับการที่ผู้จะลาจากไปแล้วมีผู้มารำอวยชัยให้พร หรือการที่ผู้จะอำลาจากไปเป็นผู้อวยชัยให้พรก็ดี ถือเป็นธรรมเนียมนิยมปฏิบัติกันต่อมา จนเห็นเป็นเรื่องเคยชินเสียแล้ว กรมศิลปากรเปิดฤดูกาลดนตรีสำหรับประชาชน ณ สังคีตศาลา ตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายน ถึงกลางเดือนพฤษภาคมปีต่อไป วันปิดฤดูการแสดงก็จัดการแสดงชุดอำลาท่านผู้ชมเป็นการอำลาทุกครั้งไป และที่จะขาดเสียมิได้ก็คือการแสดงชุดรำอวยพรอำลาท่านผู้ชม ดังบทขับร้องที่ผู้เขียนเคยแต่งไว้ในสมัยที่รับราชการอยู่ที่กองการสังคีต กรมศิลปากร ดังนี้

-ปี่พาทย์ทำเพลงนาคบริพัตร-
-ร้องเพลงนาคบริพัตร-

กรมศิลปากรสุนทรสวัสดิ์ โสมนัสสุขเปรมเกษมศรี
ได้รับใช้ปวงชนด้านดนตรี การแสดงเป็นที่สราญรมย์
ณ สังคีตศาลามาหย่อนจิต ทุกวันเสาร์อาทิตย์สนิทสนม
ลุวสันตฤดูฝนพรูพรม จำต้องพรากจากผู้ชมตามเวลา

-ร้องเพลงเทวาประสิทธิ์-

ขอคุณพระไตรรัตน์จรัสศรี อภิเทพบดีนาถา
ประทานพรพูนสวัสดิ์วัฒนา ท่านผู้ชมภิรมยาวรานันต์
อันดนตรีการแสดงเพื่อปวงชน คงประสบพบผลหฤหรรษ์
กรมศิลปากรวอนจำนรรจ์ เชิญพบกันวันเปิดสังคีตศาลา

-ปี่พาทย์ทำเพลงรัวดึกดำบรรพ์-

การอำลาในนาฏกรรมก็ขอจบเพียงแค่นี้ ผู้เขียนขออำลาท่านผู้อ่านที่เคารพไปก่อน พบกันใหม่ในฉบับหน้า สวัสดีครับ

ท้ายเล่ม

พอย่างขึ้นปีใหม่ ๒๕๔๗ นี้ หลังจากประชาชนชาวไทยได้รื่นเริงไชโยฉลองกันผ่านไปไม่นาน ก็ได้มีข่าวใหญ่มาให้พวกเราชาวไทยทั้งชาติ ได้ชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่งอีกวาระหนึ่ง ด้วยเป็นเรื่องพิเศษและเป็นเกียรติที่ยิ่งใหญ่จริง ๆ

เมื่อสำนักข่าวต่างประเทศทั้งหลาย ได้เสนอข่าวอย่างพร้อมเพรียงกันว่า องค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลเกียรติยศยิ่งใหญ่ของโลก คือรางวัล เดอะ ฮาบิแตท สโครล ออฟ ออนเนอร์ อวอร์ด (The Habitat Scroll of Honour Award) เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช แห่งประเทศไทยเป็นพิเศษ จากผลงานโครงการต่าง ๆ ตามพระราชดำริของพระองค์ท่าน ในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำและสิ่งแวดล้อม

อย่างเช่นทางสำนักข่าวเอพี รายงานเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์นี้ว่า องค์การสหประชาชาติได้ออกแถลงการณ์ระบุว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงได้รับการยกย่องจากองค์การสหประชาชาติ ซึ่งทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลเกียรติยศ จากผลงานในพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน โดยมีผลงานโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และลดระดับมลพิษในคูคลองแหล่งน้ำในกรุงเทพมหานครด้วย

แถลงการณ์ระบุด้วยว่า รางวัลเกียรติยศที่สหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายนี้ มีชื่อว่ารางวัล **"The Habitat Scroll of Honour Award"** (เดอะ ฮาบิแตท สโครล ออฟ ออนเนอร์ อวอร์ด) เป็นโล่ประดับทองคำทำอย่างประณีตด้วยมือ และ Mrs. Anna Tibaijuka, under-secretary-general of the United Nations and Executive Director of UN-HABITAT รองเลขาธิการสหประชาชาติ ได้เป็นผู้นำมาทูลเกล้าฯ ถวาย ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันพุธที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ นี้

นับเป็นรางวัลเกียรติยศสูงสุด ที่สหประชาชาติมอบให้กับบุคคล โครงการ หรือสถาบัน เพื่อยอมรับถึงผลงานสำคัญในอันที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยปกติแล้วรางวัลนี้จะมีพิธีมอบให้ในช่วงเดือนตุลาคม เนื่องในโอกาส **"วันชุมชนโลก"** ซึ่งปีที่แล้วจัดขึ้นที่ประเทศบราซิล แต่เนื่องจากให้เป็นไปตามระเบียบพิธีการทูต ในปีนี้ทางสหประชาชาติจึงได้นำรางวัลมาทูลเกล้าฯ ถวายเป็นการส่วนพระองค์โดยตรงเป็นพิเศษ

รางวัลเกียรติยศที่สหประชาชาติทูลเกล้าฯ ถวายในครั้งนี้ พิจารณาจากความสำคัญ ของผลงานในพระราชกรณียกิจ ในการบริหารจัดการยกระดับคุณภาพน้ำในประเทศไทย เช่น โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักในพระราชดำริ ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหามลพิษน้ำในกรุงเทพและปริมณฑลด้วย ขณะที่โครงการอื่น ๆ ในพระราชดำริของพระองค์ท่าน ก็มีจุดประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาน้ำท่วม และแหล่งน้ำเค็มทางภาคใต้

แถลงการณ์ระบุในตอนท้ายว่า โครงการพัฒนาของพระองค์ท่าน มีความสมบูรณ์และหลากหลาย ซึ่งถือว่าเป็นบทเรียนสำคัญยิ่ง ในอันที่จะกระตุ้นให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า มีจิตสำนึกร่วมในการดูแลป้องกันธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้นเป็นอย่างยิ่ง

รางวัลดังกล่าวนี้ จึงเป็นที่น่าปีติยินดีอย่างที่สุดของปวงชนชาวไทย ที่องค์การสหประชาชาติให้ทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระองค์ท่านในครั้งนี้

ท่านผู้อ่าน **"วารสารไทย"** ก็คงจะทราบดีว่า ตั้งแต่ในช่วงปลายปีที่แล้วมาจนถึงช่วงต้นปีใหม่นี้ ได้เกิด **"โรคไข้หวัดนก"** ระบาดเข้ามาสู่ประเทศไทยเราด้วย ทำให้ฟาร์มเลี้ยงไก่ในหลายพื้นที่ มีไก่ป่วยด้วยโรคนี้แพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็ว ที่จริงมีไก่ที่เป็นโรคนี้ตายไปเพียงไม่กี่ร้อยตัว และมีประชาชนที่ติดเชื้อโรคนี้เสียชีวิตไปไม่ถึง ๒๐ คน แต่ตามระบบมาตรฐานของการป้องกันโรคไข้หวัดนกนี้ ทำให้ทางการต้องตัดสินใจทำลายไก่เป็น ๆ ที่อยู่ในเขตนั้นไปกว่า ๓ ล้านตัว และมีการควบคุมโรคนี้อย่างเข้มงวดมาก จำกัดเขตที่แหล่งพบโรคไข้หวัดนกนี้ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกออกไปโดยเด็ดขาด บริเวณจุดศูนย์กลางที่เกิดโรค กำหนดเป็นเขตสีแดงซึ่งมีอันตรายสูงสุดต้องทำลายชีวิตสัตว์ปีกทั้งหมดอย่างรวดเร็ว เพื่อตัดวงจรการระบาดของโรคนี้

และต่อมาภายในกำหนดเวลา ๓ เดือน หากไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นอีก เขตอันตรายสีแดงนี้ก็จะได้รับการเปลี่ยนให้เป็นเขตสีเหลือง ผ่อนผันให้เข้าเตรียมทำความสะอาดพื้นที่ เพื่อเตรียมการเลี้ยงรุ่นต่อไป แต่ก็ยังเลี้ยงใหม่ไม่ได้ ด้วยจะต้องรอพิสูจน์ให้ปลอดโรคจนครบกำหนด ๖ เดือนแล้ว พื้นที่สีเหลืองนั้นจึงจะได้รับการอนุมัติเปลี่ยนให้เป็นเขตสีเขียว ปลอดโรคอย่างแน่นอนแล้ว ขั้นต่อไปจึงจะให้ทำการเลี้ยงสัตว์ปีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่รุ่นใหม่ได้

ซึ่งก็จะต้องผ่านการพิจารณาจากสัตวแพทย์อย่างเข้มงวด ทั้งในเรื่องการเตรียมโรงเรือนที่จะเลี้ยงแบบเปิด อุปกรณ์ต่าง ๆ จะต้องปลอดภัยจากโรคอย่างแน่นอน พันธุ์ไก่จะต้องได้รับการคัดเลือกเป็นอย่างดีก่อนเอามาเลี้ยง ตลอดจนเรื่องน้ำและอาหาร เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนจะต้องอยู่ในความควบคุมของสัตวแพทย์อย่างเคร่งครัด

จากที่ปรากฏหลังโรคระบาดครั้งที่แล้วได้เกิดขึ้นนี้ ทำให้กระทบต่อเศรษฐกิจของชาติไม่น้อยเลย ด้วยต่างประเทศได้สั่งงดการซื้อไก่จากไทยเรา เสียตลาดครั้งนี้เล่นเอาเกษตรกรหน้ามืดไปตาม ๆ กัน ดีแต่ทางรัฐบาลได้เร่งการแก้ไข ด้านการตลาดกับต่างประเทศได้รวดเร็วดีมาก และได้มีการจัดเงินชดเชยช่วยเหลือไก่ที่ถูกทำลายไปนั้น ให้แก่เกษตรกรเจ้าของไก่ด้วยตามสมควร จึงพอหายใจยาว ๆ ได้จนถึงบัดนี้

พอมีกำลังวังชาพอที่จะเริ่มทำการเลี้ยงไก่รุ่นใหม่ เพื่อผลิตไข่และไก่เนื้อ ส่งออกไปขายต่างประเทศได้อีกตามปกติเกือบเหมือนเดิมแล้วละครับเรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่ต้องขอให้เกษตรกรทั้งหลายได้ช่วยกันเข้มงวดกวดขัน ป้องกันโรคไข้หวัดนกนี้ให้ดีเป็นพิเศษ อย่าให้มีอุบัติซ้ำขึ้นได้อีกเป็นอันขาด

ท่านผู้อ่านทั้งหลายครับ นอกจากนี้ก็ยังมีเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา ความมั่นคงและวัฒนธรรมประเพณีเกิดขึ้นทาง ๓ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ดังที่ทราบกันแล้วนั้น ซึ่งมีแต่ข่าวที่ดูจะลุกลาม

รุนแรงยิ่งขึ้น แต่ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์นี้เอง ท่านนายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ ชินวัตร ก็ได้มีโอกาสได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการส่วนพระองค์ ด้วยพระองค์ท่านทรงมีความห่วงใยในเหตุการณ์เหล่านั้นอยู่ไม่น้อยเช่นกัน

ผมฟังท่านนายกรัฐมนตรีที่บอกเล่าให้ฟังกัน พอสรุปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับสั่งเล่าให้ฟังถึงตอนสมัยที่พระองค์ท่านเสด็จไปในพื้นที่ที่ยังเป็นที่ทุรกันดารมีอันตรายทางภาคใต้ แต่พระองค์ท่านก็ได้ไปพบกับชาวบ้าน ก็พยายามหาทางเข้าไปถึงจิตใจของชาวบ้านให้ได้ และพยายามเข้าใจเขา แล้วเมื่อรู้ว่าเขามีปัญหาอะไร ก็ไปช่วยเขาพัฒนาได้ถูกต้อง เขาก็พอใจและเข้าใจเราดีขึ้น

ท่านนายกฯ บอกว่า ท่านก็เลยนำเอาแนวทางที่ได้รับทราบการปฏิบัตินี้ มาสรุปประยุกต์นำเสนอให้คณะรัฐมนตรีและคณะที่ประชุมทราบด้วยว่า ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล่านี้เป็นปรัชญา ของการปฏิบัติทั้งหมด คือว่าขอให้พวกเราเจ้าหน้าที่ **ให้พยายามเข้าถึงประชาชน** เมื่อเข้าถึงแล้ว**ต้องเข้าใจประชาชน**เขาด้วย เมื่อเข้าใจแล้วก็**ต้องไปร่วมพัฒนากับเขา**ให้ถูกต้องตามควรแก่กรณีด้วย

เพราะฉะนั้น ความเป็นมิตรเป็นพวกเดียวกันนี่ก็จะมีได้ดีขึ้น ส่วนบางคนที่คิดจะแยกดินแดนนั้นถึงอย่างไรก็อาจจะยังไม่หายในทันที ก็คงต้องใช้เวลาอีกสักหน่อย และพยายามแก้กันต่อไป เพราะบางคนก็อาจจะยังมีความรู้สึกเก่า ๆ อยู่ในใจบ้าง เอาอย่างนี้ดีกว่านะครับ แต่ก็ต้องรักษาศักดิ์ศรีของชาติไว้ให้ดีนะครับ

เราคงจะต้องรู้จักแยกมิตรแยกศัตรู เพราะว่าคนส่วนใหญ่แล้ว ๙๙.๕ เปอร์เซ็นต์นั้นเป็นมิตร เป็นคนที่ต้องการอยู่ในประเทศไทย และรักแผ่นดินไทย ต้องการอยู่อย่างสงบ แต่อีก ๐.๕ เปอร์เซ็นต์นี่อาจเป็นพวกที่อยากแยกดินแดนบ้าง เป็นพวกเกกมะเหรกเกเรบ้าง ทั้งคึกคะนอง และทั้งที่อาจถูกปลุกปั่น ใช้ศาสนาในทางที่ผิดเพี้ยนไปบ้าง พวกนี้เจ้าหน้าที่ก็จำเป็นต้องไปจัดการ แต่ว่าห้ามอุ้มและอย่าเหมายกเข่งนะครับ จะเสียชื่อเปล่า ๆ

ที่เป็นอย่างที่แล้วมานี้ ทั้ง ๆ ที่ทางราชการได้ปรับเปลี่ยนท่าทีโอนอ่อนให้มากแล้ว แต่ที่ยังไม่ได้ผลนักก็เพราะว่า ความร่วมมือยังไม่ค่อยมี ที่จะเรียกร้องให้ยกเลิกกฎอัยการศึกนี่ ถ้ายังไม่มีความร่วมมือ การเผาการฆ่ารายวันก็ยังอาจจะเกิดอยู่อีก ตราบใดที่เรื่องเกเรนี้ยังไม่ยอมหยุดนี่ก็คงจะเลิกการใช้กำลังป้องกันได้ยาก ก็คงต้องเข้าไปดูแลต่อ แต่แน่นอนหลังจากที่มีโอกาสพบกันพูดจาหารือกันแล้วทุกอย่างคงจะดีขึ้น

ขณะนี้ทางรัฐบาลได้จัดสรรงบพัฒนา ๓ จังหวัดภาคใต้นี้ เตรียมไว้ให้แล้วมากมายเป็นพิเศษ รวมทั้งเรื่องการปรับปรุงโรงเรียน และการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับในภาคใต้ให้ด้วยตามที่ต้องการ เมื่อหารือร่วมกันแล้ว และรู้จักเรื่องความร่วมมือกันได้ดีขึ้นแล้ว ทุกอย่างก็คงจะดีขึ้นได้อย่างแน่นอน ทางราชการจะเข้าให้ถึงใจประชาชน ปฏิบัติงานอย่างอดทน ตามกระแสพระราชดำรัสที่ทรงแนะนำไว้นั้น ก็จะมุ่งมั่นทำกันต่อไป ทั้งหมดก็คงใช้เวลาประมาณสัก ๓ ปี ก็คงจะเรียบร้อย ถ้าได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายได้ดีขึ้นนะครับ

แต่ทางด้านการศาสนา เช่นที่พระสงฆ์ตลอดจนประชาชนและเจ้าหน้าที่ก็ถูกลอบทำร้าย โรงเรียนก็ถูกลอบเผา และเรื่องที่ยุ่ง ๆ อยู่บางอย่างนั้น ประชาชนทั้งหลายก็ไม่ค่อยจะชอบใจนัก ด้วยเป็นการทำลายศักดิ์ศรีและเอกลักษณ์ของชาติไทยเราเสียหายมาก ต้องขอให้เร่งแก้ไขด้วย แต่นี่ยังดีที่ชาวพุทธเรามีหลักการใช้ปัญญา และมีความอดกลั้นให้อภัยได้ดีอยู่ ทุกอย่างจึงดูสงบเรียบร้อยดี แต่คงจะปล่อยให้วุ่นวายเกินไปนั้นคงไม่เหมาะแน่ ๆ

และที่น่ายินดีอีกเรื่องหนึ่งก็คือ เมื่อวันศุกร์ที่ ๕ มีนาคมนี้เป็นวันมาฆบูชา ซึ่งถือว่าเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา ในปีนี้ปรากฏว่าน่าชื่นใจที่มีประชาชนเข้าวัดกันมากกว่าทุกปีตามประวัติศาสตร์วันมาฆบูชา คือ มีพระสงฆ์ ๑,๒๕๐ รูป ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบวชไว้นั้น ได้มาเฝ้าพระองค์ท่านพร้อมเพรียงในวันเดียวกันโดยไม่ได้นัดหมาย แล้วพระองค์ท่านก็ทรงมีปฐมเทศนาแสดงธรรมให้ฟัง ถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ตามหลักของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญในเวลาต่อมาจนปัจจุบันนี้

เมื่อวันมาฆบูชาปีนี้มีผู้คนออกไปทำบุญ ไปเวียนเทียนไหว้พระที่วัดกันมาก ซึ่งผมคิดว่าเป็นสัญญาณที่ดี ถือว่าชาวพุทธทุกคนที่ไปก็อยากจะไปทำใจให้สบาย ไปทำบุญทำทานนะครับ เมื่อรัฐบาลช่วยให้เศรษฐกิจดีขึ้น ทุกคนก็มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อยากจะทำบุญทำทานก็เป็นเรื่องที่ดี จึงควรช่วยกันรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีของไทยเรานี้ไว้อย่าให้เสื่อมสลายก็นับว่าเป็นความดีที่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง

อนึ่ง สำหรับท่านผู้อ่าน **"วารสารไทย"** ฉบับที่แล้ว คงจะยังจำได้นะครับว่า เราได้บอกกล่าวเกริ่นให้ทราบกันไว้แล้วว่า โดยความร่วมมือของทางราชการและประชาชนทั้งชาติ ได้พร้อมใจกันจัดให้มี **โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** เนื่องในมหามงคลสมัยที่พระองค์ท่านจะได้ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ในปี ๒๕๕๐ โดยที่โครงการนี้จะร่วมกันปลูก **"ต้นราชพฤกษ์"** เฉลิมพระเกียรติ ตามโครงการ ๕ ปีนี้ เป็นจำนวน ๙ ล้านต้น และได้เริ่มลงมือดำเนินการปลูกกันไปบ้างแล้วตามโครงการนี้

ตัวอย่างเช่นทางกรมส่งเสริมสหกรณ์ ก็ได้ตั้งเป้าหมายปลูกต้นราชพฤกษ์ ซึ่งถือเป็นต้นไม้ประจำชาติไทย ในพื้นที่รอบเขตของทุกนิคมสหกรณ์ทั่วประเทศ จำนวน ๘๐,๐๐๐ ต้น โดยมีระยะเวลาดำเนินงาน ๔ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๐ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการปลูกตั้งแต่ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ มาแล้ว และคาดว่าจะเร่งให้แล้วเสร็จก่อนสิ้นฤดูฝนภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๔๗ เพื่อถวายเป็นราชสักการะและสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนภาคเอกชนด้วย ต่างก็คงมีแผนการปลูก **"ต้นราชพฤกษ์"** นี้กันอยู่แล้ว ภายใน ๕ ปี อยากให้ช่วยกันปลูกให้ได้ครบ ๙ ล้านต้น

แล้วท่านสมาชิก **"วารสารไทย"** ทั้งหลายล่ะครับ ฤดูฝนที่จะมาถึงในอีกไม่กี่สัปดาห์ได้เตรียมการปลูกต้นราชพฤกษ์นี้ไว้บ้างแล้วหรือยัง?

ชาคริต จุลกะเสวี

๓๑ มีนาคม ๒๕๔๗

กุฏิทรงไทย วัดวังตะวันตก

จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรือนเครื่องสับ ๓ หลัง

หน้าต่างและช่องลม

หน้าจั่วและประตู

กุฏิทรงไทย วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนิน เดิมเชื่อว่าเป็นอุทยานของวังตะวันออก อันเป็นนิวาสสถานของเจ้าจอมปราง ต่อมาเจ้าพระยานคร *(น้อย)* ยกวังตะวันออกและอุทยานให้เป็นวัดเช่นเดียวกันบริเวณอุทยานจึงเป็นวัดวังตะวันตก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ พระครูกาชาด *(ย่อง)* พร้อมด้วยสานุศิษย์ได้สร้างกุฏิขึ้นหมู่หนึ่ง เป็นเรือนเครื่องสับ ๓ หลัง มีหลังคาจั่วแต่ละหลังคาคลุมเชื่อมต่อกัน ตัวเรือนฝาปะกนตามประตู หน้าต่างและช่องลมประดับลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองนคร และปี ๒๕๓๕ สมาคมสถาปนิกสยามคัดเลือกกุฏิวัดวังตะวันตกให้เป็นอาคารอนุรักษ์ดีเด่น ประเภทปูชนียสถานและวัดวาอาราม

ภาพ : เมธี เผื่อนทอง
เรื่อง : ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง

พิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ จังหวัดสมุทรปราการ

(เริ่มก่อสร้างเมื่อปี ๒๕๓๗ แล้วเสร็จปี ๒๕๔๖)

การสร้างพิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณได้ผสมผสานแนวคิดศิลปะหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างประติมากรรมลอยตัวด้วยการเคาะโลหะทองแดงด้วยมือเป็นแห่งแรกในโลก และมีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ศิลปะปูนปั้นโดยช่างเมืองเพชรบุรี กระจกสเตนกลาส และจิตรกรรมฝาผนังสีฝุ่นฝีมือศิลปินชาวเยอรมัน และศิลปะการดุนโลหะ

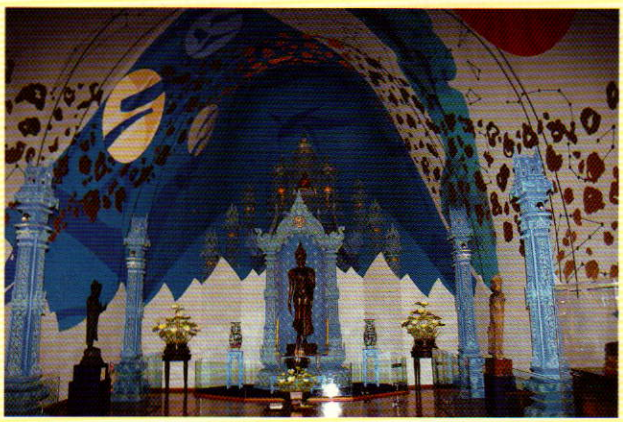

ภายในท้องช้างเอราวัณ
ภาพเขียนสีฝุ่นรูปสุริยจักรวาล

ศิลปะการดุนโลหะ

ศิลปะกระจกสเตนกลาส

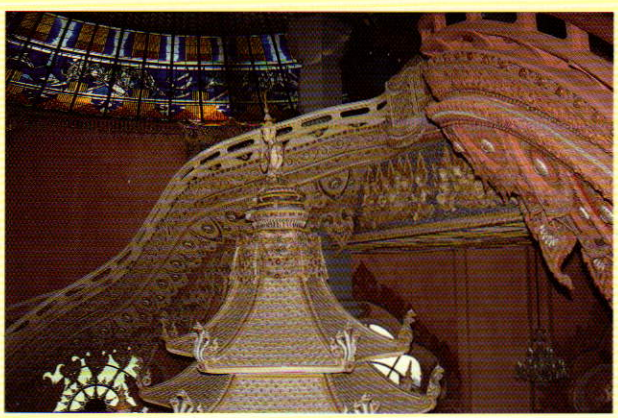

ศิลปะปูนปั้นและประดับกระเบื้อง
โดยช่างเมืองเพชรบุรี

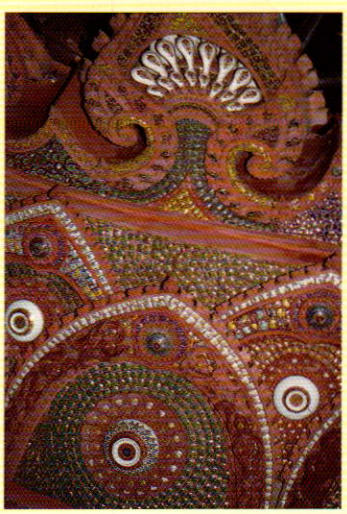

ภาพ : สมบัติ สุธรรมรักษ์
เรื่อง : มาโนช คามณีย์